

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยว
ชุมชน OTOP นวัตกรรม บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2563

**A GUIDELINE FOR THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY TOURISM
PARTICIPATION IN THE “NAWATWITHI” OTOP COMMUNITY
TOURISM PROJECT AT KIRIWONGKOT VILLAGE,
NAYOONG DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE**

**BY
M.L. SRALI KITIYAKARA**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICY**

**GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2020**

วิทยานิพนธ์เรื่อง

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP
นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี

โดย

ม.ล. สราลี กิตติยากร

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2563

ศ.ดร.ติน ประชญพทุทธิ
ประธานกรรมการสอบ

รศ. ดร.ปธาน สุวรรณมงคล
กรรมการ

ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ. ร.ต. หญิง ดร. วรณี สุขสาคร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

6 พฤศจิกายน 2563

Thesis entitled

**A GUIDELINE FOR THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY TOURISM
PARTICIPATION IN THE “NAWATWITHI” OTOP COMMUNITY
TOURISM PROJECT AT KIRIWONGKOT VILLAGE,
NAYOONG DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE**

by

M.L.SRALI KITTIYAKARA

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Public Administration

Rangsit University
Academic Year 2020

Prof. Tin Prachyapruit, Ph.D.
Examination Committee Chairperson

Assoc.Prof. Pathan Suvanamongkol, Ph.D.
Member

Chalernporn Yenyuak, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

November 6, 2020

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เป็นอย่างดี อันเนื่องมาจาก ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ที่ได้ให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ และคอยให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด รวมทั้ง คณาจารย์ทุกท่าน ของสถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ ที่ได้กรุณาประสิทธิประสาทความรู้ ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาในการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษามาจนสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ได้สนับสนุนการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

ขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ประโยชน์อันใดที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณ ทั้งที่กล่าวนามและไม่ได้กล่าวนามมาข้างต้น

ม.ล.สุราลี กิตติยากร

ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

5908103 : ม.ล. สราลี กิตติยากร
 ชื่อวิทยานิพนธ์ : แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่าน
 โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง
 จังหวัดอุตรธานี
 หลักสูตร : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อศึกษา 1) บริบทด้านการท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี 2) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี โดยนำแนวทางที่ได้ไปพัฒนาโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารวิชาการ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ จำนวน 12 ราย คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และ จัดสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 50 ราย เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับสร้างแนวทางกลยุทธ์การพัฒนา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประกอบการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนด

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านคีรีวงกต มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน และมีบริบทด้านการท่องเที่ยวแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมของแต่ละชุมชน โดยมีศักยภาพที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวชุมชนนวัตวิถี คือ ด้านที่พัก ด้านเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน ด้านสิ่งดึงดูดใจ และ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นจุดเด่นคือความเป็นธรรมชาติเป็นสำคัญ ส่วนแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี ประกอบด้วยแนวทางสำคัญ 6 แนวทางคือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านมิติทางเศรษฐกิจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านวัฒนธรรม 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านสังคม 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดตัวชี้วัดแนวทางทั้ง ได้ 8 ตัวชี้วัดและได้นำเสนอโครงการเพื่อสนับสนุนแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สำคัญจำนวน 25 โครงการที่มีระดับการมีส่วนร่วมครอบคลุมตามข้อสรุปแนวทางการพัฒนาเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

(วิทยานิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 122 หน้า)

คำสำคัญ: โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี, การมีส่วนร่วม, บ้านคีรีวงกต

ลายมือชื่อนักศึกษา ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

5908103 : M.L. Sraili Kitiyakara
 Thesis Title : A Guideline for the Development of Community Tourism Participation
 in the “Nawatwithi” OTOP Community Tourism Project at Kiriwongkot
 Village, Nayoong District, Udonthani Province
 Program : Master of Public Administration
 Thesis Advisor : Chalernporn Yenyuak, D.P.A.

Abstract

This study aimed to investigate the tourism contexts of Kiriwongkot village, Nayoong District, Udon Thani Province as well as to propose a guideline for the development of community tourism participation in the “Nawatwithi” OTOP community tourism project. This study employed the qualitative research methods including a review of related literature, the in-depth interviews with 12 key informants who were from the government and public sectors, and a group interview with 50 local people in the community. The descriptive analysis was used in the study. The results were discussed based on the research objectives.

The results of the study revealed that Kiriwongkot community could be divided into two villages according to the administration and these two villages were different in terms of the tourism contexts according to the distinctive environment of each community. The strength of the community included accommodation, travel routes, attractions, and tourism activities which focused on the natural environment. The guideline for the development of community tourism participation in The “Nawatwithi” OTOP community tourism project focused on the participation of the community in six important dimensions including 1) economy, 2) planning, 3) development, 4) culture, 5) society, and 6) environment. There are eight indicators. In addition, 25 projects having the level of participation as indicated in the guideline have been proposed to support the development guideline.

(Total 122 pages)

Keywords: “Nawatwithi” OTOP Community Tourism Project, Participation, Kiriwongkot Village

Student’s Signature ..... Thesis Advisor’s Signature .....

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
บทที่ 1	
บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	6
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	7
1.5 คำถามการวิจัย	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2	
แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา	9
2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	16
2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	25
2.4 โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	32
2.5 ประวัติและสภาพการพัฒนาบ้านคีรีวงกต	38
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย	58
3.1 วิธีการวิจัย	58
3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	60
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	61
3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	62
บทที่ 4 ผลการวิจัย	63
4.1 บริบทด้านการท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี	63
4.2 บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนคีรีวงกต ในโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี	74
4.3 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่าน โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี	103
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	111
5.1 สรุปผลการวิจัย	111
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	113
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	114
บรรณานุกรม	117
ประวัติผู้วิจัย	122

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	19
4.1	สรุปข้อคิดเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัด อุตรธานี	102
4.2	สรุปการวิเคราะห์ SWOT ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโครงการชุมชนท่องเที่ยว วิถี	102
4.3	สรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการ ท่องเที่ยวผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้าน คีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี	104
4.4	แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภ นาโยง จังหวัดอุตรธานี	105

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	52
4.1	ที่พักบ้านสีเขียววงศก อำเภอนาขึง จังหวัดอุดรธานี	70
4.2	การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	71
4.3	สิ่งอำนวยความสะดวก	71
4.4	ด้านสิ่งดึงดูดใจ	72
4.5	นั่งรถอีแต็กเที่ยว และรับประทานอาหารพื้นบ้านกลางป่า	73
4.6	กิจกรรมช่วงเช้าทำบุญตักบาตร	73
4.7	กิจกรรมนั่งรถอีแต็กท่องเที่ยว	74

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่อง และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 – 11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน ซึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกชั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560)

การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ เป็นภารกิจของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 เป็นแผนพัฒนาฉบับแรกของประเทศและสิ้นสุดในปี 2559 ซึ่งผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา แม้จะประสบผลสำเร็จในการเพิ่มจำนวน และรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ยังประสบปัญหาและอุปสรรคสำคัญหลายประการ ประกอบกับสภาพและบริบทต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทั้งปัจจัยภายใน เช่น สถานการณ์การเมืองของประเทศ นโยบายของ

ภาครัฐ การปรับตัวของภาคเอกชน และปัจจัยภายนอก เช่น สถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว แนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวมีการบริหารและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงต้องจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 -2564) เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยยังคงบทบาทการเป็นสาขาหลักในการรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาแห่งการปฏิรูปเพื่อให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยประชาชนทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปสาระสำคัญของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนา ทั้งในมิติของพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน และการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคต (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560ก)

จากสภาพการพัฒนางานร่วมด้านการท่องเที่ยวในระดับประเทศดังกล่าวสู่ความพยายามในการกระจายการพัฒนาในระดับภูมิภาค ทั้งนี้จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นจังหวัดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทยนั้น ซึ่งเป็นเมืองขนาดใหญ่ มีทำเลที่ตั้งอยู่ติดกับเมืองท่า คือ จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นประตูเข้า-ออก ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีคำขวัญประจำจังหวัดอุดรธานีที่แสดงให้เห็นถึงดินแดนที่มีอารยธรรมเก่าแก่แห่งหนึ่งของโลก คือ "หนองประจักษ์คู่เมือง ลือเลื่องธรรมะ อารยธรรมบ้านเชียงมรดกโลกห้าพันปี ธานีผ้าหมี่จิด ธรรมชาติเนรมิตทะเลบัวแดง" ด้วยความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำและธรรมชาติทำให้จังหวัดอุดรธานีกลายเป็นเมืองศูนย์กลางในการตั้งถิ่นฐาน และการพัฒนามาตลอดระยะเวลา ซึ่งปัจจุบันจังหวัดอุดรธานี มีความพร้อมด้านศักยภาพต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม ตลอดจนด้านการศึกษารท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กับการเป็นเมืองประวัติศาสตร์ โบราณคดี และการมีวัฒนธรรม อารยธรรมที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของภูมิภาค และประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน

กล่าวได้ว่า จังหวัดอุดรธานี เป็นอีกจังหวัดที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูง และมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สวยงามหลากหลาย และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ 1) แหล่ง

ท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง วัดป่าภูก้อน วัดป่าบ้านตาด พระพุทธรูปบัวบก อนุสาวรีย์พระบรมวงศ์เธอกรมหลวงประจักษ์ ศาลเจ้า-ปู่ย่า เป็นต้น 2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ทะเลบัวแดง ภูฝอยลม ภูหินจอมธาตุ วนอุทยานนาขึง – น้ำโสม วนอุทยานน้ำตกธารงาม หนองประจักษ์ น้ำตกขงทอง อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง สวนผลไม้อำเภอหนอง บ้านคีรีวงกต เป็นต้น 3) แหล่งท่องเที่ยวประเภท ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีแข่งเรือ งานนมัสการพระพุทธรูปบัวบก งานมรดกโลกบ้านเชียง งานประเพณีบุญบั้งไฟล้าน งานฉลองเจ้าปู่-เจ้าย่า หมูบ้านนาข่าและงานออกพรรษาบ้านนาข่า เป็นต้น

ประกอบกับพื้นที่จังหวัดอุดรธานีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีการกระจายรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน มีการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบบูรณาการทุกพื้นที่เป้าหมาย แม้ในปัจจุบันจะมีความพร้อมด้านต่าง ๆ อยู่มาก แต่ก็ยังมีปัญหาที่ต้องแก้ไข เช่น ขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง เช่น (ผ้าข้อมคราม) อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งบุคลากรด้านการท่องเที่ยวไม่มีองค์ความรู้ ด้านการบริการ และการตลาด ขาดการเชื่อมโยงและการบูรณาการร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวชุมชนต่าง ๆ ทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ศักยภาพของจังหวัดอุดรธานี คือการเป็นศูนย์กลางคมนาคมที่สะดวก ทั้งภาคพื้นดินและอากาศ รวมถึงมีสนามบินนานาชาติที่สามารถเชื่อมโยง เดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ ขณะเดียวกันเป็นศูนย์กลางตลาดทางการเกษตร การค้าปลีกค้าส่ง ศูนย์รวมการท่องเที่ยว เนื่องจากที่ผ่านมาพบว่ามีนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดอุดรธานี ปี 2558 พบว่า จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน มีข้อมูลดังนี้ จำนวนนักท่องเที่ยว 535,958 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 508,704 คน นักท่องเที่ยวต่างชาติ 27,254 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์แนวโน้มด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปได้ว่า มีทิศทางทิศทางการดีซึ่งจะส่งผลโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้ชุมชน สอดคล้องกับแนวทางของกรมพัฒนาชุมชนในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชนด้วยการสนับสนุน วิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น รัฐบาลปัจจุบันจึงมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับ

ภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2560 โดยมีการพัฒนา OTOPT ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานราก มาเป็นโครงการหลักเกณฑ์ หลายผลิตภัณฑ์ เมื่อปีพ.ศ. 2557-2560 และได้มีการพัฒนาไปใช้ในทุกรัฐบาลทั่วประเทศ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับประเทศคือ คณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอน.ตผ.) เป็นผู้ขับเคลื่อนและมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมการดำเนินงาน OTOPT จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 16 ปี โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุน ส่งเสริม ยกระดับผลิตภัณฑ์และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เพื่อให้ขายได้มุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากลทำให้ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันได้ต้องออกไปขายสินค้าที่ต่าง ๆ รายได้ไปตกอยู่กับผู้ประกอบการแต่เพียงผู้เดียว ไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ประกอบกับรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักของประเทศส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในกลุ่มทุนเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างร้านใหญ่ ๆ กรู๊ปทัวร์ ไม่ลงไปถึงฐานรากเช่นเดียวกัน จนกระทั่งเมื่อปี 2561 ได้พัฒนามาเป็น “โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOPT นวัตกรรม” ถือเป็นนวัตกรรมร่วมสุข ร่วมวิถี ร่วมสมัย อีกหนึ่งโครงการที่เป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนภารกิจภายใต้โครงการ “ไทยนิยม ยั่งยืน” เป้าหมายสำคัญเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน OTOPT นวัตกรรม ชาวบ้านขายของได้มากขึ้น มีความยั่งยืน และสร้างสรรค์เสน่ห์ อัตลักษณ์ วิถีชีวิต ชุมชนให้มีคุณค่า การสร้างตลาดใหม่และการเชื่อมโยง OTOPT เข้ากับการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีแนวทางในการพัฒนาสินค้าและบริการ 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหาร โดยใช้กลไก คณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดและอำเภอ (2) ด้านพัฒนาผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ (3) ด้านสถานที่ (4) ด้านผลิตภัณฑ์ของใช้/ของที่ระลึก จะต้องนำวัตถุดิบที่มีคุณภาพ มาผลิต บรรจุภัณฑ์แข็งแรงดีและมีความสวยงาม และ (5) ด้านอาหาร โดยเน้นความสะอาดและถูกสุขอนามัย มีคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งนี้ ขอให้ทุกภาคส่วนทำงานแบบบูรณาการร่วมกันภายใต้กลไกประชารัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้มี คุณภาพ มาตรฐาน สะอาด และปลอดภัย เพื่อเป็นการเชื่อมโยงสินค้า OTOPT และสร้างศักยภาพ เชื่อมโยงท่องเที่ยวชุมชนกับเมืองรองและเมืองหลัก เข้าไว้ด้วยกัน โดยตั้งเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการช่วยเหลือผู้ผลิตสินค้า OTOPT ในการพัฒนาสินค้าตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิต และส่งเสริมการตลาดแก่ผู้ผลิตโดยคาดหวังให้การขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ กระจายรายได้สู่เศรษฐกิจ ฐานราก พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คนมีความสุขในบ้านของตนเอง ตลอดจนสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนสืบไป (กรมการพัฒนาชุมชน, 2560)

จากการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนพัฒนาโครงการ OTOP ของกรมพัฒนาชุมชนและ ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานีสามารถหาความเชื่อมโยง ปัจจัยต่าง ๆ ในการสร้าง รายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจโดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ เบื้องต้นถึงสถานการณ์ สภาพปัญหา ความเป็นไปได้ของ “โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัต วิถี” ว่าจะสามารถสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับชุมชนได้ พร้อมกับได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษา โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหมู่บ้านคีรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี เนื่องจากผลของการสำรวจในขั้นต้นพิจารณาได้ว่าบ้านคีรีวงกต นับเป็น สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศผสมผสานกับวิถีชีวิตการเกษตรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทางธรรมชาติที่ สมบูรณ์ ด้วยบรรยากาศที่มีภูเขาล้อมรอบ มีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทิวทัศน์โดยรอบล้วนแล้วแต่มี สีเขียว อากาศสดชื่น มีภูเขาเพื่อดูพระอาทิตย์ขึ้น บางฤดูมีทะเลหมอกให้ชม มีสวนสตอเบอร์รี่ มี สวนเงาะ สวนกล้วย เป็นต้น แม้เข้าฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวไม่แพ้ภาคเหนือ ชาวชุมชนท้องถิ่นมี อหิชาศัยดี เป็นกันเอง มีน้ำใจดีใจดีมาก นอกจากนี้แล้วยังมีกิจกรรมให้ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติแนว อนุรักษ์ธรรมชาติ อาทิ การนั่งรถอีแต๊ก ล่องไปตามเส้นทางที่ต้องลุยน้ำชมธรรมชาติผ่านลำธาร ทุ่ง นา และป่าเขา ทั้งสองข้างทาง ซึ่งเต็มไปด้วยธรรมชาติ สำหรับการไปรับประทานอาหารลักษณะจัด แคมป์หรือการกินข้าวป่า ที่นำวิถีชีวิตประจำวันในการออกมาทำการเกษตรออกมาเป็นจุดขาย บ้าน คีรีวงกตเป็นแหล่งท่องเที่ยวน้องใหม่ ที่ได้รับกระแสการตอบรับที่ดีเยี่ยมจากนักท่องเที่ยว ทั้งคน ในท้องถิ่นเองและนักท่องเที่ยวต่างถิ่นที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เข้ามา พัฒนาพื้นที่ตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีเจตนาารมณ์ในการศึกษาการมี ส่วนร่วมของชุมชน ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมู่บ้านคีรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี สำหรับการนำไปต่อยอดการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม คู่แนวทาง พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี เพื่อก่อประโยชน์ต่อชุมชนโดยตรงและสาธารณประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยภาพรวมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

1.2.2 เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่าน โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี ของกรมพัฒนาชุมชนนำมาศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการและชุมชนนำไปสู่การสร้างควม “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยมีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือพื้นที่บ้านคีรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดกลุ่ม และนำข้อมูลที่ได้มาหาแนวทาง พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี และการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วมเพื่อหาแนวโน้มนิยมและความสอดคล้อง และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และจัดกลุ่มเพื่อเสนอแนะแนวทางจัดทำแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี รวมจำนวน 10 คน ประกอบไปด้วยนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวจำนวน 2 คน หน่วยงานภาครัฐ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี อำเภอนายูง พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น จำนวน 6 คน หน่วยงานภาคเอกชน คือ บริษัทประชารัฐจังหวัดอุดรธานี ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 ประชนในพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี รวมถึงนักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อการท่องเที่ยวและการพักผ่อนในพื้นที่บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 50 คน

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี หมายถึง แนวคิดพัฒนา OTOP รูปแบบใหม่ โดยให้ขายสินค้าอยู่ภายในชุมชน เป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้ชุมชน นำเสนอ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์มาแปลงเป็นรายได้ ทำให้รายได้กระจายอยู่ภายในชุมชน สร้างชุมชนเข้มแข็งทุกคนพร้อมเป็นเจ้าของทำให้ลูกหลานไม่ต้องออกไปหารายได้จากภายนอกชุมชน บ้านคีรีวงกต ตำบลนาแก อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนบ้านคีรีวงกต ตำบลนาแก อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ทั้งในรูปส่วนบุคคลกลุ่มคน ชมรม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ การร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และขั้นสุดท้ายร่วมกันควบคุมติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

บ้านคีรีวงกต หมายถึง หมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ที่เข้าร่วมโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี โดยมีที่ตั้งอยู่ที่ ตำบลนาแก อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี

1.5 คำถามการวิจัย

1.5.1 ชุมชนบ้านคีรีวงกตมีส่วนร่วมในโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีอย่างไร

1.5.2 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีเป็นอย่างไร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 สามารถใช้ข้อมูลบริบทของพื้นที่บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี สำหรับเพิ่มประสิทธิผล โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี หรือโครงการที่เทียบเคียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.2 สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่กำลังเผชิญปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.6.3 ข้อเสนอแนะทางพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี สำหรับนำไปประกอบการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายและวางแผนด้านการท่องเที่ยวโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีได้อย่างยั่งยืน

1.6.4 ใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว หรือสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในบริบทของสังคมไทยต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยว ศึกษา นโยบายโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP ที่มีผลต่อการท่องเที่ยว และเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
- 2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.4 โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- 2.5 ประวัติและสภาพการพัฒนาบ้านคีรีวงกต
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ความหมายของการพัฒนา

คำว่า “การพัฒนา” ใช้ในภาษาอังกฤษว่า “Development” นำมาใช้เป็นคำเฉพาะและใช้ประกอบคำอื่นก็ได้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง และการพัฒนาชุมชน เป็นต้น การพัฒนาจึงถูกนำไปใช้กันโดยทั่วไปและมีความหมายแตกต่างกันออกไป ความหมายของการพัฒนานั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาไว้หลายความหมาย ดังนี้

สนธยา พลศรี (2553, น. 2-5) ได้จำแนกความหมายของการพัฒนาแต่ละประเภทไว้ ดังนี้

1) ความหมายจากรูปศัพท์ โดยรูปศัพท์คำว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโต งอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ ความหมายดังกล่าวนี้เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทยและเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ

2) ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้คุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ความหมายนี้นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกัน โดยทั่วไป เพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม

3) ความหมายทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ความเจริญเติบโตแต่เป็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามเนื้อหาของวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการเน้นความหมายในเชิงปริมาณ คือ การเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ

4) ความหมายทางพัฒนาบริหารศาสตร์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งในด้านคุณภาพ (ดีขึ้น) ด้านปริมาณ (มากขึ้น) และด้านสิ่งแวดล้อม (มีความเหมาะสม) ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

5) ความหมายทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัยด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งมีความหมายอีกแนวทางหนึ่ง

6) ความหมายทางด้านการวางแผน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้าในลักษณะของแผน และโครงการแล้วบริหารหรือจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการ จนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าความหมายของการพัฒนาทางด้านการวางแผนกำหนดให้การพัฒนาเป็นกิจกรรมของมนุษย์และเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดจากการวางแผนโดยมนุษย์ไม่ใช่เป็นการพัฒนาในความหมายนี้

7) ความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติ คำว่า การพัฒนา ในความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการปฏิบัติการณ์นี้ เป็นความหมายต่อเนื่องจากความหมายทางการวางแผน โดยมุ่งเน้นถึงการวางแผนและโครงการไปดำเนินการอย่างจริงจัง และอย่างต่อเนื่อง เพราะถึงจะมีแผนและโครงการแล้ว แต่ถ้าหากไม่มีการนำไปปฏิบัติการพัฒนาที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

8) ความหมายในทางพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสุขมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การพัฒนาในความหมายนี้มีลักษณะเดียวกันกับการพัฒนาในความหมายทางการวางแผน คือเป็นเรื่องของมนุษย์เท่านั้น แตกต่างกันเพียงการวางแผนให้ความสำคัญที่วิธีการดำเนินงาน ส่วนพุทธศาสนามุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นคือความสุขของมนุษย์เท่านั้น

9) ความหมายทางสังคมวิทยา นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของ การพัฒนา โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม คือ มนุษย์ กลุ่มทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งมี

ลักษณะเช่นเดียวกับความหมายในทางพุทธศาสนา คือ การเปลี่ยนแปลงมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมให้มีความสุข และมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายทางการวางแผน คือ ด้วยวิธีการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวางแผนเรียกว่า การบริหารจัดการ

10) ความหมายทางการพัฒนาชุมชน นักพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายคำว่า การพัฒนา คือ วิธีการเปลี่ยนแปลงมนุษย์ และสังคมมนุษย์ให้ดีขึ้น แต่ว่านักพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นที่มนุษย์ในชุมชนจะต้องร่วมกันดำเนินงาน และได้รับผลจากการพัฒนาร่วมกัน

นอกจากนี้ สนธยา พลศรี (2553) ยังได้สรุปภาพรวมความหมายของ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์เพื่อประโยชน์แก่ตัวมนุษย์เอง

พิมพระวี โรจนรุ่งสัจย์ (2553) ได้ให้ความหมายของ การพัฒนา คือ การท่องเที่ยวที่จะต้องทำความเข้าใจเบื้องต้นก่อน คือ การท่องเที่ยวจะต้องเกิดกระบวนการพัฒนาขึ้น จึงจะนำสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไปได้สำหรับชุมชน สำหรับมิติของความหมายของคำว่าพัฒนาโดยภาพรวมแล้วมีการแบ่งโดยนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เพียส (Pearce, 1989 อ้างถึงใน พิมพระวี โรจนรุ่งสัจย์, 2553) ได้แบ่งมิติของการพัฒนาในมุมมอง 4 มิติด้วยกัน คือ

- 1) ความหมายของการพัฒนาในแง่เศรษฐกิจ
- 2) ความหมายของการพัฒนาในมุมมองของความทันสมัย
- 3) ความหมายของการพัฒนาในด้านเพื่อเกิดความเท่าเทียม
- 4) ความหมายของการพัฒนาในแง่ของการสร้าง

กล่าวโดยสรุป มีนักวิชาการให้ความหมายของ การพัฒนา คล้ายคลึงกันและแตกต่างการออกไปบ้าง ซึ่งถ้าหากพิจารณาจากความหมายเหล่านี้ อาจสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ลักษณะของการพัฒนา

จากความหมายของการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ ซึ่งลักษณะสำคัญของการพัฒนานั้น สนธยา พลศรี (2553, น. 5 -7) อธิบายไว้ ดังนี้

1) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้าน ในด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านพัฒนาบริหารศาสตร์

2) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

3) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

4) เป็นแผน โครงการ คือเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

5) เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชนต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

6) เป็นปฏิบัติการ คือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

7) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผน โครงการและคิดค้นวิธีการในการที่จะพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช้การพัฒนา แม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

8) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

9) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือสามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่และระดับใด เป็นต้น

10) สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์ สังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้วรูปแบบกระบวนการและวิธีการพัฒนาที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆจึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

กล่าวได้ว่า การพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ถ้าการพัฒนาขาดลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังกล่าวจะเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบหนึ่งที่มีความหมายใกล้เคียงกับการพัฒนาเท่านั้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

สนธยา พลศรี (2553) การนำคำว่า การพัฒนา มาใช้ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป จึงทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาต่างกันไป ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ดังต่อไปนี้

1) แนวความคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนามาใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆมากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้นการพัฒนาในแนวความคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้า

2) แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการอธิบายถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งจะเน้นไปในเรื่องของการออมและการลงทุนมองว่าการพัฒนาเปรียบเสมือนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยถือว่าเมื่อมีกระบวนการพัฒนาเกิดขึ้นแล้ว ผลแห่งการพัฒนาจะแพร่กระจายไปยังประชาชนที่ละน้อยและประชาชนจะพัฒนาตามไปด้วย ซึ่งผลประโยชน์ของการเจริญเติบโตจะกระจายไปสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในรูปของงานและโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยผลของการกระจายนี้จะเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่กลุ่มที่ยากจนกว่า

3) แนวความคิดด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เป็นผลมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศและประเทศต่าง ๆ เริ่มตระหนักว่า การดำเนินการพัฒนาที่ผ่านมาไม่ได้ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการพัฒนาควรจะถูกกำหนดให้ไปสู่แนวคิด ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การศึกษาและสุขภาพอนามัย รวมไปถึงความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนเป็นอันดับแรก แทนการมุ่งลงทุนในด้าน

อุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาและแนวทางในการปฏิบัติแล้วการพัฒนาจะมุ่งไปที่สวัสดิการของประชาชนเพื่อลดความยากจน ลดการว่างงานและลดความไม่เท่าเทียมกัน

4) แนวความคิดแบบการปฏิบัติทางสังคม เป็นแนวคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ พยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผนและ ปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่าการพัฒนา

5) แนวคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยมที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิม ถือเป็นการพัฒนาในแนวความคิดนี้

6) แนวคิดแบบการพัฒนาชุมชน เป็นแนวคิดที่องค์การสหประชาชาติใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาที่กล่าวมาแล้วในเรื่องความเป็นมาของการพัฒนา กล่าวคือ การให้คนและกลุ่มคนในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นผู้ได้รับผลของการพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชน

7) แนวคิดแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่องค์การสหประชาชาติเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรโลก เป็นแนวคิดการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกด้านอย่างสมดุลใน 5 ด้านคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคมและด้านการเมือง จากแนวคิดหลักในการพัฒนาทั้ง 7 ประการดังกล่าว การพัฒนาชุมชนถือเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะ คือมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์รวมถึงศักยภาพของมนุษย์เป็นหลัก

สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา เป็นแนวความคิดเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้มีความก้าวหน้าที่ดีขึ้นในหลายๆมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเมือง และด้านเทคโนโลยี

แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาประเทศเป็นแนวทางหรือเข็มทิศเพื่อช่วยให้นักพัฒนาสามารถกำหนดทิศทางในการพัฒนาได้อย่างถูกต้อง โดยมีผู้ให้แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศดังนี้

ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์ (2553) การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศจะมีพื้นฐานมาจากความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศให้ไปสู่ความทันสมัยตาม

แนวคิดของตะวันตก คือ การมีเศรษฐกิจที่ดี มีความเจริญก้าวหน้า จึงทำให้ต้องมีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการผลิตขนาดใหญ่ ดังนั้น ความหมายของการพัฒนาตามกรอบแนวคิดของการพัฒนาประเทศจึงมุ่งเน้นการก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งแนวคิดนี้ถือว่าเป็นจุดเน้นของแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศที่ด้อยพัฒนาทั้งหลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนและความล้าหลังทางเศรษฐกิจของประเทศ จากแนวคิดดังกล่าวนี้เองจึงนำไปสู่การกำหนดแนวคิดการพัฒนาประเทศออกเป็น 2 กระแส คือ

1) แนวคิดการพัฒนากระแสหลัก ได้แก่ แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีรากฐานมาจากระบบเศรษฐกิจและทุนนิยม โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาระบบสังคม เช่น ทฤษฎีความทันสมัย ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีการพึ่งพา ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ เป็นต้น

2) แนวคิดการพัฒนากระแสรอง หรือกระแสการพัฒนาทางเลือก ได้แก่ แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีรากฐานมาจากระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม เช่น แนวคิด บทบาทชาย-หญิง แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดการให้อำนาจ แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทฤษฎีใหม่ ฯลฯ โดยการกำหนดแนวคิดในการพัฒนาประเทศที่ผ่านมานั้น เหตุผลหลักของการกำหนดแนวคิดในการพัฒนาประเทศ คือ การมีความเชื่อว่า ถ้าประเทศมีการพัฒนาเศรษฐกิจจะทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยการมีรายได้เพิ่มขึ้นของประชากรจะเกิดมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณทุนและขนาดของการออม จำนวนประชากรและอัตราการเพิ่มของประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์การต่าง ๆ ทางสังคม เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจก่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปสู่เศรษฐกิจที่ดีขึ้นกว่าเดิม โดยจะมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยเป็นประการ สำคัญ ดังนั้นการศึกษาความเป็นมาของการพัฒนาประเทศของประเทศไทย โดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะช่วยให้เราได้รับทราบถึงสาระความรู้และประสบการณ์การของวางแผนพัฒนาประเทศในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์และให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ รวมทั้งจะเป็นบทเรียนสำหรับการปรับปรุงทิศทางการพัฒนาชุมชนและสังคมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

สรุปแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศ เป็นการทำความเข้าใจศึกษาถึงแนวทางต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปพัฒนาประเทศ ชุมชน จะสามารถเข้าใจหลักแนวคิดในการพัฒนาได้อย่างถูกต้องและมีความยั่งยืน

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจหลักในด้านการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง โดยมีผู้ให้แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ ดังนี้

อดิโนท์ บัวภักดี (2552) ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์เบิร์ต (Herzberg) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่เกี่ยวข้อง และสามารถโยงไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ได้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดี มีประสิทธิภาพพร้อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะเขาจะเพิ่มความสนใจในงานและมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นที่จะทำงาน ซึ่งเป็นการเพิ่มผลผลิตของงานให้มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติงานไม่พึงพอใจในการทำงานก็จะเกิดความท้อถอยในการทำงานและทำให้ผลงานออกมาไม่มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุคลากรในองค์กร กล่าวคือ ถ้าบุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้ร่วมคิดตัดสินใจ จะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมมากขึ้น ทำให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ นอกจากนี้ทฤษฎีการสร้างผู้นำก็มีความสำคัญ คือ ผู้มีอำนาจที่ดี (Positive Leader) มักจะนำการเคลื่อนไหวในการทำงานอยู่เสมอ ในขณะที่ผู้มีอำนาจที่ไม่ดี (Negative Leader) จะไม่มีผลงานที่สร้างสรรค์เลย การสร้างผู้มีอำนาจหรือผู้นำจะช่วยจูงใจให้บุคลากรเต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เนื่องจากผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจูงใจและรวมกลุ่มคน ดังนั้นทฤษฎีสองปัจจัยนี้จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร เพราะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ร่วมมือ ร่วมแรงกันในการทำงานอย่างมีคุณภาพ แสดงให้เห็นถึงการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรและผู้นำร่วมกัน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีผู้นำที่ดีอันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้

กรมอนามัย (2550) แนวคิดและกระบวนการมีส่วนร่วมในที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่งๆเท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ตีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตย ในกรณีดังนี้ คือ การเอื้อให้เกิดการพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกันและการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และการวางแผนดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจไม่ว่าระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหารรวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

สรุปแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวคิดที่สร้างการทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคี เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน และขั้นตอนต่าง ๆ จะต้องนำแนวคิดการมีส่วนร่วมเข้าไปสนับสนุน

ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า “การมีส่วนร่วม” ได้มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะมองทั้งในแง่ของแนวคิด หลักการ กระบวนการและวิธีการปฏิบัติ มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่ การวิจัย การวางแผน การตัดสินใจการดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล ตลอดจน

การจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารซึ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำ ปรึกษาตลอดจนควบคุมโดยตรงจากประชาชน การมีส่วนร่วมได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

ศราวุธ ผิวแดง (2561) สรุปลักษณะขั้นตอนการมีส่วนร่วมโดยศึกษาจากนักวิชาการและประสบการณ์การทำงานด้านวิจัยชุมชน ดังนี้

- 1) ขั้นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุเป็นขั้นแรกที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพราะเป็นเจ้าของพื้นที่และสามารถให้ข้อมูลที่ชัดเจนและไม่บิดเบือนได้
- 2) ขั้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมื่อทราบสาเหตุและปัญหาหรือความต้องการแล้วขั้นต่อมาคือการร่วมวางแผนพัฒนา ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ โดยชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ได้ เนื่องจากชุมชนจะเป็นผู้ได้รับผลกระทบนั้น ๆ จากการพัฒนา
- 3) ขั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนา เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการในลำดับต่อมา คือ การดำเนินงานโดยชุมชนต้องเข้าร่วมดำเนินงานเพื่อให้สามารถเห็นวิธีการทำงาน เห็นปัญหาเห็นแนวทางต่าง ๆ และที่สำคัญหลังจากการพัฒนาบุคคลสำคัญที่ต้องดำเนินงานต่อไป ก็คือ ชุมชน
- 4) ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกันหลังจากผ่านขั้นตอนการดำเนินงานและพัฒนาแล้วสิ่งสำคัญคือการร่วมกันรับผลประโยชน์ โดยผลประโยชน์ในที่นี้ไม่ได้ถึงแต่ตัวรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเดียวยังหมายถึง คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ เช่น ระบบสาธารณสุขโลก สิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ความเป็นระเบียบสวยงามของชุมชน เป็นต้น
- 5) ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เมื่อดำเนินการพัฒนาแล้วสิ่งที่เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกอย่างคือขั้นตอนการประเมินผล โดยชุมชนต้องได้สรุปงานพร้อมเสนอแนะถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าดีด้อยอะไรบ้าง จะได้หาวิธีแก้ไขและให้การดำเนินงานครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 6) ขั้นการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้สำหรับขั้นตอนต่อมาเป็นขั้นตอนสุดท้าย หลังจากการประเมินผล โดยชุมชนจะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนทั้งหมดเพื่อให้ทุกคนได้มีความรู้และจะได้ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวในชุมชนรวมไปถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วมไปยังชุมชนใกล้เคียงหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้

ผู้เขียนได้จัดลำดับขั้นการมีส่วนร่วมสำหรับการนำไปปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ลำดับ	ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 1	ขั้นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
ขั้นที่ 2	ขั้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา
ขั้นที่ 3	ขั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนา
ขั้นที่ 4	ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกัน
ขั้นที่ 5	ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา
ขั้นที่ 6	ขั้นการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้

ที่มา : ศราวุธ ผิวแดง, 2561

ในขั้นตอนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องศึกษาถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย เพราะจะทำให้ได้รับข้อมูลที่น่าเชื่อถือและสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะผู้มีส่วนร่วมแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ

1) ลักษณะการมีส่วนร่วมแท้ คือ การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน กระบวนการ พร้อมทั้งสามารถเสนอความคิดเห็นตรวจสอบ รับผลประโยชน์ไปถึงสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังบุคคลหรือชุมชน หน่วยงานอื่นได้

2) ลักษณะการมีส่วนร่วมเทียม คือ การที่ชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในบางประเด็นหรือบางกิจกรรม โดยเฉพาะเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้แล้ว

ฟาสตีมา เกนุ้ย, กริ่งกา เพ็งแก้ว และ ตรา เหม โกลนน้อย (2556) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ภาครัฐส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม ชมรม มูลนิธิและองค์กรรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนด การร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ขั้นสุดท้ายร่วมกันควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

วีระพงษ์ บุญโยภาส และ สุพัตรา แผนวิจิต (2556) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม คือการร่วมมือดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินการ และการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่ตั้งไว้

มธุรดา ศรีรัตน์ (2554) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผน ปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์การ

สุธี วรประดิษฐ์ (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน
- 2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต
- 3) การกำหนดกิจกรรม
- 4) การดำเนินกิจกรรม
- 5) การประเมินผลกิจกรรม

ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ หรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น

ณัฏษ์ กุติสร, อรทัย เลิศวรรณวิทย์, จิระวัฒน์ อนุวิชานนท์ และ รัตนา แสงจันทร์ (2553) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) หมายถึง กระบวนการตัดสินใจของชุมชนในการกำหนดความต้องการ การวางแผนการดำเนินงาน การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากร การรับผลประโยชน์และการประเมินผล

ทวีศิลป์ กุลนภาดล (2553) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) หมายถึง การร่วมทำกิจกรรมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการดำเนินการพัฒนาชุมชนตามขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบติดตามและประเมินผล

อรรถย กักพล (2552, น. 17-18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและการเมือง ในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยทางตรง ส่งผลให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีขอบเขตกว้างขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิดโดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่
- 2) ร่วมกันคิดวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของชุมชน และลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดเป้าหมาย และควรลำดับความสำคัญกับปัญหาก่อนหลัง
- 3) ร่วมมือวางแผนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมหรือ โครงการต่าง ๆ และแบ่งงานกันทำในเรื่องกำหนดงบประมาณ การจัดหางบประมาณ และมอบหมายให้มีผู้ดูแลรักษา
- 4) ให้ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ด้วยความรู้ความสามารถ ของตนเอง
- 5) ร่วมติดตามและประเมินผล ในการตรวจสอบปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาคงตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันกับประชาชน เพื่อให้งานหรือภารกิจสามารถสำเร็จ ลุล่วงตามเป้าหมาย
- 6) ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับ
- 7) เริ่มตั้งแต่การมีจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนอยู่
- 8) ร่วมกันคิดถึงสาเหตุของปัญหาชุมชน ว่ามีสาเหตุเกิดจากอะไรและลำดับ ความสำคัญของปัญหา พร้อมกำหนดเป้าหมายและดำเนินการแก้ไขกับปัญหาก่อนหลัง
- 9) ร่วมวางแผนในการดำเนินกิจกรรม การแบ่งงานกันทำ กำหนดงบประมาณ จัดหาแหล่งงบประมาณ และมอบหมายผู้ดูแลรักษา
- 10) ประชาชนจะต้องเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ด้วยกำลังความรู้ ความสามารถของประชาชนเอง

11) ร่วมติดตามประเมินผล ในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาคงตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชน เพื่อให้งานหรือภารกิจสามารถสำเร็จคล่องตามเป้าหมาย

12) ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนสมควรที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสบายใจ ความพึงพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

สันติชัย เอื้องประสิทธิ์ (2551) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากร หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้น ผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

Creighton (2005) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการที่ความกังวลความต้องการและคุณค่าของประชาชน ได้รับการบูรณาการในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง โดยมีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังอภิปรายเพิ่มเติมถึงประเด็น ว่าจริงหรือไม่ว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะหมายถึง การที่ประชาชนมีโอกาส แสดงความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจจะเกิดขึ้น หรือหมายความว่าผู้มีอำนาจตัดสินใจจะสามารถตัดสินใจใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากประชาชนก่อนเท่านั้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชน ชุมชน เข้าไปร่วมดำเนินการตั้งแต่กระบวนการคิดจนไปถึงกระบวนการประเมินผลตรวจสอบ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องอยู่ภายใต้ความเป็นประชาธิปไตยและความมีเอกภาพของชุมชนนั้น ๆ

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

จินตวิร์ เกษมสุข (2554) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการมีส่วนร่วมว่าเป็นเรื่องของกระบวนการ ซึ่งได้สรุปถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมได้ 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

- 1) มีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการของชุมชน
- 2) มีส่วนร่วมในการวางนโยบาย หรือแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไข ปัญหา
- 3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
- 4) มีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการทำงาน

โกวิท พวงงาม (2545, น. 8) การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา มี 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่นกล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดีได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความยากลำบาก

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และกระทรวงมหาดไทย (2545, น. 116) ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ชั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
- 2) ชั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
- 3) ชั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
- 4) ชั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์ อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
- 5) ชั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ประเภทของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้มีนักคิดและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) ได้กล่าวถึงประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการมักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่าเป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น
- 2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร

แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุนส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยืนตีรวมมือ เป็นต้น

จินตนา สุขจรรย์ (2549) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและ ความต้องการร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางแผนนโยบายและแผนงาน ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้และร่วมประเมินผลโครงการ

2) การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง (No Genuine Participation) เป็นการมีส่วนร่วมเพียง บางส่วน โดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็น สมาชิก หรือการร่วมเสียสละแรงงาน

2.3 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง ซึ่งมีการพัฒนามาจากรูปแบบการเดินทางเพื่อการดำรงชีพ การแสวงหาอาณานิคม การเดินทางเพื่อการพักผ่อน ดังนั้นกิจการด้านการท่องเที่ยวจึงมีการขยายตัวเป็นธุรกิจและเติบโตเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ความหมายของการท่องเที่ยว

จากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีวิวัฒนาการมาจากการเดินทางของมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางที่แตกต่างกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมความเป็นอยู่ที่ส่งเสริมให้คนได้ นักวิชาการที่สนใจในด้านการตัดสินใจให้คำนิยามหรือความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้มากมายแต่ส่วนใหญ่ก็มีความหมายในแนวทางเดียวกัน (ปรีชา แดงโรจน์, 2544) ดังนี้

ความหมายทางการท่องเที่ยวตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นสากล 3 ประการ คือ

- 1) เป็นการเดินทางจากแหล่งที่คนอาศัยอยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจไม่ได้มีการบังคับ

3) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเงื่อนไขของการท่องเที่ยวไว้ 3 ประการ ดังนี้

- 1) การเดินทางจากแห่งอาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) การเดินทางด้วยความสมัครใจ
- 3) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการท่องเที่ยว

สมชาติ อู่อ้น (2552) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเคลื่อนย้ายของผู้คนจากแห่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งรวมไปถึงการเดินทางภายในประเทศและการเดินทางระหว่างประเทศ นอกจากนี้การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมญาติพี่น้องก็นับเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น โดยในหลักเกณฑ์ความหมายกำหนดได้โดยเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

- 1) เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ
- 3) เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

ประภาศรี เขิกขุนทด (2551) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดระหว่างเวลาว่าง ซึ่งมีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางท่องเที่ยวจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง เพื่อแลกเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ วัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะ การท่องเที่ยวทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและการบริการต่าง ๆ

ศรัญญา เลิศมนไพโรจน์ (2550, น. 20) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวกของการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยถาวรไปยังที่อยู่อาศัยชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่หารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ร่วมเดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือน)

กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว (2549, น. 12-13) กล่าวว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เดินทางบริการที่ใช้ในการเดินทางและจุดหมายปลายทาง กล่าวอีกว่า การท่องเที่ยวนี้

คือการเดินทางจากอีกที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ด้วยจุดประสงค์ทางการท่องเที่ยว การพักผ่อน หรือติดต่อธุรกิจ โดยมีการพักผ่อนค้างแรม หรือไปกลับภายในวันดังกล่าว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยว เป็นเรื่องของการเดินทางที่เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ มิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การศึกษา ศาสนา กีฬา เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจการประชุมสัมมนา เป็นต้น มิฉะนั้นก็จะเป็นการเดินทางที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว

Davidson (1995) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางออกจากบ้านพักเป็นการชั่วคราวระยะเวลาสั้น เพื่อไปเยี่ยมญาติมิตรหรือวัตถุประสงค์อื่น ๆ ทางด้านการท่องเที่ยว เช่น การพักผ่อน เล่นกีฬา การประชุม สัมมนา ฯลฯ

Mill (1990) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจ การบริการ และการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

Stevens (1985, p. 3) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่หนึ่ง โดยวิธีการและวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่ต่างกันหรือบางครั้งเมื่อเดินทางแล้วไม่กลับมาสถานที่เดิม

McIntosh & Gupta (1980) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อจุดหมายต่าง ๆ โดยมีมูลเหตุจูงใจ 4 ประเภท ดังนี้

1) มูลเหตุจูงใจทางด้านกายภาพ หมายถึง ความต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมทางการกีฬา หรือรักษาสุขภาพ พักผ่อนตากอากาศชายทะเล หรือร่วมกิจกรรมบันเทิงอื่น ๆ

2) มูลเหตุจูงใจทางวัฒนธรรม หมายถึง ความต้องการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ในแหล่งอื่นที่มีใช้ที่อยู่เดิม ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ประเพณี เป็นต้น

3) มูลเหตุจูงใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความต้องการพบปะสังสรรค์กับผู้คนใหม่ๆหรือเพื่อนเก่า ญาติพี่น้อง

4) มูลเหตุจูงใจด้านสถานภาพและเกียรติภูมิ หมายถึง ความต้องการพัฒนาตนเองให้มีฐานะหรือเกียรติภูมิสูง อาจเป็นไปเพื่อการศึกษา การประชุมและการติดต่อธุรกิจ เป็นต้น

จากความหมายของการท่องเที่ยวดังกล่าวแล้วนั้น การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ และพึงพอใจของผู้เดินทาง เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

สุภาพร มากแจ้ง (2554) กล่าวถึง ความสำคัญของการท่องเที่ยวจำแนกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ความสำคัญต่อบุคคล

1.1) การท่องเที่ยวเป็นสิ่งสราญใจ ช่วยให้ผู้มีมนุษย์ได้รับการพักผ่อนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษยชาติตามมติเอกฉันท์ของสหประชาชาติในการประชุมครั้งที่ 21 พ.ศ. 2510 อันเป็นปีท่องเที่ยวสากลว่า “การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มนุษยชาติต้องการที่สุด ควรที่รัฐบาลทุกประเทศและมนุษย์ทุกคนจะส่งเสริมและสนับสนุน

1.2) การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโลกทัศน์ ช่วยให้ผู้มีมนุษย์มีทัศนคติกว้างไกล สามารถรับรู้และเข้าใจสภาพการที่เป็นจริง จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่คนทุกระดับสามารถมีประสบการณ์ร่วมกันได้

1.3) การท่องเที่ยวเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างมนุษยชาติ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางระหว่างชนในชาติและนานาชาติ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ดังคำขวัญของปีการท่องเที่ยวสากลว่า “การท่องเที่ยวเป็นสื่อนำไปสู่สันติภาพ

2) ความสำคัญต่อสังคม

2.1) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรม ทำให้เจ้าของถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีประจำถิ่น เกิดความภาคภูมิใจ รักและหวงแหนวัฒนธรรมประจำถิ่นของตน พร้อมใจกันเชิดชูทรัพยากรท้องถิ่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้มาเยือน

2.2) การท่องเที่ยวทำให้เกิดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ขนบประเพณีประจำปี ศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น

2.3) การท่องเที่ยวนำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ทั้งด้านการคมนาคม การสาธารณสุข โภค และมาตรฐานการครองชีพ โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งเจ้าของที่และนักท่องเที่ยว

3) ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ

3.1) การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ ช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยมียอดดุลเกินดุลอย่างสม่ำเสมอ

3.2) การท่องเที่ยวทำให้เกิดการลงทุนทางธุรกิจ ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจการนำเที่ยว ธุรกิจอาหารและการพักผ่อน ธุรกิจการค้าของที่ระลึก เป็นต้น

3.3) การท่องเที่ยวทำให้เกิดการจ้างงาน ในธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

3.4) การท่องเที่ยวทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินตรา และกระจายรายได้ให้แก่ท้องถิ่น

พิมพรรณ สุจารินพงศ์ (2554, น. 11-12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไว้ทั้งหมด 7 ด้าน ดังนี้

1) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสร้างงาน สร้างอาชีพอย่างกว้างขวางเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนในการบริการ

2) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่กระจายรายได้ไปสู่ประชากร สร้างงานสร้างอาชีพมากมายและเป็นอาชีพเสริมให้กับคนไทยอย่างกว้างขวาง

3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศต่างประเทศ เช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกประเภทอื่น ๆ ไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

4) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่ช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การละเล่นที่เป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกมาเผยแพร่ให้กับคนไทยและชาวโลก เมื่อมีการท่องเที่ยวเป็นสื่อในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมดังกล่าวเจ้าของท้องถิ่นก็จะตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในแง่ของการเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวและจะช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไว้

5) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ยังทำให้พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัยและมั่นคง จะเห็นได้ว่าหากแหล่งท่องเที่ยวใดมีความปลอดภัยนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวนั้น

6) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ช่วยส่งเสริมสันติภาพและสัมพันธไมตรีและความเข้าใจอันดีให้กับสังคมที่ต่างกัน ได้มารู้จักและเข้าใจ เพื่อที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลกและสันติภาพ

7) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็น อุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดความกลมกลืนระหว่าง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากความสำเร็จดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่สร้าง รายได้ให้กับประเทศ แต่ถ้าหากการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ดีทั้งด้านการ จัดการการวางแผน นโยบายไม่มีคุณภาพ จะทำให้เกิดผลกระทบทางลบหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจภายในชุมชน

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ที่มีองค์ประกอบเป็นอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้ง ทางตรงและทางอ้อมจำนวนมาก ได้แก่ อุตสาหกรรมการขนส่ง อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมที่พักแรม อุตสาหกรรมนันทนาการ อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าและบริการข้างเคียง ต่าง ๆ ซึ่งได้มีผู้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

สุภาพร มากแจ้ง (2554, น. 11-13) ได้แบ่งองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวได้แก่

1) ธุรกิจการขนส่ง ประกอบด้วยธุรกิจเกี่ยวกับพาหนะในการคมนาคม 3 ทาง คือ

1.1) ทางบก พาหนะหลักในการขนส่งนักท่องเที่ยวสู่จุดหมายปลายทาง ได้แก่ รถยนต์ และรถไฟ ธุรกิจเกี่ยวเนื่องของการขนส่งทางบกนี้ ได้แก่ บริการพาหนะในท้องถิ่น เช่น รถสามล้อ เกรียน รถลาก เป็นต้น

1.2) ทางเรือ พาหนะหลักได้แก่ เรือเดินสมุทร และเรือกลไฟ ธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ได้แก่ เรือใบ เรือลากจูง เรือแจวและเรือหางยาว เป็นต้น

1.3) ทางอากาศ พาหนะหลัก ได้แก่ อากาศยาน หรือ เครื่องบิน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวเนื่องของการขนส่ง ได้แก่ อุตสาหกรรมการประกอบรถโดยสาร อุตสาหกรรมการต่อเรืออุตสาหกรรมการผลิตเครื่องยนต์ อุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในรถ เรือและเครื่องบิน เช่น เบาะ เก้าอี้ ผ้าคลุมเบาะ เครื่องสุขภัณฑ์ เป็นต้น

2) ธุรกิจอาหารและการพักผ่อน ประกอบด้วย ร้านอาหาร หรือภัตตาคารและที่พักแรม ซึ่งมีรูปแบบและหลายระดับ เช่น ธุรกิจอาหารมีตั้งแต่รถเข็นขายอาหาร หาบเร่ แผงลอย ร้านอาหาร

ภัตตาคาร ศูนย์อาหาร ส่วนธุรกิจที่พักแรมมีตั้งแต่ โรงแรม บังกะโล โมเต็ล หอพัก แคมป์ อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องของอาหารและการพักแรม ได้แก่ อุตสาหกรรมเนื้อสัตว์ ผลิตผลทางการเกษตรอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง เครื่องดื่ม อุตสาหกรรมเครื่องเรือน อุตสาหกรรมใช้ในการประกอบอาหาร เป็นต้น

3) ธุรกิจการนำเที่ยว ประกอบด้วยบริษัทนำเที่ยวและตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว

3.1) บริษัทนำเที่ยว ทำหน้าที่ ดังนี้ 1) จัดรายการนำเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จส่งให้ตัวแทนไปจำหน่าย 2) จัดรายการนำเที่ยวประเภทต่าง ๆ สำหรับผู้สนใจเฉพาะเรื่องให้แก่องค์กร สถาบันวิชาชีพต่าง ๆ และกลุ่มเอกชนที่มีความสนใจเฉพาะเรื่อง การบริการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวตามประเภทของรูปแบบการท่องเที่ยวโดยนำมัคคุเทศก์ ซึ่งอาจเป็นมัคคุเทศก์ประจำบริษัทหรือมัคคุเทศก์อิสระ

3.2) ตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยว ทำหน้าที่ 1) จำหน่ายได้การท่องเที่ยวที่บริษัทจะนำขึ้น 2) เป็นตัวแทนจำหน่ายตัวโดยสารพาหนะเดินทางทุกประเภท 3) เป็นตัวแทนจัดหาและสำรองที่พักตลอดจนกิจกรรมบันเทิงต่าง ๆ 4) บริการจัดเอกสารการเดินทางบริการต้อนรับและรับส่งนักท่องเที่ยว 5) บริการให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

3.3) แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ประเทศ ภูมิภาค เขต เมือง หมู่บ้าน หรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวไปเยือน

พยอม ธรรมบุตร (2549, น.1-3) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่าง ๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่างกัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน ได้แก่ ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ บาร์ ฟิตเนส ศูนย์กลางธุรกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่ง ธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น คอยอินทนนท์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของเทือกเขาหิมาลัยหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้งซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม ตลอดจนการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น

4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities และ Recreational Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบัน เพราะการท่องเที่ยวมิได้หมายถึงเพียงแต่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติเท่านั้น แต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาระบบนิเวศ เขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำในรูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนูในบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดการกระจายรายได้

5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิ เช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา

องค์ประกอบทั้ง 5 ประการควรปรากฏอยู่บนระบบฐานข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งที่เป็นจุดหมายปลายทาง (Destination Management System: DMS)

2.4 โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 ให้ความเห็นชอบแนวทางการจัดทำงบประมาณ ใช้จ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 150,000 ล้านบาท โดยมีแนวทางการจัดทำ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยกกระดับสวัสดิการ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ สร้างโอกาสในอาชีพและการจ้างงาน 2) พัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการประชาคม การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชน สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น 3) การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรทั้งระบบควบคู่การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร และส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่ ทั้งนี้ ในปี 2560 มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวประเทศไทยเฉลี่ยเดือนละ 3.5 ล้านคน และคาดว่าในปี 2561 จะสร้างรายได้ให้ประเทศปีละ 3 ล้านล้านบาท สิ่งนี้บ่งชี้ว่าการท่องเที่ยวเป็น “สินค้า” ที่สร้างรายได้ให้ประเทศไทยมากที่สุด อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยว เฉพาะ 22 เมืองหลัก (อาทิ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ นครราชสีมา ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ภูเก็ต เป็นต้น) รัฐบาลจึงได้ส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรอง 55 เมือง และมีแนวคิดส่งเสริมการท่องเที่ยวแอ่งเล็ก (การท่องเที่ยวชุมชน) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้กระจายไปเที่ยวในแอ่งเล็ก (หมู่บ้าน/ชุมชน) มากขึ้น ซึ่งเป็นการกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานราก

กรมการพัฒนาชุมชน ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 9,328,118,200 บาท (เก้าพันสามร้อยยี่สิบแปดล้านหนึ่งแสนหนึ่งหมื่นแปดพันสองร้อยบาทถ้วน) ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยได้จัดทำโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อรองรับ นโยบายรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ด้วยกระบวนการเตรียมความพร้อมชุมชน สร้างความน่าสนใจ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและท่องเที่ยวในแอ่งเล็ก (หมู่บ้าน/ชุมชน) และการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ OTOP ให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้ให้กระจายอยู่กับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน บนพื้นฐานเสน่ห์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ที่คัดแปลงให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

ซึ่งในท้ายที่สุดเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน และประชาชนมีความสุข (Strength Within and Happiness Oriented Approach) คู่มือการบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เล่มนี้ มุ่งหวังเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ที่ตรงกันระหว่างผู้กำหนดนโยบาย/โครงการและผู้ปฏิบัติในพื้นที่ โดยจำแนกเนื้อหาเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 กรอบการดำเนินงานโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินกิจกรรมส่วนกลาง ส่วนที่ 3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมส่วนภูมิภาค และส่วนที่ 4 เอกสารการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้พิจารณาศักยภาพ/ความเข้มแข็งของพื้นที่ ดำเนินการ และความต้องการในการพัฒนาของประชาชนเป็นสำคัญ พร้อมคำนึงถึงผลลัพธ์/ผลกระทบระยะยาว (Impacts) ต่อประชาชนและหมู่บ้าน/ชุมชน โดยบริหารโครงการฯ อย่างโปร่งใส และเกิดประโยชน์แท้จริง (กรมการพัฒนาชุมชน กองแผนงาน, 2561)

กรอบการดำเนินงาน (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

1) ความสำคัญของโครงการ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) มีกรอบแนวคิด ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่ดีขึ้น รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการ และพันธกิจกระทรวงมหาดไทย ข้อ 4. เสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนภารกิจอำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชน ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 ให้ความเห็นชอบแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 150,000 ล้านบาท โดยมีแนวทางการจัดทำ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยกย่องระดับสวัสดิการ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ สร้างโอกาสในอาชีพและการจ้างงาน 2) พัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการประชาคม การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ และสร้างรายได้ในชุมชน สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงเส้นทาง การท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น 3) ปฏิรูปการโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรทั้งระบบ ควบคู่การสร้าง มูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร และส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่ ดังนั้น โอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้ชุมชนตามแนวทางดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการประชาคม ให้ชุมชน เข้าถึงแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ในชุมชน ด้วยการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น

รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมีการ

แต่งตั้งคณะกรรมการระดับประเทศ คือ คณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (ก.น.ต.ผ.) เป็นผู้ขับเคลื่อน และมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ส่งเสริมการดำเนินงาน OTOP จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 16 ปี โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุน ส่งเสริม ยกระดับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เพื่อให้ขายได้มุ่งปรับตัวสู่ การค้าแบบสากล ทำให้ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันได้ต้องออกไปขาย สินค้าตามที่ต่าง ๆ ไม่มีความสุข รายได้ไปตกอยู่กับผู้ประกอบการคนเดียว หรือบางกลุ่ม ไม่กระจาย ถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากไม่ประสบ ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ประกอบกับรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักของประเทศส่วนใหญ่ ตกไปอยู่ในกลุ่มทุนเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างร้านใหญ่ๆ กรู๊ปทัวร์ ไม่ลงไปถึงฐานราก เช่นเดียวกัน

2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 2.1) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชน โดยยกระดับคุณภาพ ชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง
- 2.2) เพื่อพัฒนาคุณภาพ ยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มปรับตัวเข้าสู่ การพัฒนา (กลุ่ม D) ให้พร้อมขายสร้างรายได้มากขึ้น
- 2.3) เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางในการท่องเที่ยว (กระแสหลัก เมืองรอง ชุมชน) ให้มี ความโดดเด่น มีความพร้อมบนอัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- 2.4) เพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ และนำมาต่อยอดการ บริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม

3) เป้าหมายของโครงการ

- 3.1) ประชาชนได้รับการพัฒนาอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ยกระดับเศรษฐกิจฐาน รากให้เข้มแข็ง โดยเชื่อมโยงชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กับเส้นทางทางการท่องเที่ยวกระแสหลัก เมืองรองและแอ่งท่องเที่ยวจำนวน 3,273 หมู่บ้าน
- 3.2) พัฒนาคุณภาพ ยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มปรับตัวเข้าสู่การ พัฒนา (กลุ่ม D) จำนวน 64,570 ผลิตภัณฑ์
- 3.3) สร้างตลาดที่ชุมชน ดึงคนเข้าหมู่บ้าน ด้วยชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้เกิดการกระจายรายได้หมุนเวียนเพิ่มขึ้น (Local Economy) จำนวน 3,273 แห่ง

แนวทางการดำเนินกิจกรรมส่วนกลาง

กิจกรรมที่กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในส่วนกลาง เป็นภารกิจที่ได้รับงบประมาณจัดสรรในส่วนกลาง จำนวน 938,860,000บาทมีแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมคร่าวๆ โดยยกตัวอย่าง ดังนี้ (กรมพัฒนาชุมชน กองแผนงาน, 2561)

1) การจัดตั้งศูนย์กลางการจัดการและประเมินผล (Center For Monitoring and Evaluation: CME) วัตถุประสงค์เพื่อติดตาม สนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงาน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แก่ทีมปฏิบัติการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

2) การประเมินผลสำเร็จโครงการชุมชนท่องเที่ยวOTOP นวัตวิถี วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสำเร็จการดำเนินงาน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้บริหารระดับกรม และระดับกระทรวง

3) สนับสนุนคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับจังหวัด วัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับจังหวัดในการติดตามสนับสนุนและประเมินผลการดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

4) สัมมนาย่อยการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยว ภายใต้โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วัตถุประสงค์เพื่อติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อให้คำแนะนำ ปรึกษาด้านการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ผู้ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีต้นแบบ เป็นต้น

แนวทางการดำเนินกิจกรรมส่วนภูมิภาค

กิจกรรมการดำเนินงานในส่วนภูมิภาค กรมการพัฒนาชุมชนได้แบ่งกระบวนการออกเป็น 5 กระบวนการ เพื่อขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่ม D และผลิตภัณฑ์ของฝาก ของที่ระลึกสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อกลับไป โดยจัดกิจกรรมที่

มุ่งเน้นให้หน่วยดำเนินงานในระดับจังหวัด ได้ขับเคลื่อนกิจกรรมตามประเด็นสำคัญของกระบวนการให้เกิดผลประโยชน์ด้านการสร้างอาชีพและรายได้ต่อประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง มีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้ (กรมพัฒนาชุมชน กองแผนงาน, 2561)

1) พัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

- 1.1) เตรียมความพร้อมการเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (แหล่งทุน คณะกรรมการชุมชนฯ กฎกติกา)
- 1.2) พัฒนาและบริหารจัดการข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (ระดับจังหวัด/ชุมชน)
- 1.3) จัดทำแผนธุรกิจชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- 1.4) สร้างนักเล่าเรื่องชุมชน
- 1.5) การเป็น“เจ้าบ้านที่ดี”

2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก

- 2.1) พัฒนาศักยภาพด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว (ป้ายข้อมูล ป้ายบอกทาง จุดถ่ายภาพ ความสะอาดความปลอดภัย)
- 2.2) ส่งเสริม/พัฒนา ประเพณี วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ชุมชน
- 2.3) ออกแบบตราสัญลักษณ์และสโลแกนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

3) พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

- 3.1) พัฒนาผู้ประกอบการชุมชน
- 3.2) พัฒนาสินค้าและบริการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เช่น ขกระดับ สินค้าให้มีคุณภาพและมาตรฐานเพิ่มมูลค่า ออกแบบของฝากของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว

4) เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น

- 4.1) ออกแบบและเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวของหมู่บ้านเป้าหมาย
- 4.2) การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักและเมืองรอง

5) ส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว

- 5.1) ประชาสัมพันธ์ Online/Offline/Platform

- 5.2) เปิดตัวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี
- 5.3) จับคู่ธุรกิจ (Business Matching)
- 5.4) จัดแสดงจำหน่ายสินค้าและบริการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

2.5 ประวัติและสภาพการพัฒนาบ้านคีรีวงกต

กลุ่มท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต (2550) ได้บันทึกข้อมูลประวัติและสภาพการพัฒนาบ้านคีรีวงกต ที่สำคัญเริ่มเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2474 มีช้างจำนวน 2 เชือก เดินทางจากจังหวัดเลย มารับจ้างลากซุงที่อำเภอปากชม และได้แวะมาพักบ้านปากกวดประมาณ 4 วัน โดยญาติเล่าให้ฟังว่า ในอดีตชุมชนบ้านเพิ่ม ตำบลนาขุง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยป่าไม้ เหมาะกับการใช้เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย

ทั้งสองได้พาหลานขึ้นช้าง ออกเดินทางมาถึงชุมชนบ้านเพิ่มในช่วงเวลาค่ำ และได้พักแรมที่บ้านของนายป๋อง ผู้ใหญ่บ้านเพิ่ม ซึ่งมี นายคุ่ม ชัยนนท์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายเมฆเริ่มรับจ้างโดยใช้ช้างลากซุงเป็นระยะเวลา 1 เดือนกว่า ระหว่างที่นายเมฆเดินทางเข้าไปในหุบเขาคีรีวงกตพบว่า สภาพแวดล้อมและภูมิประเทศของหุบเขาคีรีวงกตมีสวยงามมาก พืชพรรณธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมที่จะสร้างเป็นหมู่บ้าน จึงชวนนายคุ่มหรือพ่อคู่บิด ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเข้ามาทำการถางป่า ทำไร่ ปลูกบ้านเรือน พวกเขาอยู่ได้ประมาณหนึ่งปีกว่า ๆ แต่ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ เนื่องจากสภาพพื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถปลูกข้าวไร่หรือข้าวสาลีได้ เพราะมีสัตว์ป่าลงมากินพืชผลเสียกาย ได้แก่ หมูป่า เก้ง กวาง เป็นต้น

1 ปีต่อมา นายเมฆ จำปาศิริ มีความพยายามที่จะเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้อีกครั้ง ซึ่งการเข้าไปครั้งนี้ นายเมฆได้ชวนญาติพี่น้อง ได้แก่ นายคองหรือพ่อคู่หวิด และนายกลอง จำปาศรึ น้องชาย นางหนู ชัยนนท์หรือแม่ตุ้ญ และนางคิ่ง ชัยนนท์ ซึ่งเป็นแม่นางบุญ และนางเปี้ย ซึ่งกำลังตั้งครรถ์อยู่ เข้ามาอยู่ในครอบครัวของนายเมฆ จำปาศรึ ภายหลัง นางเปี้ย ได้คลอดลูกชื่อ นายพันธ์ ชัยนนท์ ซึ่งเกิดในพ.ศ. 2482 ที่บ้านจำปาศรึหรือบ้านเหี้ย ซึ่งภายหลังมีการตั้งหมู่บ้านจำปาศรึหรือบ้านเหี้ย โดยการนำของนายเมฆ จำปาศรึ เพราะนายเมฆมีช้าง 2 เชือกมีความสะดวกในการขนย้ายครอบครัวย้ายเข้ามาอยู่ 7 ครอบครัว ประกอบด้วย

- 1) ครอบครัวนายเมฆ จำปาศรึ
- 2) ครอบครัวนายกลอง จำปาศรึ น้องชายนายเมฆ

- 3) ครอบครัวนายคลองหรือพ่อตู้หวาด
- 4) ครอบครัวนางหนูหรือพ่อตู้ภู
- 5) ครอบครัวนางกิ่งและนางบุญมีหรือแม่ตู้ทิศุ
- 6) ครอบครัวนางเปียหรือแม่ตู้พันธ์
- 7) ครอบครัวนายค่อม ชัยนนท์หรือพ่อตู้ปัด ซึ่งเป็นพ่อของพ่อตู้ฟาน ชัยนนท์

ครอบครัวนายเมฆ จำปาศิริ มีบุตร 2 คน เป็นหญิง 2 คน คนแรกชื่อ นางลับ ญาตินำไปเลี้ยงที่จังหวัดเลย คนที่ 2 ชื่อ นางรี สามีเป็นคนบ้านจั่ว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ได้ลูกชาย 1 คน หลังจากนั้นได้หย่าร้างกัน ลูกชายชื่อ นายเลิศ กองศรี ได้แต่งงานอีกครั้งที่บ้านนาบอน อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย และมีลูกด้วยกัน 2 คน ชื่อ นายเชิด และนางประเสริฐ เป็นบุตรของ นายเมฆ จำปาศิริ ส่วนลูกชายนายเมฆ จำปาศิริ ชื่อ นายเจริญ จำปาศิริ แต่งงานกับนางสมร ซึ่งเป็นคนบ้านนาบอน อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ได้ลูกด้วยกัน 3 คน ชื่อ นางนงรักษ์ นางดอกคูณ และนายสงกรานต์ อยู่ต่อมานายเจริญ ลูกชายนายเมฆ เข้าไปล่าสัตว์ในป่า ถูกเพื่อนยิงตายอยู่ในป่า

เดิมที่ชุมชนบ้านเพิ่มไม่มีผู้ใหญ่บ้าน มีแต่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คือ นายค่อม ชัยนนท์ ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านเพิ่ม เป็นผู้ดูแลอยู่ที่บ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย และที่ชื่อบ้านบ้านเหี้ยนั้น เล่ากันว่าเดิมชาวบ้านเข้ามาช่วยกันบุกเบิกถางป่าทำไร่ ได้เหี้ยตัวใหญ่ที่สุดตัวหนึ่งและได้นำมาทำอาหารกินกันทั้งหมดบ้าน สมัยนั้นมีนายค่อม และนายป่องผู้ใหญ่บ้านเพิ่ม ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการคมนาคม ซึ่งสมัยนั้นต้องเดินด้วยเท้า 2 วัน ไป-กลับ รวมเป็น 4 วัน ซึ่งเงินเดือนที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับนั้น มีจำนวนเพียงแค่ 200 บาท ขณะที่เงินเดือนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้ 75 บาท

นายเมฆ จำปาศิริ หรือพ่อตู้รับ เป็นคนนิสัยดี มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์ มีจิตใจโอบเอื้ออารี รักพี่รักน้อง วันหนึ่งมีโจรปล้นบ้าน นายเมฆยังบอกโจรว่า อย่าพึ่งปล้น เพราะตอนกลับมันเมื่อยให้ลูกกินข้าวกินปลาเสียก่อน นายเมฆได้หาอาหารให้กับโจรผู้นั้นได้กิน เมื่อโจรกินข้าวอิ่มก็เห็นถึงคุณงามความดีของนายเมฆ ดังนั้นจึงไม่กล้าปล้นบ้านมาเมฆอีก ด้วยอานิสงส์ของนายเมฆ ซึ่งทำแต่ความดีมาโดยตลอด ทำให้นายเมฆมีบารมี ญาติพี่น้องจึงเดินทางจากจังหวัดเลยขอมายู่ด้วย ได้แก่ นางเหง้า จันทร์ศรีอ่อน หรือแม่ตู้เพลิน และนายหนู จำปาศิริหรือพ่อสมบัติ ก็เข้ามาอยู่ ตั้งแต่ตอนเป็นเด็กเช่นกัน

จากนั้นมาได้มีครอบครัวของนายโสภา และครอบครัวพ่อตู้เลื่อน จันทร์ศรีอ่อน และครอบครัวแม่ตู้ภูก็ตามมาเช่นกัน ในสมัยนั้นบ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย มีสภาพที่ทุรกันดารมาก การ

คมนาคมขนส่งลำบาก ต้องอาศัยการเดินเท้า หรือใช้เกวียนลาก พ่อผู้เมฆ ในฐานะผู้นำชาวบ้าน พ่อผู้เมฆได้เกณฑ์ชาวบ้าน ช่วยกันพัฒนาถนนหนทาง โขจร่งทำถนน โดยไม่ได้รับการดูแลจากทางราชการแต่อย่างใด ซึ่งในช่วงนั้น บ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย มีสัตว์ป่ามากมายหลายชนิด อาทิเช่น หมูป่า เก้ง กวาง หมี กระรอก กระแต ลิง ค่าง บ่าง เป็นต้น เวลาที่ชาวบ้านทำไร่ ทำนา สัตว์เหล่านี้มักจะมากินและเหยียบย่ำทำความเสียหายแก่พืชไร่นาอยู่เป็นประจำ

หลายปีผ่านไปนายเลิศ กองศรี หลานของนายเมฆ อายุได้ 21 ปี ได้คัดเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการ พอพ้นเกณฑ์ทหารมาได้ 2 ปี นายเลิศ กองศรี ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก จากคำสั่งของอำเภอบ้านฝ้อ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 และได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านได้อย่างดีเยี่ยม จนถึงปี 2517 จึงได้ลาออก ทางอำเภอบ้านฝ้อ มีคำสั่งแต่งตั้งนายโสภณ จันทร์ศรีอ่อน ดำรงตำแหน่งแทน และได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านได้ไม่นานก็ลาออก เนื่องจากประมาณปี พ.ศ. 2518 มีนิสิตนักศึกษาเดินขบวนขับไล่ จอมพลถนอม กิตติขจร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและได้แพ้การปราบปรามด้วยอาวุธสงคราม จากคำสั่งให้ทหารปราบจลาจล นิสิตนักศึกษาแพ้อังเข้าในป่าและได้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขึ้นในป่า ต่อสู้กับรัฐบาลหลายปี และได้ส่งผลกระทบมายังหมู่บ้านศิรีวงกต ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นป่า และเหมาะในการตั้งฐานทัพของกองกำลังคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้เข้าบุกยึดพื้นที่ตั้งแต่สันเขาตั้งแต่บ้านนาเมืองไทย จนถึงบ้านศิรีวงกต ทิศตะวันตกจดเขตการปกครองของอำเภอปากชม ทางทิศตะวันออกจดเขตบ้านน้ำโสมถึงเขตบ้านนาขุขันธ์บ้านเดือดร้อน มีความยากลำบาก ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัว พวกสหหายจะฆ่าทิ้ง ทางฝ่ายรัฐบาลได้ส่งกองกำลังทหารเข้าในเขตพื้นที่โดยการนำของ แม่ทัพภาค 2 ประกอบไปด้วย พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เป็นแม่ทัพภาค พันเอกจตุลเสนา ชาญเสนา พันเอกภา สารสินธ์ ได้ส่งกำลังออกมาปราบและทำการย้ายบ้านห้วยแซด หรือบ้านนาเมืองไทย ออกมาตั้งอยู่บ้านเจริญสุข และเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า บ้านนาเมืองไทย

ในปี พ.ศ. 2519 ทางราชการมีคำสั่งให้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน จากเดิมที่ชื่อ บ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย ให้เปลี่ยนชื่อเป็นบ้านศิรีวงกต และปลดนายโสภณ จันทร์ศรีอ่อน ออกจากการเป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งทางราชการได้แต่งตั้ง นายเลิศ กองศรี ผู้ใหญ่บ้านเก่า ดำรงรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านศิรีวงกตต่อ เนื่องจากนายเลิศ เคยเป็นทหารเก่ามีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกองกำลังเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจในการปราบคอมมิวนิสต์

ขณะที่นายหนูจันทร์ แก้วกัณหาพร้อมครอบครัว ได้ย้ายเข้ามาอยู่บ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย เมื่อปี พ.ศ. 2518 ได้ตามญาติที่มีศักดิ์เป็นอา ชื่อ นาง หัน จำปาศิริ เข้ามาอาศัยอยู่ด้วย อยู่มาวันวันจึงได้เกิดความรักและความห่วงแหนหมู่บ้านศิริวงศ เหมือนเป็นแผ่นดินเกิดของตนเอง

ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนชุดหนึ่ง เดินทางมาจากจังหวัดอุดรธานี ได้มาตั้งฐานเพื่อต่อสู้กับกองกำลังของคอมมิวนิสต์ ซึ่งแต่ละชุดได้เข้ามาประจำการประมาณ 2 เดือน โดยการกิจรองของตำรวจตระเวนชายแดนก็คือ การสอนหนังสือให้กับเด็กนักเรียน มีการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และสลับสับเปลี่ยนกำลังไปเรื่อย ๆ ผลการเรียนรู้การสอนของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ เด็กๆ ยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้เท่าที่ควร สาเหตุจากเหตุการณ์บ้านเมืองยังไม่สงบ ผลจากสู้รบระหว่างรัฐบาลกับคอมมิวนิสต์ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของชาวบ้าน เพราะเจ้าหน้าที่กล่าวหาว่า ราษฎรที่ไปทำไร่ ทำนา นั้นแทนที่จะออกไปทำงาน แต่มีการส่งเสบียงอาหารให้พวกสหาย ถ้ากลับเข้าหมู่บ้านพวกสหายก็กล่าวหาว่านำความลับไปบอกพวกเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ผลสุดท้ายชาวบ้านก็ถูกฆ่า

ในปี พ.ศ. 2521 เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน เกิดความไม่ไว้วางใจชาวบ้าน ทำให้การออกลาดตระเวนแต่ละครั้ง จึงต้องนำชาวบ้านเดินทางไปด้วย โดยผู้ใหญ่บ้านได้จัดชาวบ้านเป็นผลัด ๆ ละ 10 คนต่อวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2521 ชาวบ้านผู้ร่วมทางไปออกลาดตระเวน ได้แก่

- 1) นายอุตสาห์ จันทร์ศรีอ่อน(พ่อจ้อย)
- 2) นายบุญยัง ชัยนนท์(พ่อสู้อุต)
- 3) นายสีทน ชัยนนท์(พ่อสู้อิ่ง)
- 4) นายเต็ม แก้วกัณหา(พ่อสู่อิด)
- 5) นายหนูจันทร์ แก้วกัณหา(พ่อแดง)

ทุกคนเดินลาดตระเวนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน เวลาประมาณ 09.00 น. เสียงฟ้าร้อง 3-4 ครั้ง แต่ละคนเกิดกลางสังหรไม่ดี แต่ด้วยหน้าที่ ทำให้ได้แค่เพียงพูดกระซิบให้แต่ละคนต้องระมัดระวัง ทุกคนเดินลัดเลาะดินเขาผ่านไร่ข้าว ไร่ข้าวโพด ซึ่งการเดินทางลาดตระเวนในครั้งนั้น ชาวบ้านที่ออกเดินทางไปด้วยเดินนำหน้า และเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนเดินตามหลัง จนไปถึงที่หมาย พบว่าไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น ทุกคนได้หยุดพักกินข้าวกลางวัน จากนั้นก็เดินทางกลับ ระหว่างที่เดินทางกลับบ้าน เป็นการเดินลาดตระเวนอย่างไม่เป็นระเบียบ เมื่อเดินถึงไร่ข้าวโพด

ของพ่อผู้สมชา มีเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนคนหนึ่งพูดขึ้นว่า “บ๊อไว้ก่อนนะพวกสหาย เดียวเอาข้าวโพดไปเผากินแลงก่อนนะ” ทันใดนั้นเกิดระเบิดขึ้น ต่างคนต่างวิ่งหนีกระสุนและหนีระเบิดอย่างซุกซม ทุกคนยกปืนขึ้นยิงต่อสู้ แต่ก็ปืนเกือบ เสียงระเบิดดังกระหึ่มเรื่อย ๆ เสียงเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนร้องบอกให้ตีวงล้อมฝ่ายตรงข้ามไว้ การสู้รบดำเนินไปเป็นระยะเวลาประมาณครึ่งชั่วโมง เสียงปืนก็สงบลง ชุดเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนได้เดินลาดเลาเรียบริมทาง จนกองกำลังจากหมู่บ้านเดินทางมาสมทบ แล้วกลับฐานที่ตั้ง มีชาวบ้านคนหนึ่ง คือ นายอุตสา จันทร์ศรีอ่อน หรือ พ่ออ้อย ถูกลูกกระสุนเฉียดดินใต้ซึ้งฝังเข้าตาเลยได้นำเฮลิคอปเตอร์นำตัวส่งโรงพยาบาลอุดรธานี

ภายหลังผู้บังคับหมวดฐานวัดสุวรรณคีรี ชื่อ ร.ต.ต.เสรี ไม่ทราบนามสกุล ได้นำกองกำลังเข้ามาเสริม และกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนอีกส่วนหนึ่งก็กลับไปพักผ่อน ทำให้กำลังลดลงเพราะใกล้สิ้นเดือน และในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 มีคนงานเลื่อยไม้ มาสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น พวกคนงานได้ยินเสียงไม้ปาดซันและได้ยินเสียงกึ่งหรือฟานรื่อง อยู่ข้างบ้าน 2-3 ครั้ง เหมือนบอกกลางร้าย และประมาณ 3 ทุ่ม เกิดระเบิดอีกครั้ง ชาวบ้านต่างพากันไปหลงอยู่ในหลุมหลบภัย พอฟ้าสว่างที่ฐานกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนถูกโจมตี ตำรวจตระเวนชายแดนหลายนายเสียชีวิต นับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ รวม 5 ศพ เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน 4 นาย และเป็นชาวบ้าน 1 คน คือนายเลียง จำปาศิริ (พ่อผู้เดียว)

จากเหตุการณ์ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้โจมตีฐานกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน ในต้นปีพุทธศักราช 2522 ทราบความถึง พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก แม่ทัพภาคที่ 2 ได้สั่งให้พันเอกจูลเลขา ชาญเลขา ได้นำกองกำลังมาฝึก ทส.ปช.ให้กับชาวบ้านเมื่อจบหลักสูตร แล้วได้มอบปืนลูกซองจำนวน 25 กระบอก ไว้ให้ชาวบ้านป้องกันตนเอง และสั่งให้ทหารช่างจากหน่วย กรป.กลางมาสร้างเส้นทางถนนลูกรังจากบ้านปากมั่ง อำเภอปากชม จังหวัดเลย จนถึงบ้านก้อง อำเภอน้ำโสม (ในขณะนั้น) จังหวัดอุดรธานี โดยการคุ้มกันการสร้างทางอย่างเหนียวแน่น จากกองพันทหารราบที่ 2 อุดรธานี และจังหวัดเลย กองกำลังอาสาสมัคร และ ทส.ปช.ของชาวบ้านคีรีวงกต โดยการบังคับบัญชาของ พ.ท.จิระ ผาสุข และ พ.ต.สุรชาติ วายโสกา ความสูญในการก่อสร้างถนนลูกรังในครั้งนี้ ขบวนการจีเอ็มซีของทหารจากกองพันทหารราบที่ 2 ได้ถูกข่ม โจมตีจากกำลังผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ด้วยอาวุธนานาชนิด ในขณะที่นาเสบียงอาหารมาส่งกำลังพล บริเวณระหว่างช่องเขาบ้านวัง และบ้านเพิ่ม ตำบลนาแคะ อำเภอนาูง จังหวัดอุดรธานี ในปัจจุบัน ส่งผลให้กำลังพลทั้ง

นายทหาร นายสิบ และพลทหาร เสียชีวิตทันที 25 ศพ และกองกำลังผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้หลบหนีไป โดยเจ้าหน้าที่ไม่มีโอกาสตอบโต้แต่อย่างใด

ในช่วงเวลาเดียวกันทางกองทัพภาคที่ 2 ได้โอนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และชื่อโรงเรียนเปลี่ยนเป็น โรงเรียนชายแดนประชาสรรค์ โดยมีนายเสวียงหาญเชิงชัย เป็นรักษาการณักรูใหญ่คนแรก ในปีพุทธศักราช 2522 ในปัจจุบัน มีผู้อำนวยการโรงเรียน ชื่อ จำสิบ โท อนิวัติ บุพศิริ มีครูบุคลากร รวม 12 คน นักเรียน 121 คน ภายใต้อำนาจวิญโรงเรียนที่ว่า แหล่งเรียนรู้คู่ชุมชนเขา บ้านเก่าโบราณ คนเล่าขาน ตำนานเมืองสูง และหลังจากนั้นเป็นต้นมา หมู่บ้านคีรีวงกตก็ได้รับการพัฒนาจากทั้งทางภาครัฐและเอกชนในหลายๆ ด้าน เช่น การปลูกยางพารา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ จาก ชกส. อปท. น้ำประปาภูเขา ถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน การก่อสร้างถนนทางหลวงแผ่นดินสายน้ำโสมปากมั่ง เป็นต้น ภายใต้อำนาจวิญของหมู่บ้านที่ว่า นครปูหิน ดินแดนแห่งขุนเขา บ้านเก่าเมืองโบราณ สายธารน้ำใส ป่าไผ่นานาพรรณ

ปัจจุบันบ้านคีรีวงกต แบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ

1) หมู่ที่ 4 บ้านคีรีวงกต ตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายรินทร์ อนันทวรรณ มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3 คน คือ นายทวี จันทร์ศรีอ่อน นายพงษ์พิพัฒน์ พรหมดี และนายสังคม ชัยสิทธิ์ มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค 2 คนคือ นายสว่าง สีดา และนายสฤกษ์ วันทองสุข

2) หมู่ที่ 8 บ้านคีรีวงกต ตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสุเทพ พจน์พิศิษฐ์ มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน คือ นายดาวเทียม จำปาศิริ นายหย่วน แก้วกัณฑ์ มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค 2 คนคือ นายสุพจน์ สุวรรณสิงห์ และนายสุก ทองโคตร

มีวัดป่า 2 วัด ได้แก่ วัดป่าเขาคีรีวงกต มีเจ้าอาวาสวัด คือ พระอาจารย์สมปอง ชยธรรมโม วัดป่าใหม่ห้วยหินคีรีวงกต มีเจ้าอาวาสวัดคือ พระอาจารย์สันติ สุบุญติปัญโญ มีสำนักสงฆ์ป่าสัก ยังไม่มีเจ้าอาวาส มีวัดบ้าน 1 วัด คือวัดสุวรรณคีรีปัจจุบัน ได้ย้ายมาตั้งที่บริเวณป่าช้าบ้านคีรีวงกต ที่เดิมเป็นที่ตั้งของสถานีอนามัยคีรีวงกต โดยในปัจจุบันมี นายเกรียงเพชร เศษรักษา เป็นหัวหน้าสถานีอนามัย และมีกองทุนเงินล้าน 1 กองทุน โดยมีประธานเงินกองทุนชื่อ นางสาวเดือน พรหม

พืชมุขบ้านคีรีวงกตในปัจจุบัน ทุกครอบครัวกำลังเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจเฟื่องฟู ด้วยการปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ยางพารา เฉลี่ยครอบครัวละ 1,000 ต้น อีกสี่ปีข้างหน้าจะมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 30,000 บาทต่อเดือนอย่างแน่นอน เพราะน้ำยางพาราเป็นน้ำดีมาก ราคาซื้อขายปัจจุบันประมาณ กิโลกรัมละ 30 บาท รองลงมาคือ การปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด ลูกเดือย พืชเหล่านี้เป็นการสร้างรายได้คู่บ้านคีรีวงกตเรื่อยมา เพราะชาวบ้านคีรีวงกตเกือบทุกครัวเรือนเป็นคนขยันขันแข็ง ไม่เคยย่อท้อต่อความยากลำบาก

สรุปได้ว่าประวัติและสภาพการพัฒนาบ้านคีรีวงกตเป็นเรื่องเล่าที่สรุปจากปราชญ์ชาวบ้านหลายๆท่านซึ่งในเนื้อหาได้อธิบายถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน ไปจนถึงสภาพการพัฒนาที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ซึ่งประวัตินี้จะทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ที่แท้จริงของชุมชนได้อย่างเข้าใจ ซึ่งในการทำงานด้านการพัฒนาหรือการมีส่วนร่วมจะต้อง เข้าใจชุมชนก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นจะต้องเข้าถึงชุมชนได้อย่างแท้จริงถึงจะไปสู่ขั้นตอนสุดท้ายคือการพัฒนาจะทำให้การขับเคลื่อนต่าง ๆสามารถสร้างความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนวัต ลิ้มป้าณิชย์กุล และคณะ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้านชายแดนบ้านฮวก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน ผลวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้านชายแดนบ้านฮวก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนจะจำแนกออกได้เป็น 2 ประเด็นที่ต้องพิจารณา ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยว และการพัฒนาด้านชายแดนบ้านฮวก ในประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ผ่านมาตรการเพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องของภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และคนในชุมชนบ้านฮวก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสามารถบริหารจัดการผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันพื้นที่บ้านฮวกยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก (ซึ่งหมายรวมถึงการพัฒนาการบริการเบ็ดเสร็จในจุดเดียวหรือ One Stop Service ของหน่วยราชการเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อและให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว) และบุคลากรในภาครัฐ เอกชน รวมถึงคนในชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จะต้องมีการกำหนดตำแหน่ง หรือกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวเพื่อนำผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นมาพัฒนาและประชาสัมพันธ์ให้ตรงกับความต้องการ

ของนักท่องเที่ยวเป้าหมาย อาทิ นักศึกษา เค้าปลิว เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง โดยการพัฒนา ดังกล่าวจำเป็นต้องจัดทำมาตรฐานสินค้าและบริการในพื้นที่บ้านฮวกควบคู่กัน

ศุริยา สัมจันทร์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพบุคลากรชุมชนด้านการท่องเที่ยวและบริการเพื่อรองรับการเปิดการค้าเสรีอาเซียน ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสู่ความยั่งยืนของอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวชุมชนควรมีการส่งเสริมบุคลากรของชุมชนในเรื่องของการฝึกอบรมภาษาต่างประเทศเพื่อการท่องเที่ยว บุคลากรควรมีองค์ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชน และบุคลากรควรอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและด้านมนุษย์สร้างขึ้น 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว บุคลากรในชุมชนควรมีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พักในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งควรมีการจัดตั้งจุดทิ้งขยะไว้อย่างเด่นชัดและจำแนกประเภทของขยะ ตลอดจนควรมีการจัดสถานที่จอดรถไว้รองรับนักท่องเที่ยวภายในชุมชน 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรในชุมชนควรมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลาย บุคลากรควรมีข้อมูลเกี่ยวกับระบบการคมนาคมภายในชุมชนที่สามารถบอกให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ควรจัดเส้นทางทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต และบุคลากรในชุมชนควรมีการจัดทำป้ายบอกทางและป้ายสื่อความหมายตามจุดท่องเที่ยวอย่างชัดเจน 4) ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว บุคลากรในชุมชนควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ แผ่นพับหรือเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและควรมีการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน บุคลากรในชุมชนควรมีกระบวนการหาข้อมูลของประเด็นปัญหาทางการท่องเที่ยว และข้อตกลงร่วมกัน บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว และบุคลากรควรมีการติดตามประเมินผลทางการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

จิรวัดน์ พิระสันต, กฤษณา มีพุง, เปรมฤดี ชามพูนท และกาญจนา อาสนะคงอยู่ (2556) ได้ศึกษาโครงการการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชน ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า มีศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมที่งดงาม และมีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของอาณาจักรสุโขทัย โดยสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนตั้งอยู่บนเส้นทางเชื่อมโยงกับเทศกาลการท่องเที่ยว ของ 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และสุโขทัย เป็นที่ยอมรับในระดับจังหวัด และระดับชาติ ชุมชนในเทศบาลนครพิษณุโลกมีทั้งสิ้น 54 ชุมชน ซึ่งหากมีการเชื่อมโยง เครือข่ายชุมชนแบบมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องระหว่างภาครัฐที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย และงบประมาณ

ภาคเอกชนที่มีการจัดตั้งกลุ่มและเป็นกลุ่มคนหลากหลายอาชีพที่มีจิตสาธารณะ และผู้คนในชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าขององค์ความรู้และเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกันใช้องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม อันได้แก่มุขปาฐะศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือพื้นบ้าน ธรรมชาติและจักรวาล และประเพณีพิธีกรรม ร่วมกันในการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถให้นักท่องเที่ยวได้มีทางเลือกมากขึ้น และยังจะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เทศบาลนครพิษณุโลกที่ยั่งยืนรวมทั้งก่อให้เกิดรายได้เข้ามาสู่จังหวัดพิษณุโลกได้มากยิ่งขึ้นด้วย

นันทนา แหวนนาค, ปทุมมาลัย พวงโต และสิริกานต์ ธัญวณิชพันธ์ (2551) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีลักษณะการจัดการแบบการสั่งการจากบนลงสู่ล่าง ทำให้ชุมชนไม่มีส่วนร่วมเนื่องจากทางภาครัฐไม่ได้คำนึงถึงผลกำไรจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพราะหน่วยงานภาครัฐนั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล รับผิดชอบในการทำนุบำรุง ดูแลรักษาไว้เพียงอย่างเดียว มีนโยบายเพียงด้านการอนุรักษ์เพื่อรักษาให้คงอยู่เป็นสมบัติของชาติต่อไป

ปิยาภรณ์ ศิริพานุมาศ, สาธิต ผลเจริญ และกมลรัตน์ สมใจ (2550) ได้ศึกษากรณีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้ ผลการวิจัยมี ดังนี้

1) ประเภทของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้มี 4 ประเภทคือ 1) ยาสมุนไพรทั้งรูปแบบการรับประทาน การท และการเป่า 2) การนวด จับเส้น การประคบและอบสมุนไพร 3) การผลิตอาหารธรรมชาติเพื่อสุขภาพ 4) การใช้มนต์คาถาเสกเป่า

2) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้มี 2 รูปแบบคือ 1) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้ยังมีสิ่งต้องปรับปรุง คือควรมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน การจัดวางสิ่งของให้เป็นระเบียบ เรื่องความสะดวก และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ 2) การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้ให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ คือ 2.1) เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ชมโบราณสถาน และปราสาทหินต่าง ๆ 2.2) เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวศึกษาวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้ทำได้ โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีบทบาทของตนเองอย่างเหมาะสม ดังนี้คือ 1) เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานใต้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง 2) การพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานได้ด้วยการให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้ 2.1) ท้องถิ่นและประชาชน เตรียมความพร้อมทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เครือข่ายชุมชนคุณภาพในการจัดการด้านต่าง ๆ 2.2) หน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยวควรประสานงานกับท้องถิ่นเพื่อการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม 2.3) บริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ควรมีการประสานงานกับหมอบ้านและชุมชนเพื่อนัดหมายล่วงหน้า 2.4) นักท่องเที่ยวควรได้ศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน และศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การปฏิบัติที่เหมาะสม ไม่ทิ้งขยะ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

4) ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดอีสานใต้มี 4 ประการคือ 1) การพัฒนาองค์ความรู้การแพทย์พื้นบ้านกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง 2) การพัฒนาความเป็นผู้นำด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบ ภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานใต้ให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยธรรมขอมโบราณของประเทศกัมพูชา 3) การพึ่งพาประเทศเพื่อนบ้านเขมรและลาวในฐานะที่เป็นแหล่งสมุนไพร และผลิตภัณฑ์ธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อนามาเสริมสร้างสุขภาพ และ 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมสร้างสุขภาพพร้อมกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นสินค้าส่งออกและใช้ร่วมกัน

อรวรรณ จำพูน และอักรพล นิยมลรัตน์ (2549) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในจังหวัดเชียงรายมีจำนวนทั้งหมด 811 ผลิตภัณฑ์ 2) วิธีการกำหนดราคาสินค้า ผู้ขายส่วนมากได้กำหนดราคาสินค้าตามต้นทุน 3) พื้นที่ในการจัดจำหน่ายส่วนมากเป็นการจำหน่ายในร้านค้าชุมชน 4) วิธีการส่งเสริมการตลาดส่วนมากเป็นการขายโดยพนักงานหรือสมาชิกในชุมชนและการร่วมใจแสดง สินค้า 5) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนเงินทุนและด้านการจัดจำหน่าย 6) ผู้ซื้อชาวไทยและผู้ซื้อชาวต่างชาติส่วนมากพอใจในผลิตภัณฑ์ OTOP มีปัญหาเพียงแต่การหาซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP ได้ยากเท่านั้น

สุพาดา สิริกุตตา และคณะ (2547) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาถนนคนเดิน เชียงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในประเทศไทย กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และภูเก็ต โดยมีโครงการวิจัยทั้งหมด 4 โครงการ ดังนี้

1) โครงการวิจัยย่อยที่ 1 เป็นการศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จของโมเดลต้นแบบถนนคนเดินในเมืองกวางโจว และหางโจว ประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จของโมเดลต้นแบบ

ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม การวางแผนการจัดโซนรูปแบบของสายผลิตภัณฑ์การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารนวัตกรรม และพัฒนาอย่างยั่งยืนของถนนคนเดินในทุกมิติ

2) โครงการวิจัยย่อยที่ 2 เป็นศึกษาการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในถนนคนเดินเมืองกวางโจว และหางโจว ประเทศจีน และถนนคนเดินจังหวัดเชียงใหม่ ภูเก็ต ผลการวิจัยโดยรวมพบว่า สิ่งกระตุ้นทางการตลาดด้านอาหาร ประสบการณ์ด้านความรู้ประสบการณ์ด้าน ความรู้สึก คุณค่าที่รับรู้ด้านการเงินและด้านหน้าที่ การรู้จักถนนคนเดิน ภาพลักษณ์ของถนนคนเดิน และความพึงพอใจ ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อถนนคนเดิน

3) โครงการวิจัยย่อยที่ 3 เป็นการศึกษานวัตกรรมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจถนนคนเดิน เพื่อการยอมรับของนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมทางการตลาด และขีดความสามารถ/ศักยภาพของถนนคนเดิน ส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรม ความพึงพอใจ และพฤติกรรมโดยรวมของนักท่องเที่ยว

4) โครงการย่อยที่ 4 เป็นการศึกษากลยุทธ์สร้างสรรค์ที่ยั่งยืนเกี่ยวกับสายผลิตภัณฑ์อาหารสายผลิตภัณฑ์ซूपี้บิ่ง และสายผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในถนนคนเดินในจังหวัดเชียงใหม่ และภูเก็ต ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า การสร้างสรรค์สายผลิตภัณฑ์อาหาร/เครื่องดื่ม การสร้างสรรค์ สายผลิตภัณฑ์ซूपี้บิ่ง การสร้างสรรค์สายผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลต่อการยอมรับ นวัตกรรม ความพึงพอใจและพฤติกรรมโดยรวมของนักท่องเที่ยว ส่วนกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน มีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจ และพฤติกรรมโดยรวมของนักท่องเที่ยวผลการวิจัยจาก 4 โครงการวิจัยย่อยดังกล่าวจะถูกบูรณาการเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาถนนคนเดินเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของจังหวัดเชียงใหม่และภูเก็ต ซึ่งประกอบด้วย 9 แนวทางดังนี้

- 4.1) การกำหนดนโยบายการพัฒนาถนนคนเดินของจังหวัด
- 4.2) การเลือกถนนที่จะพัฒนาเป็นถนนคนเดิน
- 4.3) การสร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์คุณค่าด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์
- 4.4) การบริหารจัดการถนนคนเดิน
- 4.5) การพัฒนาลักษณะทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมของถนนคนเดิน

- 4.6) การสร้างอัตลักษณ์ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ของถนนคนเดิน เชียงใหม่/ท่าแพ และการสร้างสรรค์สิ่งกระตุ้นทางการตลาดในถนนคนเดินจังหวัดภูเก็ต/ถนนกลาง
- 4.7) กลยุทธ์การสร้างสรรคั้นนวัตกรรมทางการตลาดของสายผลิตภัณฑ์
- 4.8) กลยุทธ์การตลาดเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน
- 4.9) นโยบายการประเมิน ถนนคนเดิน

Matka (2016) ได้ศึกษาวิจัยในหัวเรื่องเดียวกันคือเรื่อง การพัฒนาชุมชนที่ต่อเนื่อง ผลวิจัยพบว่า การพัฒนาชุมชนมีทั้งหมด 2 ด้าน คือการพัฒนาในชุมชน และการพัฒนาจากชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนด้วยกันทั้งสองฝ่าย เราเสนอว่ามีหนึ่งวิธีการ คือ การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาชุมชนที่ต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้วยบทสนทนาบรรยายและการปฏิบัติธรรม โดยใช้เครือข่ายทางสังคมของพวกเขาในเรื่องของความสัมพันธ์และชุมชน ในการปฏิบัติและพัฒนาชุมชนนี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ (การพัฒนาในชุมชน) และเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน ความสามัคคี ความกระตือรือร้น และความคุ้มค่าของตนเอง (การพัฒนาจากชุมชน) การดำรงชีวิตและชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์และพฤติกรรมการจัดสรรให้เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีสำหรับการพัฒนาชุมชนที่ต่อเนื่อง เรานำเสนอเรื่องราวจาก Pamoza International และ Utooni Development Organizations ในมาลาวีและเคนยาตามลำดับ เพื่ออธิบายแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ต่อเนื่อง เราพบว่าการพัฒนาชุมชนที่ต่อเนื่องที่ประสบความสำเร็จมี 4 ปัจจัยหลัก คือ 1) การได้รับความคิดใหม่ ๆ จากนั้นจึงมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 2) คนที่เข้ามาพัฒนาและรักษาไว้ในคำนิยามของพวกเขา รวมทั้งความปรารถนาที่จะเรียนรู้จากกันและกัน เข้าใจปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิสัยทัศน์ของชุมชน 3) การเติบโตขององค์กรที่ตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้คนกำลังเรียนรู้และกำลังทำ และ 4) การบูรณาการ การพัฒนาในชุมชนและการพัฒนาจากชุมชน

Niekerk (2013) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการในในประเทศแอฟริกาใต้ โดยผลการวิจัยพบว่า กระบวนการของการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการมักไม่เป็นไปตามเป้าหมายนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการดำเนินงาน โครงสร้าง และวัฒนธรรม แม้ว่ากระบวนการเหล่านี้จะมีความซับซ้อนกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่บทเรียนที่สำคัญบางอย่างสามารถเรียนรู้ได้จากการใช้ในประเทศที่ด้อยการพัฒนา เช่น แอฟริกาใต้ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความมุ่งมั่นสู่แอฟริกาใต้และเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และภาระผูกพันตามความ

สมัครใจของพวกเขาในวาระท้องถิ่นที่ 21 รัฐบาลแห่งชาติได้เริ่มกระบวนการ โดยที่พวกเขาปรารถนาที่จะปรับปรุง แกไขการตัดสินใจและเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวแบบบูรณาการมากขึ้นในระดับท้องถิ่น จุดเด่นของภูมิภาคนี้ คือ การมองกระบวนการที่กฎหมายและการดำเนินการโดยแอฟริกาใต้ เพื่อให้มั่นใจว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวางแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการจะเกิดขึ้นอย่างกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กรณีให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าต่อผู้ปฏิบัติงานและนักวิชาการที่มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

Li (2005) ได้ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปนักวิชาการชาวตะวันตกคิดว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่จะได้รับประโยชน์จากชุมชน อย่างไรก็ตามในประเทศที่กำลังพัฒนา กระบวนการตัดสินใจของชุมชนท้องถิ่นนี้ยังเป็นเรื่องยากที่จะนำมาปฏิบัติเนื่องจากมีข้อจำกัดต่าง ๆ จากการศึกษาในเขตสงวนชีวมณฑลจิวจื่อของประเทศจีน แสดงให้เห็นว่า แม้การมีส่วนร่วมที่ไม่ค่อยเข้มแข็งนักในกระบวนการตัดสินใจของชุมชนท้องถิ่นแต่ยังได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการท่องเที่ยว ดังนั้น การพูดในเวทีการจัดการจึงเป็นเพียงวิธีเดียวที่จะทำให้คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก่อนข้างเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ

Tosum (2004) ได้ทำการศึกษา เรื่องลักษณะที่คาดว่าจะมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในประเทศตุรกี โดยวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาคั้งนี้ คือ เพื่อตรวจสอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในกลุ่มที่น่าสนใจ โดยเฉพาะ ซึ่งมีการอ้างอิงถึงประเทศตุรกี กรอบแนวคิดได้รับการพัฒนาโดยการตรวจสอบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้การแนะนำของกรอบแนวคิดนี้ การวิจัยภาคสนามได้รับการออกแบบและใช้ในการศึกษาระดับปริญญา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผลประโยชน์ที่แตกต่างกันคาดว่าจะมีการมีส่วนร่วมของชุมชนที่แตกต่างกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่อาจขัดแย้งกัน การศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นว่าลักษณะที่คาดหวังของการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยกลุ่มผลประโยชน์แตกต่างกัน ไปจากการไม่เข้าร่วมกับรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นเอง

Tosum (1999) ได้ศึกษาเรื่อง ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวในประเทศที่กำลังพัฒนา ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิดเชิงบรรทัดฐานของแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีต้นกำเนิดในประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ

วิเคราะห์และอธิบายข้อจำกัดของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา ผลพบว่ามีข้อจำกัดด้านการดำเนินงาน โครงสร้าง และวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนใน TDP ในประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมาก แม้ว่าจะไม่ได้มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันในทุกสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ในขณะที่ข้อ จำกัดเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะแสดงถึงความรุนแรงและความคงอยู่ที่สูงขึ้นในประเทศกำลังพัฒนามากกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว ดูเหมือนว่าจะเป็นภาพสะท้อนถึงโครงสร้างทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในหลายประเทศกำลังพัฒนา ในทางตรงกันข้ามพบว่าแม้ว่าข้อจำกัดเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามประเภท ขนาด และระดับของการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลาดที่ให้บริการและคุณลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น รูปแบบและระดับที่พัฒนาขึ้นนั้นอยู่นอกเหนือการควบคุมของชุมชนท้องถิ่น สรุปได้ว่าการกำหนดและการใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยรวมในโครงสร้างทางสังคม การเมือง กฎหมาย การบริหารและเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ ซึ่งทางเลือกทางการเมืองที่ยากลำบากและการตัดสินใจทางตรรกะอันเนื่องมาจากการค้าที่ไม่เอื้ออำนวยต่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมและความร่วมมือของหน่วยงานระหว่างประเทศรายใหญ่เอ็นจีโอองค์กรการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกรอบการดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย, 2562

จากการกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เข้ามาใช้ในการอ้างอิง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบาย โครงการ OTOP นวัตกรรม โดยเน้น สำนวความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาครัฐ

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มุ่งเน้นไปที่ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาครัฐ และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group) ปรียบทต่าง ๆ ในพื้นที่บ้านศิ่วรงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุรธานี และเพื่อสังเคราะห์ว่า การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนเป็นอย่างไร ผลกระทบจุดแข็งและจุดอ่อนของโครงการ OTOP นวัตกรรมิทธิมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างไร รวมถึงอุปสรรคและโอกาสต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิทธิ โดยแบ่งกรอบแนวคิดในการศึกษา 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิทธิในพื้นที่บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี ประกอบด้วยเทคนิค 5 ขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน เป็นการค้นหาปัญหาและสาเหตุในพื้นที่เพื่อนำปัญหาที่ได้นำไปหาแนวทางในการแก้ไขผ่านโครงการ OTOP นวัตกรรมิทธิ

2) ขั้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา นำปัญหาที่ได้มาร่วมกันวางแผนเพื่อหาแนวทางพัฒนาผ่านโครงการ OTOP นวัตกรรมิทธิ

3) ขั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผ่านโครงการต่าง ๆ จากนโยบายโครงการ OTOP นวัตกรรมิทธิ

4) ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น การจัดตั้งกลุ่มหมู่บ้านท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

5) ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา ชุมชนมีการประเมินผลการพัฒนาร่วมกัน เช่น การจัดประชุม ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

มิติที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ SWOT ด้านการท่องเที่ยวของโครงการ OTOP นวัตกรรมิทธิว่ามีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างไร โดยใช้กรอบการวิเคราะห์สถานการณ์ SWOT Analysis ในพื้นที่บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี ตามแนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยวว่ามีผลกระทบกับการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างไร

SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์โครงการ OTOP นวัตกรรมิทธิที่กำลังดำเนินการในพื้นที่บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยงจังหวัดอุตรธานี เพื่อค้นหา จุดแข็งและจุดอ่อน หรือสิ่งทีอาจเป็นปัญหาสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จและเป็นไปตามสภาพที่ต้อการของนโยบายรัฐบาล เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ตามหลักการประชารัฐที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาครัฐและภาคเอกชน

SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมายดังนี้

S: Strengths – จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบของโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

W: Weaknesses – จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบของโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

O: Opportunities – โอกาสของโครงการ OTOP นวัตกรรมิที่จะดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

T: Threats - อุปสรรค ข้อจำกัด หรือ ปัจจัยที่คุกคามต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสำคัญของ SWOT คือ การวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน วิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี จะช่วยให้ทราบถึงการบริหารและเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกอันมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งสิ่งที่เคยเกิดขึ้น รวมถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ จุดแข็ง จุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ที่เหมาะสมต่อไป

การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้างด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ทำให้ได้ข้อมูลในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมาบนจุดแข็งและ แสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทาง สภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนให้มึน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้ง สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของบริบทชุมชนหลายมิติ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี โดยมีขั้นตอนดังนี้

การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณา ทรัพยากรและความสามารถภายในทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของนโยบายโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือ ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้าน โครงสร้างระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร (คน เงิน วัสดุ

การจัดการ) รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และ ผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย

1) จุดแข็ง (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในว่า ปัจจัยภายในด้านใดที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนา และควรดำรงไว้เพื่อ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของนโยบายโครงการ OTOP นวัตกรรมี ในการสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชน

2) จุดอ่อน (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมอง ของผู้ที่อยู่ภายใน เองว่า ปัจจัยภายในที่เป็นจุดด้อย หรือข้อเสียเปรียบที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไปอันจะ เป็นประโยชน์ต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมี ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกที่สามารถค้นหา โอกาสและอุปสรรคของโครงการ OTOP นวัตกรรมี ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอัน ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการ ดำเนินงาน เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบาย การเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อม ทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตรารู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของ ประชาชนลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อม ทางเทคโนโลยี หมายถึง กรรมวิธีใหม่ๆและพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพ

1) โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัย ภายนอกกว่า ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อนโยบายโครงการ OTOP นวัตกรรมี สามารถถกถวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้ หน่วยงานเข้มแข็งขึ้น

2) อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัย ภายนอกกว่าปัจจัยใด ที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาคในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรง และทางอ้อม

ต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจำต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าวได้

มติที่ 2 SWOT Analysis เป็นการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ของโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ซึ่งจะให้ผู้วิจัยทราบว่า ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเรื่องใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานบริหารและการดำเนินงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในทางบวกและลบ โดยเฉพาะจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคและโอกาสในการดำเนินงานของหลายๆภาคส่วนๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่โครงการ OTOP นวัตกรรมิ ได้มุ่งเป้าเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอันเป็นหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่มุ่งเน้นการบริหารอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

มติที่ 3 กรอบการศึกษาวิเคราะห์ประเมินเพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อนโยบายโครงการ OTOP นวัตกรรมิ

ผลที่ได้รับ (Output) เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค จากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้ว ทางผู้วิจัยจะนำ จุดแข็ง-จุดอ่อน ภายในมาเปรียบเทียบกับ โอกาส-อุปสรรค จากภายนอก เพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิ เพื่อมุ่งสู่แนวทางการส่งเสริมและข้อเสนอแนะที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายไปสู่การบริหารและการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ดังนี้

1) ข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ หรือ แนวทางเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือการนำไปใช้ประกอบเป็นข้อมูลการประกาศใช้กฎหมาย หรือ ข้อกำหนดมาตรการ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้โครงการ OTOP นวัตกรรมิ ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนและเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและหลักการยุทธศาสตร์ เน้นการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) ข้อเสนอเชิงการบริหารจัดการ เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ในการตัดสินใจวางแผนในการ บริหารงานด้านต่าง ๆ

ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา และเป็นประโยชน์ต่อการกำหนด เป้าหมาย ทิศทาง และเนื้อหาของการวางแผนการบริหารงานได้ชัดเจน

3) ข้อเสนอเชิงการปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ในการปฏิบัติงานจะช่วยให้ได้ความรู้ หรือ วิทยาการใหม่ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลให้มากยิ่งขึ้น จะช่วยให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ และความชำนาญในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่งขึ้น

โดยข้อมูลที่ได้จะถูกตรวจสอบย้อนกลับไปยังประชาชน ได้แก่ ภาคประชาชน ภาค นักวิชาการ ภาคเอกชนและภาครัฐที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการ OTOP นวัตกรรมิ โดยทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อโครงการ OTOP นวัตกรรมิ ซึ่งทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการสามารถนำไปปรับใช้ในแผนงานและการกำหนดนโยบายในการพัฒนาต่อไปได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษา บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 วิธีการวิจัย
- 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

3.1 วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารจากรายงานการศึกษาวิจัย บทความ ทั้งนี้ยังได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ วารสาร อินเทอร์เน็ต รายงานผลการดำเนินงาน ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา นำมาวิเคราะห์ และเรียบเรียงในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมทั้งรวบรวมผลการวิเคราะห์จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายๆท่าน ที่มีผลงานด้านงานวิจัยมาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อใช้พิจารณาควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ผล

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณากลุ่มตัวอย่างจากวัตถุประสงค์การวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาวิจัยจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม จำนวน 12 คน ประกอบไปด้วยนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวจำนวน 2 คน ซึ่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 10 ปี หน่วยงานภาครัฐ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี อำเภอนายูง พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัด พัฒนาการจังหวัด หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์สำนักงานพัฒนาชุมชน ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด นายอำเภอนายูง พัฒนาการอำเภอ ผู้ใหญ่บ้านศรีวังคาด เป็นต้น จำนวน 6 คน หน่วยงานภาคเอกชน คือ บริษัทประชารัฐจังหวัดอุดรธานี ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 คน เช่น ผู้จัดการบริษัทประชารัฐสามัคคีจังหวัดอุดรธานี นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี

กลุ่มที่ 2 ประชาชนในพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมจำนวน 50 คน รวมถึงนักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อการท่องเที่ยวและเพื่อการพักผ่อนในพื้นที่บ้านศรีวังคาด อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การบันทึกข้อมูล เป็นการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรจึงต้องมีการจัดเก็บข้อมูลดังนี้

- 1) แบบสำรวจบริบทพื้นที่เบื้องต้น
- 2) แบบสังเกต
- 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
- 4) ประเด็นในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม
- 5) สมุดบันทึกข้อมูล

3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการในการวิจัยเพื่อใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัย ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารที่มีมาก่อนหน้า และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ตรวจสอบและนำมาแก้ไขปรับปรุง
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขตามคำแนะนำแล้วมานำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา งานวิจัยเพื่อให้ความเห็นชอบ พิจารณาปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีประสิทธิภาพ
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขตามคำแนะนำมาดำเนินการทดสอบ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง
- 6) นำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมได้มาทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability Analysis)
- 7) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative) ผู้วิจัยจึงใช้การรวบรวมข้อมูลเป็นหลัก และได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผ่านการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In depth Interview) โดยเตรียมวิธีการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ (Interview) การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ รูปแบบในการสัมภาษณ์และประชุมสนทนากลุ่ม ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

เป็นการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง คำถามที่ผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ โดยเจาะจงคำถามเฉพาะเรื่อง ตามจุดประสงค์การศึกษาวิจัย และเป็นการ สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ทุกคนจะให้ข้อมูลและตอบคำถามเดียวกัน เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้อง โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์ตามลำดับ ดังนี้

- 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว บริษัทประชารัฐจังหวัดอุดรธานี ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการในพื้นที่ เป็นต้น
- 2) กลุ่มผู้ขับเคลื่อนนโยบาย ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ นายช่าง หัวหน้างานพัฒนาชุมชน เป็นต้น

การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การประชุมสนทนากลุ่มชาวบ้านที่ได้เข้าร่วมโครงการ OTOP นวัตกรรมถึงประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินโครงการ ผลกระทบทั้งด้านบวก ด้านลบ และข้อเสนอแนะอื่นๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 1) การบันทึกข้อมูลใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลลงในสมุดบันทึกซึ่งในการสัมภาษณ์บางกรณีใช้เครื่องบันทึกข้อมูล ใช้กล้องถ่ายรูปในการบันทึกภาพ การประชุมสนทนากลุ่มใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นพร้อมจดบันทึก
- 2) นำข้อมูลที่บันทึกมาสรุปในแต่ละวันและทำการจัดหมวดหมู่หาคำตอบตามเนื้อหาของงานวิจัยการจัดทำข้อมูลให้ถูกต้อง
- 3) ถอดความข้อมูลสัมภาษณ์ที่ได้บันทึกไว้ในแถบเสียง ด้วยวิธีสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา
- 4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และเก็บข้อมูลเสริมเพื่อหามีเนื้อหาครบถ้วน
- 5) นำประเด็นจากการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย นำมาสรุปหาความเชื่อมโยงกับข้อมูลการสัมภาษณ์และจัดหมวดหมู่

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกประเด็นตามขอบเขตของเนื้อหา โดยการนำแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อสร้างความมั่นใจและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยจะยังไม่ปักใจเชื่อแหล่งข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งที่ได้มาแต่แรกว่าเชื่อถือได้แล้ว ผู้วิจัยจะแสวงหาแหล่งข้อมูลอื่น เพื่อตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด เพื่อหาความเหมือนกันไม่เหมือนกันและจะแสวงหาข้อมูลต่อไปจนพบข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด โดยวิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป ได้แก่ การสัมภาษณ์ การประชุมสนทนากลุ่มโดยการตรวจสอบบางครั้งอาจใช้วิธีอื่น ได้แก่

ตรวจสอบโดยเปลี่ยนแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เช่น บุคคล เวลา หรือสถานที่ ๑ ให้ข้อมูล หรืออาจตรวจสอบโดยใช้ผู้เก็บข้อมูลที่ต่างกัน (Investigator Triangulation) เพื่อความมั่นใจในข้อมูลมากขึ้น และเพื่อให้มีโอกาสสัมผัสกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น และเข้าถึงสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคำถามการวิจัยที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบมากยิ่งขึ้น เป็นผลให้มั่นใจได้ว่าข้อมูล หลักฐาน และผลการศึกษาวิจัย ที่สร้างขึ้นจากข้อมูลหลักฐานที่รวบรวมได้จากภาคสนาม ซึ่งจะสามารถสะท้อนความจริงอันหลากหลาย

3.7 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลระหว่าง เดือน พฤศจิกายน 2561 ถึง มีนาคม 2562 เนื่องจากเป็นช่วงที่บ้านศิริวงกต อำเภอหนอง จังหวัดอุดรธานีได้รับงบประมาณต่อเนื่องในการพัฒนาตามโครงการ OTOP นวัตกรรม

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม บ้านคีรีวงกต อำเภอनाายง จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่กระบวนการ เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีเค้าโครงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ อันเป็นกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มประชากรหน่วยงานราชการและชุมชนในจังหวัดอุดรธานี และเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยทั้งหมดนี้ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความ ซึ่งอาศัยหลักเหตุและผล เพื่อให้ได้ข้อค้นพบพบที่มีเป็นจริง และมีความน่าเชื่อถือ

สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการวิจัย เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบข้อมูลประกอบคำบรรยายและแบบความเรียง โดยแบ่งการนำเสนอการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 เพื่อศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต อำเภอनाายง จังหวัดอุดรธานี

4.2 เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่าน โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม

4.1 บริบทด้านการท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต อำเภอनाายง จังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาอธิบายบริบทของการพัฒนา บ้านคีรีวงกต ดังนี้

ประวัติและสภาพการพัฒนาบ้านคีรีวงกต

จากการศึกษาเอกสารสำคัญของกลุ่มท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต (2550) ที่ได้บันทึกไว้ ปรากฏข้อมูลสำคัญคือเมื่อประมาณ พ.ศ. 2474 มีช้างจำนวน 2 เชือก เดินทางจากจังหวัดเลย มารับจ้างลากซุงที่อำเภอปากชม และได้แวะมาพักบ้านปากกัณฑ์ประมาณ 4 วัน โดยญาติเล่าให้ฟังว่า ในอดีตชุมชนบ้านเพิ่ม ตำบลนาข่าง อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะกับการใช้เป็นพื้นที่อยู่อาศัย

ทั้งสองได้พาหลานขึ้นช้าง ออกเดินทางมาถึงชุมชนบ้านเพิ่มในช่วงเวลาค่ำ และได้พักแรมที่บ้านของนายป๋อง ผู้ใหญ่บ้านเพิ่ม ซึ่งมี นายตุ้ม ชัยนนท์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายเมฆเริ่มรับจ้างโดยใช้ช้างลากซุงเป็นระยะเวลา 1 เดือนกว่า ระหว่างที่นายเมฆเดินทางเข้าไปในหุบเขาคีรีวงกตพบว่า สภาพแวดล้อมและภูมิประเทศของหุบเขาคีรีวงกตมีสวยงามมาก พืชพรรณธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมที่จะสร้างเป็นหมู่บ้าน จึงชวนนายตุ้มหรือพ่อตู้ปัด ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเข้ามาทำการถางป่า ทำไร่ ปลูกบ้านเรือน พวกเขาอยู่ได้ประมาณหนึ่งปีกว่า ๆ แต่ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ เนื่องจากสภาพพื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถปลูกข้าวไร่หรือข้าวสาลีได้ เพราะมีสัตว์ป่าลงมากินพืชผลเสียกย ได้แก่ หมูป่า เก้ง กวาง เป็นต้น

1 ปีต่อมา นายเมฆ จำปาศิริ มีความพยายามที่จะเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้อีกครั้ง ซึ่งการเข้าไปครั้งนี้ นายเมฆได้ชวนญาติพี่น้อง ได้แก่ นายค่องหรือพ่อตู้หวด และนายกลอง จำปาศิริ น้องชาย นางหนู ชัยนนท์หรือแม่ตู้ภู และนางกิ่ง ชัยนนท์ ซึ่งเป็นแม่นางบุญ และนางเปี้ย ซึ่งกำลังตั้งครรถ์อยู่ เข้ามาอยู่ในครอบครัวของนายเมฆ จำปาศิริ ภายหลัง นางเปี้ย ได้คลอดลูกชื่อ นายพันธ์ ชัยนนท์ ซึ่งเกิดในพ.ศ. 2482 ที่บ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย ซึ่งภายหลังมีการตั้งหมู่บ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย โดยการนำของนายเมฆ จำปาศิริ ย้ายครอบครัวย้ายเข้ามาอยู่ 7 ครอบครัว ประกอบด้วย

- 1) ครอบครัวนายเมฆ จำปาศิริ
- 2) ครอบครัวนายกลอง จำปาศิริ น้องชายนายเมฆ
- 3) ครอบครัวนายค่องหรือพ่อตู้หวด
- 4) ครอบครัวนางหนูหรือพ่อตู้ภู
- 5) ครอบครัวนางกิ่งและนางบุญมีหรือแม่ตู้ทิศู
- 6) ครอบครัวนางเปี้ย หรือแม่ตู้พันธ์
- 7) ครอบครัวนายตุ้ม ชัยนนท์หรือพ่อตู้ปัด ซึ่งเป็นพ่อของพ่อตู้พาน ชัยนนท์

ครอบครัวนายเมฆ จำปาศิริ มีบุตร 2 คน เป็นหญิง 2 คน คนแรกชื่อ นางลับ ญาตินำไปเลี้ยงที่จังหวัดเลย คนที่ 2 ชื่อ นางรี สามีเป็นคนบ้านจิว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ได้ลูกชาย 1 คน หลังจากนั้นได้หย่าร้างกัน ลูกชายชื่อ นายเลิศ กองศรี ได้แต่งงานอีกครั้งที่บ้านนาบอน อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย และมีลูกด้วยกัน 2 คน ชื่อ นายเชิด และนางประเสริฐ เป็นบุตรของ นายเมฆ จำปาศิริ ส่วนลูกชายนายเมฆ จำปาศิริ ชื่อ นายเจริญ จำปาศิริ แต่งงานกับนางสมร ซึ่งเป็นคนบ้านนาบอน อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ได้ลูกด้วยกัน 3 คน ชื่อ นางนงรักษ์ นางดอกกฤษ และนายสงกรานต์ อยู่ต่อมานายเจริญ ลูกชายนายเมฆ เข้าไปล่าสัตว์ในป่า ถูกเพื่อนยิงตายอยู่ในป่า

เดิมทีชุมชนบ้านเพิ่มไม่มีผู้ใหญ่บ้าน มีแต่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คือ นายคุ้ม ชัยนนท์ ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านเพิ่ม เป็นผู้ดูแลอยู่ที่บ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย และที่ชื่อบ้านบ้านเหี้ยนั้น เล่ากันว่าเดิมชาวบ้านเข้ามาช่วยกันบุกเบิกถางป่าทำไร่ ได้เหี้ยตัวใหญ่ที่สุดตัวหนึ่งและได้นำมาทำอาหารกินกันทั้งหมดบ้าน สมัยนั้นมีนายคุ้ม และนายบึ้งผู้ใหญ่บ้านเพิ่ม ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการคมนาคม ซึ่งสมัยนั้นต้องเดินด้วยเท้า 2 วัน ไป-กลับ รวมเป็น 4 วัน ซึ่งเงินเดือนที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับนั้น มีจำนวนเพียงแค่ 200 บาท ขณะที่เงินเดือนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้ 75 บาท

นายเมฆ จำปาศิริ หรือพ่อตู้รับ เป็นคนนิสัยดี มีคุณธรรมจริยธรรม ชื่อศักดิ์ มีจิตใจโอบเอื้ออารี รักพี่รักน้อง วันหนึ่งมีโจรปล้นบ้าน นายเมฆยังบอกโจรว่า อย่าพึ่งปล้น เพราะตอนกลับมันเมื่อยให้ลูกกินข้าวกินปลาเสียก่อน นายเมฆได้หาอาหารให้กับโจรผู้นั้น ได้กิน เมื่อโจรกินข้าวอิ่มก็เห็นถึงคุณงามความดีของนายเมฆ ดังนั้นจึงไม่กล้าปล้นบ้านมาเมฆอีก ด้วยอาณัติสงฆ์ของนายเมฆ ซึ่งทำแต่ความดีมาโดยตลอด ทำให้นายเมฆมีบารมี ญาติพี่น้องจึงเดินทางจากจังหวัดเลยขอมายู่ด้วย ได้แก่แก่นางเหง้า จันทร์ศรีอ่อน หรือแม่ตู้เพลิน และนายหนู จำปาศิริหรือพ่อสมบัติ ก็เข้ามาอยู่ ตั้งแต่ตอนเป็นเด็กเช่นกัน

จากนั้นมาได้มีครอบครัวของนายโสภา และครอบครัวพ่อตู้เลื่อน จันทร์ศรีอ่อน และครอบครัวแม่ตู้ภูก็ตามมาเช่นกัน ในสมัยนั้นบ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย มีสภาพที่ทุรกันดารมาก การคมนาคมขนส่งลำบาก ต้องอาศัยการเดินเท้า หรือใช้เกวียนลาก พ่อตู้เมฆ ในฐานะผู้นำชาวบ้าน พ่อตู้เมฆได้เกณฑ์ชาวบ้าน ช่วยกันพัฒนาถนนหนทาง โขจร่องทำถนน โดยไม่ได้รับการดูแลจากทางราชการแต่อย่างใด ซึ่งในช่วงนั้น บ้านจำปาศิริหรือบ้านเหี้ย มีสัตว์ป่ามากมายหลายชนิด อาทิเช่น หมูป่า เก้ง กวาง หมี กระรอก กระแต ลิง ค่าง บ่าง เป็นต้น เวลาที่ชาวบ้านทำไร่ ทำนา สัตว์เหล่านี้มักจะมากิน และเหยียบย่ำทำความเสียหายแก่พืชไร่นาอยู่เป็นประจำ

หลายปีผ่านไปนายเลิศ กองศรี หลานของนายเมฆ อายุได้ 21 ปี ได้คัดเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการ พอพ้นเกณฑ์ทหารมาได้ 2 ปี นายเลิศ กองศรี ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก จากคำสั่งของอำเภอบ้านฝ้อ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 และได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านได้อย่างดีเยี่ยมจนถึงปี 2517 จึงได้ลาออก ทางอำเภอบ้านฝ้อ มีคำสั่งแต่งตั้งนาย โสภากันต์ศรีอ่อน ดำรงตำแหน่งแทน และได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านได้ไม่นานก็ลาออก เนื่องจากประมาณปี พ.ศ. 2518 มีนิสิตนักศึกษาเดินขบวนขับไล่ จอมพลถนอม กิตติขจร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและได้แพ้การปราบปรามด้วยอาวุธสงคราม จากคำสั่งให้ทหารปราบจลาจล นิสิตนักศึกษาแพ้อึ้งเข้าไปป่าและได้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขึ้นในป่า ต่อสู้กับรัฐบาลหลายปี และได้ส่งผลกระทบมายังหมู่บ้านคีรีวงกต ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นป่า และเหมาะในการตั้งฐานทัพของกองกำลังคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้เข้าบุกยึดพื้นที่ตั้งแต่สันเขาตั้งแต่บ้านนาเมืองไทย จนถึงบ้านคีรีวงกต ทิศตะวันตกจดเขตการปกครองของอำเภอปากชม ทางทิศตะวันออกจดเขตบ้านน้ำโสมถึงเขตบ้านนาุงชาวบ้านเดือดร้อน มีความยากลำบาก ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัว พวกสหหายจะฆ่าทิ้ง ทางฝ่ายรัฐบาลได้ส่งกองกำลังทหารเข้าไปในเขตพื้นที่โดยการนำของ แม่ทัพภาค 2 ประกอบไปด้วย พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เป็นแม่ทัพภาค พันเอกจูลเลขา ชาญเลขา พันเอกภา สารสินธุ์ ได้ส่งกำลังออกมาปราบและทำการย้ายบ้านห้วยแซด หรือบ้านนาเมืองไทย ออกมาตั้งอยู่บ้านเจริญสุข และเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า บ้านนาเมืองไทย

ในปี พ.ศ. 2519 ทางราชการมีคำสั่งให้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน จากเดิมที่ชื่อ บ้านจำปาคีรีหรือบ้านเหี้ย ให้เปลี่ยนชื่อเป็นบ้านคีรีวงกต และปลดนาย โสภากันต์ศรีอ่อน ออกจากการเป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งทางราชการได้แต่งตั้ง นายเลิศ กองศรี ผู้ใหญ่บ้านเก่า ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านคีรีวงกตต่อ เนื่องจากนายเลิศ เคยเป็นทหารที่มีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกองกำลังเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจในการปราบคอมมิวนิสต์

ขณะที่นายหนูจันทร์ แก้วกันหาพร้อมครอบครัว ได้ย้ายเข้ามาอยู่บ้านจำปาคีรีหรือบ้านเหี้ย เมื่อปี พ.ศ. 2518 ได้ตามญาติที่มีศักดิ์เป็นอา ชื่อนางหัน จำปาคีรี เข้ามาอาศัยอยู่ด้วย อยู่มาวันจึงได้เกิดความรักและความห่วงใยหมู่บ้านคีรีวงกต เหมือนเป็นแผ่นดินเกิดของตนเอง

ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนชุดหนึ่ง เดินทางมาจากจังหวัดอุดรธานี ได้มาตั้งฐานเพื่อต่อสู้กับกองกำลังของคอมมิวนิสต์ ซึ่งแต่ละชุดได้เข้ามาประจำการประมาณ 2 เดือน โดยภารกิจรองของตำรวจตระเวนชายแดนก็คือ การสอนหนังสือให้กับเด็กนักเรียน มีการจัดตั้ง

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และสลับสับเปลี่ยนกำลังไปเรื่อย ๆ ผลการเรียนรู้การสอนของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ เด็กๆ ยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้เท่าที่ควร สาเหตุจากเหตุการณ์บ้านเมืองยังไม่สงบ ผลจากสู้รบระหว่างรัฐบาลกับคอมมิวนิสต์ส่งผลกระทบต่อการค้าขายของชาวบ้าน เพราะเจ้าหน้าที่กล่าวหาว่า ราษฎรที่ไปทำไร่ ทำนา นั้นแทนที่จะออกไปทำงาน แต่มีการส่งเสบียงอาหารให้พวกสหาย ถ้ากลับเข้าหมู่บ้านพวกสหายก็กล่าวหาว่านำความลับไปบอกพวกเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ผลสุดท้ายชาวบ้านก็ถูกฆ่า

ในปี พ.ศ. 2521 เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน เกิดความไม่ไว้วางใจชาวบ้าน ทำให้การออกลาดตระเวนแต่ละครั้ง จึงต้องนำชาวบ้านเดินทางไปด้วย โดยผู้ใหญ่บ้านได้จัดชาวบ้านเป็นผลัด ๆ ละ 10 คนต่อวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2521 ชาวบ้านผู้ร่วมทางไปออกลาดตระเวน ได้แก่

- 1) นายอุตสาห์ จันทร์ศรีอ่อน(พ่อจ้อย)
- 2) นายบุญยัง ชัยนนท์(พ่อตุ๋น)
- 3) นายสีทน ชัยนนท์(พ่ออู้อิ่ง)
- 4) นายเต็ม แก้วกัณหา(พ่อตุ๋น)
- 5) ตัวกระผมเอง นายหนูจันทร์ แก้วกัณหา(พ่อแดง)

ทุกคนเดินลาดตระเวนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน เวลาประมาณ 09.00 น. เสียงฟ้าร้อง 3-4 ครั้ง แต่ละคนเกิดกลางสังหรณ์ไม่ดี แต่ด้วยหน้าที่ ทำได้แค่เพียงพูดกระซิบให้แต่ละคนต้องระมัดระวัง ทุกคนเดินลัดเลาะดินเขาผ่านไร่ข้าว ไร่ข้าวโพด ซึ่งการเดินทางลาดตระเวนในครั้งนั้น ชาวบ้านที่ออกเดินทางไปด้วยเดินนำหน้า และเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนเดินตามหลัง จนไปถึงที่หมาย พบว่าไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น ทุกคนได้หยุดพักกินข้าวกลางวัน จากนั้นก็เดินทางกลับ ระหว่างที่เดินทางกลับบ้าน เป็นการเดินลาดตระเวนอย่างไม่เป็นระเบียบ เมื่อเดินถึงไร่ข้าวโพดของพ่อผู้สมช่า มีเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนคนหนึ่งพูดขึ้นว่า “บ๊อไว้ก่อนนะพวกสหาย เดียวเอาข้าวโพดไปเผากินแลงก่อนนะ” ทันใดนั้นเกิดระเบิดขึ้น ต่างคนต่างวิ่งหนีกระสุนและหนีระเบิดอย่างซุ่มนุญ ทุกคนยกปืนขึ้นยิงต่อสู้ แต่ก็ปืนเกือบ เสียงระเบิดดังกระหึ่มเรื่อย ๆ เสียงเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนร้องบอกให้ตีวงล้อมฝ่ายตรงข้ามไว้ การสู้รบดำเนินไปเป็นระยะเวลาประมาณครึ่งชั่วโมง เสียงปืนก็สงบลง ชุดเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนได้เดินลัดเลาะเรียบริมทาง จนกองกำลังจากหมู่บ้านเดินทางมาสมทบ แล้วกลับฐานที่ตั้ง มีชาวบ้านคนหนึ่ง คือ นายอุตสา

จันทร์ศรีอ่อน หรือ พ่อจ้อย ถูกลูกกระสุนเฉียดคนใส่ขี้นงเข้าตาเลยได้นำเฮลิคอปเตอร์นำตัวส่งโรงพยาบาลอุดรธานี

ภายหลังผู้บังคับหมวดฐานวัดสุวรรณคีรี ชื่อ ร.ต.ต.เสรี ไม่ทราบนามสกุล ได้นำกองกำลังเข้ามาเสริม และกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนอีกส่วนหนึ่งก็กลับไปพักผ่อน ทำให้กำลังลดลง เพราะใกล้สิ้นเดือน และในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 มีคนงานเลื่อยไม้ มาสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น พวกคนงานได้ยิงเสียงไล่ป่าขันธ์และได้ยิงเสียงแก๊งหรือ ฟานร็อง อยู่ข้างบ้าน 2-3 ครั้ง เหมือนบอกกลางร้าย และประมาณ 3 ทุ่ม เกิดระเบิดอีกครั้ง ชาวบ้านต่างพากันไปหลงอยู่ในหลุมหลบภัย พอฟ้าสว่างที่ฐานกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนถูกโจมตี ตำรวจตระเวนชายแดนหลายนายเสียชีวิต นับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ รวม 5 ศพ เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน 4 นาย และเป็นชาวบ้าน 1 คน คือนายเลียง จำปาศิริ (พ่อตู้เดียว)

จากเหตุการณ์ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้โจมตีฐานกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดน ในต้นปีพุทธศักราช 2522 ทราบความถึง พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก แม่ทัพภาคที่ 2 ได้สั่งให้พันเอกจูลเกล้า ขาญเกล้า ได้นำกองกำลังมาฝึก ทส.ปช. ให้กับชาวบ้านเมื่อจบหลักสูตร แล้วได้มอบปืนลูกซองจำนวน 25 กระบอก ไว้ให้ชาวบ้านป้องกันตนเอง และสั่งให้ทหารช่างจากหน่วย กรป.กลางมาสร้างเส้นทางถนนลูกรังจากบ้านปากมั่ง อำเภอปากชม จังหวัดเลย จนถึงบ้านก้อง อำเภอน้ำโสม (ในขณะนั้น) จังหวัดอุดรธานี โดยการคุ้มกันการสร้างทางอย่างเหนียวแน่น จากกองพันทหารราบที่ 2 อุดรธานี และจังหวัดเลย กองกำลังอาสาสมัคร และ ทส.ปช.ของชาวบ้านที่วิ่งกต โดยการบังคับบัญชาของ พ.ท.จิระ ผาสุข และ พ.ต.สุรชาติ วยโสกา ความสูญเสียในการก่อสร้างถนนลูกรังในครั้งนี้ ขบวนการจีเอ็มซีของทหารจากกองพันทหารราบที่ 2 ได้ถูกข่มขู่โจมตีจากกำลังผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ด้วยอาวุธนานาชนิด ในขณะที่นำเสบียงอาหารมาส่งกำลังพล บริเวณระหว่างช่องเขาบ้านวัง และบ้านเพิ่ม ตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ในปัจจุบัน ส่งผลให้กำลังพลทั้งนายทหาร นายสิบ และพลทหาร เสียชีวิตทันที 25 ศพ และกองกำลังผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้หลบหนีไป โดยเจ้าหน้าที่ไม่มีโอกาสตอบโต้แต่อย่างใด

ในช่วงเวลาเดียวกันทางกองทัพภาคที่ 2 ได้โอนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และชื่อโรงเรียนเปลี่ยนเป็น โรงเรียนชายแดนประชาสรรค์ โดยมีนายเสวียงหาญเชิงชัย เป็นรักษาการณ์ครูใหญ่คนแรก ในปีพุทธศักราช 2522 ในปัจจุบัน มีผู้อำนวยการโรงเรียน ชื่อ จำสับโท อนิวัติ บุญศิริ มีครูบุคลากร รวม 12 คน นักเรียน 121 คน ภายใต้คำขวัญ

โรงเรียนที่ว่า แหล่งเรียนรู้คู่ชุมชนเขา บ้านเก่าโบราณ คนเล่าขาน ตำนานเมืองสูง และหลังจากนั้นเป็นต้นมา หมู่บ้านคีรีวงกตก็ได้รับการพัฒนาจากทั้งทางภาครัฐและเอกชนในหลายๆ ด้าน เช่น การปลูกยางพารา หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ จาก ชกส. อปท. น้ำประปาภูเขา ถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน การก่อสร้างถนนทางหลวงแผ่นดินสายน้ำใสปากมั่ง เป็นต้น ภายใต้อำนาจของหมู่บ้านที่ว่า นครปูหิน ดินแดนแห่งขุนเขา บ้านเก่าเมืองโบราณ สายธารน้ำใส ป่าไม้นานาพรรณ ปัจจุบันบ้านคีรีวงกต แบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ

1) หมู่ที่ 4 บ้านคีรีวงกต ตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายรินทร์ อนันทวรรณ มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3 คน คือ นายทวี จันท์ศรีอ่อน นายพงษ์พัฒน์ พรหมดี และนายสังคม ชัยสิทธิ์ มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค 2 คนคือ นายสวิง สีดา และนายสฤณี วันทองสุข

2) หมู่ที่ 8 บ้านคีรีวงกต ตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสุเทพ พจน์พิศิษฐ์ มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน คือ นายดาวเทียม จำปาศิริ นายหย่วน แก้วกัณฑ์ มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค 2 คนคือ นายสุพจน์ สุวรรณสิงห์ และนายสุก ทองโคตร

มีวัดป่า 2 วัด ได้แก่ วัดป่าเขาคีรีวงกต มีเจ้าอาวาสวัด คือ พระอาจารย์สมปอง ชยชมโม วัดป่าใหม่ห้วยหินคีรีวงกต มีเจ้าอาวาสวัด คือ พระอาจารย์สันติ สุปัญโญ มีสำนักสงฆ์ป่าสัก ยังไม่มีเจ้าอาวาสวัด มีวัดบ้าน 1 วัด คือวัดสุวรรณคีรีปัจจุบันได้ย้ายมาตั้งที่บริเวณป่าช้าบ้านคีรีวงกต ที่เดิมเป็นที่ตั้งของสถานีอนามัยคีรีวงกต โดยในปัจจุบันมี นายเกรียงเพชร เศษรักษา เป็นหัวหน้าสถานีอนามัย และมีกองทุนเงินล้าน 1 กองทุน โดยมีประธานเงินกองทุนชื่อ นางสาวเดือน พรหมพุทธาหมู่บ้านคีรีวงกตในปัจจุบัน ทุกครอบครัวกำลังเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจเฟื่องฟู ด้วยการปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ยางพารา เฉลี่ยครอบครัวละ 1,000 ต้น อีกสี่ปีข้างหน้าจะมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละประมาณ 30,000 บาทต่อเดือนอย่างแน่นอน เพราะน้ำยางพาราเป็นน้ำดีมาก ราคาซื้อขายปัจจุบันประมาณ กิโลกรัมละ 30 บาท รองลงมาคือ การปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด ลูกเดือย พืชเหล่านี้เป็นการสร้างรายได้คู่บ้านคีรีวงกตเรื่อยมา เพราะชาวบ้านคีรีวงกตเกือบทุกครัวเรือนเป็นคนขยันขันแข็ง ไม่เคยย่อท้อต่อความยากลำบาก

สรุปได้ว่า ประวัตติและสภาพการพัฒนาบ้านคีรีวงกตเป็นเรื่องเล่าที่สรุปจากปราชญ์ชาวบ้านหลายๆท่านซึ่งในเนื้อหาได้อธิบายถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน ไปจนถึงสภาพการพัฒนาที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ซึ่งประวัตินี้จะทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ที่แท้จริงของชุมชนได้อย่างเข้าใจ

ซึ่งในการทำงานด้านการพัฒนาหรือการมีส่วนร่วมจะต้อง เข้าใจชุมชนก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นจะต้องเข้าถึงชุมชนได้อย่างแท้จริงถึงจะไปสู่ขั้นตอนสุดท้าย คือ การพัฒนาจะทำให้การขับเคลื่อนต่าง ๆ สามารถสร้างความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน และค้นหาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกับชาวบ้านคีรีวงกต สามารถสรุปศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1) ด้านที่พัก บ้านคีรีวงกต มีที่พักแบบโฮมสเตย์ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวประมาณ 20 ห้อง และมีจุดกางเต็นท์ 3 แห่ง คือ กลุ่มท่องเที่ยวหมู่ 8 กลุ่มท่องเที่ยวหมู่ 4 และ ภูคีรีโฮมสเตย์

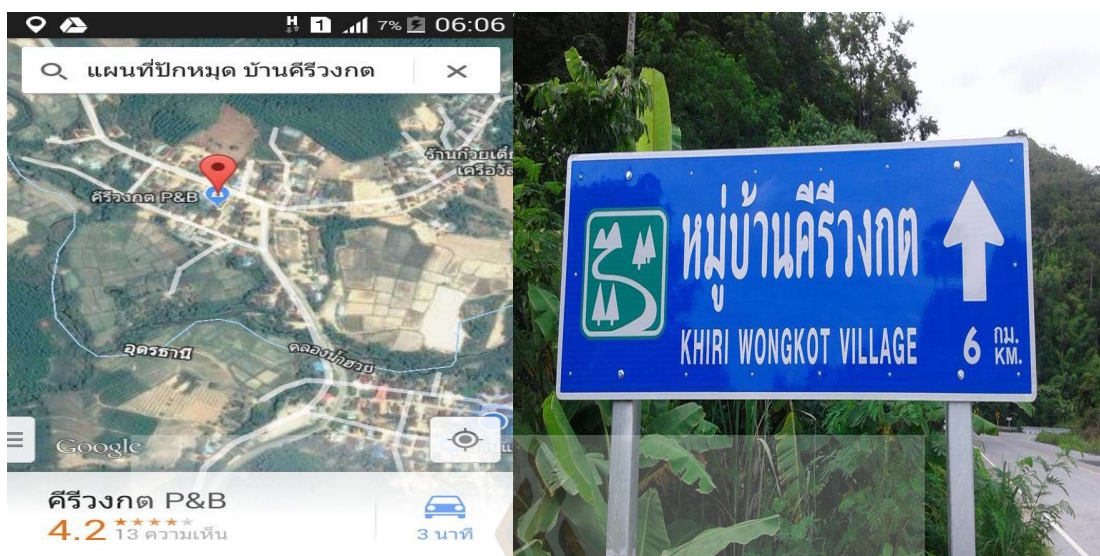

รูปที่ 4.1 ที่พักบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี

ที่มา : พรทิพา บุญศิริ, 2561

2) ด้านการคมนาคม

การคมนาคมมีความสะดวกโดยใช้เส้นทางจากจังหวัดอุตรธานีเดินทางมายังอำเภอบ้านฝื่อและมุ่งตรงไปอำเภอน้ำโสมหรืออำเภอนาโยง สามารถใช้เส้นทางได้สองเส้นทาง

รูปที่ 4.2 การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
ที่มา : พรทิพา บุพศิริ, 2561

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก ในชุมชนคีรีวงศ์ มีร้านค้าประจำชุมชนอยู่ประมาณ 5 แห่ง จำหน่ายสินค้าทั่วไป มีร้านอาหารในที่พักสามารถสั่งอาหารรับประทานได้ มีสัญญาณโทรศัพท์ให้ติดต่อสื่อสารได้ แต่บางจุดสัญญาณอาจจะขาดหายไป

รูปที่ 4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก
ที่มา : พรทิพา บุพศิริ, 2561

4) ด้านสิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจในชุมชน คือ เรื่องของลักษณะทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตโดยชุมชนนำลักษณะวิถีชีวิต คือ เรื่องการเกษตรมาเป็นจุดขาย โดยชุมชนมีพาหนะ คือ รถอีแต๋นที่ใช้ขนส่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรนำมาเป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยว ประกอบกับชุมชนมีวิวทิวทัศน์ที่ล้อมรอบไปด้วยหุบเขาจึงได้ชื่อว่า หมู่บ้านคีรีวงกต นอกจากนั้นแล้วยังมีลำห้วยชื่อ ห้วยน้ำฮวย ที่น้ำไหลตลอดทั้งปี มีน้ำตกห้วยช้างพลายที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปีไว้คอยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปท่องเที่ยว ในช่วงเช้าจะมีจุดชมวิวยอดภูพระอาทิตย์ขึ้นสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ของหมู่บ้านคีรีวงกต ทั้งหมด 4 และหมู่ 8 ได้สวยงามนอกจากนั้นแล้วชุมชนยังมี สวนผลไม้ เช่น เงาะ ลำไย กล้วย เป็นต้น ไว้คอยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเที่ยวชม

รูปที่ 4.4 ด้านสิ่งดึงดูดใจ

ที่มา : พรทิพา บุพศิริ, 2561

5) ด้านกิจกรรม

จุดขายด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านคีรีวงกต คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว นั่งรถอีแต๋นเที่ยวชมหมู่บ้านทุ่งนา ดูนก ห้วยน้ำฮวย เข้าสู่ทางป่าไปน้ำตกห้วยช้างพลาย รับประทานอาหารแบบพื้นบ้านเป็นจุดขาย เช่น ข้าวในกระบอกไม้ไผ่ แกงส้มใส่กระบอกไม้ไผ่ ส้มตำ ไก่ย่าง ปลาเผา พร้อมผลไม้ ช้อนซอและแก้วทำจากไม้ไผ่ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วยังมีกิจกรรมนำชมสวนผลไม้

เช่น สวนเงาะ ลำไยเก็บกินได้ กิจกรรมซื้อของฝาก กล้ายแปรรูป ไม้กวาด ช่วงค่ำมีกิจกรรม โสมพา
แลง การต้อนรับแบบภาคอีสาน นายศรีผู้ขวัญ

รูปที่ 4.5 นักรถไอ้เด็กเที่ยว และรับประทานอาหารพื้นบ้านกลางป่า
ที่มา : พรทิพา บุญศิริ, 2561

รูปที่ 4.6 กิจกรรมช่วงเช้าทำบุญตักบาตร
ที่มา : พรทิพา บุญศิริ, 2561

รูปที่ 4.7 กิจกรรมนั่งรถอีแต๋นล่องแก่ง
ที่มา : พรทิพา บุพศิริ, 2561

4.2 บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านคีรีวงกต ในโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลด้วยสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็น มีบุคคลของหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ประชาชน จำนวน 12 คน โดยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร
- 3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร
- 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร
- 5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

สรุปผลการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 นายวัฒนา พุฒิชชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2562 ณ ร้านอาหารน้อยยามากุ้งเผา

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต ที่สำคัญ ดังประเด็นต่อไปนี้ (วัฒนา พุฒิชชาติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี สถานการณ์ ณ ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตจากในปีนี้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากกว่าปีที่แล้ว เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น และสามารถเดินทางเข้ามาเที่ยวได้ทุกฤดูเพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

บ้านคีรีวงกต มีลักษณะเป็นเชิงนิเวศและเชิงธรรมชาติ จึงทำให้นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่ชอบบรรยากาศของธรรมชาติและชอบการผจญภัย ส่วนใหญ่จะมีนักท่องเที่ยวที่มีรสนิยมชอบความเป็นธรรมชาติ

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

หมู่บ้านคีรีวงกตเป็นเส้นทางจุดเชื่อมของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างหนองคายและอุดร และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ภายในบริเวณใกล้เคียงกัน

จุดอ่อน

ระยะทางที่ไกลจากตัวจังหวัดซึ่งเป็นอุปสรรคทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ยาก และการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง

โอกาส

มีทรัพยากรธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ เช่น แม่น้ำลำห้วย สายธาร ภูเขา ป่าไม้

อุปสรรค

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังมีน้อย เนื่องจากการจัดการการท่องเที่ยวจัดอยู่ในกลุ่มๆ เดียว ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมมือได้อย่างเต็มที่

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาขยง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและชักจูงให้หน่วยงานเข้าร่วมมืออย่างเต็มที่ ซึ่งปกติจะมีบุคคลที่มีส่วนร่วม โดยจัดเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มทำอาหาร และกลุ่มรถซิ่ง และวัฒนธรรมนวัตวิถี

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทัศนศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาขยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการอบรมชาวบ้านเพื่อค้นหาศักยภาพของบุคคลและแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งการเชื่อมโยง และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดทำระบบแผนการท่องเที่ยวเชิงนวัตวิถี

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทัศนศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาขยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และชักจูงให้หน่วยงานเข้าร่วมมืออย่างเต็มที่ ซึ่งโดยปกติจะมีบุคคลที่มีส่วนร่วม โดยจัดเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มทำอาหาร และกลุ่มรถซิ่ง และวัฒนธรรมนวัตวิถี ส่วนสินค้า OTOP ของบ้านคีรีวงกตยังไม่มีความหลากหลาย ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยสนใจมากนัก ชุมชนได้รับรายได้จากนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นทุนการศึกษา สำหรับ

เด็กและพัฒนาโรงเรียนและกีฬา รวมถึงวัด ซึ่งเป็นประโยชน์ภาพรวมที่ชุมชนได้รับจากนักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทัศนศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยการรำบายศรีคู่ขวัญ ซึ่งชุมชนจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ และยังให้ชุมชนได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองเช่น การตกแต่งบ้านเรือนดูแลทำความสะอาด และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งเป็นชุมชนที่มอบรอยยิ้มให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวประทับใจ

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทัศนศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ควรมีกระบวนการสอบถามนักท่องเที่ยว มีการจัดประชุมประจำเดือน วัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและมีภาครัฐเข้ามาให้ความร่วมมือ

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทัศนศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

สิ่งที่ทีมนโยบายมองเห็น คือ เป็นห่วงชาวบ้านในเรื่องชุมชนนวัตวิถี เนื่องจากการเข้าไปให้ความรู้ในชุมชน และพัฒนา ซึ่งอาจจะทำโดยไม่ต่อเนื่อง และไม่ได้พัฒนาต่อ ซึ่งหมายถึงการที่ทางจังหวัดได้วางแผนไว้ในชุมชน แต่ไม่ได้เข้าไปกระตุ้น ชุมชนไม่มีช่องทาง อาจทำให้ชุมชนอ่อนแอลง และหมดกำลังใจ ซึ่งหมายถึงความล้มเหลวของการดำเนินงานของภาครัฐ ดังนั้นภาครัฐได้เล็งเห็น พร้อมทั้งเข้าไปกระตุ้นให้ชุมชนได้ตื่นตัวมากขึ้น และมีการจัดทำกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งโดยพื้นฐานชุมชนนั้น มีความรู้เกี่ยวกับนวัตวิถี และมีการนำนวัตวิถีจัดตั้งให้เป็นระบบ เพื่อนำจุดเด่นออกมาให้นักท่องเที่ยว มีจุดเช็คอินให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และสัมผัสกับการท่องเที่ยววิถีใหม่ เพื่อให้ชุมชนได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเชื่อมโยงจุดแข็งจุดอ่อน และถักทอเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้หากัน ชุมชนในหมู่บ้านในคีรีวงกตมีปัจจัยในการท่องเที่ยวที่ต่างกัน เช่น หมู่บ้านหนึ่ง มีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นจุดเด่น ส่วนอีกหมู่บ้านมีประเพณีวัฒนธรรมและอารยธรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมทั้งสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน หากแต่การดำเนินงานของชุมชนยังมีบทบาทไม่ชัดเจน ขาดการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการ ดังนั้นอาจจะต้องจัดตั้งบุคคล

บางกลุ่มขึ้นมา เพื่อเป็นตัวแทนของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมมีการประชาสัมพันธ์ ในโลกโซเชียล ดึงอัตลักษณ์ของชุมชนออกมาให้คนข้างนอกได้เห็น มีการดูแล รวมถึงวิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถคงอยู่และยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 นายสุพจน์ วงศ์วิวัฒน์ นายอำเภอनाายุง จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว บ้านคีรีวงกต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

นายอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีกรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (สุพจน์ วงศ์วิวัฒน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

สถานการณ์การท่องเที่ยวของอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวสนใจมาเที่ยวอำเภอเมืองเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอำเภอเมืองมีเอกลักษณ์ที่สำคัญ เป็นพื้นที่โอบล้อมด้วยภูเขา และมีความเป็นธรรมชาติสูง มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดป่าภูก้อน วัดป่านางน้อย ซึ่งเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปีใหม่เป็นต้นมา หลังจากผ่านปีใหม่มาแล้ว หนึ่งเดือนเศษยังมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางเข้ามายังสถานที่ท่องเที่ยวเป็นระยะ ถือว่าสถานการณ์เป็นที่น่าพึงพอใจ

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

สถานการณ์การท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต ยังมีนักท่องเที่ยวหลัง ไหลเข้ามาท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกตอยู่ตลอดเวลา จากสถิติที่ผ่านมา ในหนึ่งปีจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วงของไฮซีซั่น หรือ ช่วงของโลซีซั่นที่เป็นฤดูฝน ก็ยังมีนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญและหลังไหลเข้ามาตลอดทั้งปี

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

ชุมชนบ้านคีรีวงกต ได้เปรียบทางภูมิประเทศ เพราะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในภูเขา และมีลำธาร ห้วยน้ำสวยไหลผ่านกลางหมู่บ้าน เราสามารถนำจุดเด่นตรงนี้มาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมทัวร์ไปตามลำน้ำ

จุดอ่อน

บ้านคีรีวงกต อยู่ในที่ที่ห่างไกล ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ไกลที่สุดจากตัวจังหวัดอุดรธานี เส้นทางคมนาคม บางส่วนต้องข้ามภูเขา ทำให้การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวลำบากเล็กน้อย อีกทั้งระบบไฟฟ้าในพื้นที่ของ อำเภอนาูงบางครั้งก็ไม่เสถียร ทำให้เกิดความไม่สะดวก สถานที่รองรับนักท่องเที่ยวควรจะได้รับการปรับปรุงพัฒนาเพิ่มเติม จำเป็นจะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากทางส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

โอกาส

บ้านคีรีวงกต มีเอกลักษณ์เชิงการท่องเที่ยวและมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงาม ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือและพยายามที่จะอนุรักษ์พื้นที่ให้คงสภาพความเป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว ได้สัมผัสบรรยากาศไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศของช่วงฤดูหนาว หรือ บรรยากาศในช่วงฤดูฝน

อุปสรรค

มีการผลักดัน และร่วมมือในภาคส่วนช่วยกันพัฒนาบ้านคีรีวงกต จะต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานการพัฒนาการท่องเที่ยว และเส้นทางคมนาคม และสิ่งสาธารณูปโภค ให้มีความสมบูรณ์สามารถที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามาอยู่ตลอดเวลา

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาูง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชน ในพื้นที่บ้านคีรีวงกตเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านคีรีวงกต ประกอบไปด้วย 2 หมู่บ้าน หมู่ 4 และ หมู่ 8 ทั้งสองหมู่บ้านได้รับประโยชน์ร่วมกันในเรื่องของการท่องเที่ยว สำหรับเรื่องของนโยบาย OTOP นวัตวิถี ทั้งสองหมู่บ้านมีความร่วมมือกันส่งเสริม และพัฒนาให้หมู่บ้านมีความพร้อมสมบูรณ์ที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก โอกาสที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามนโยบายของรัฐบาลนับเป็นความโชคดีของบ้านคีรีวงกตที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาย่านศิริวงศ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดแผน และกิจกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยผ่านประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้คนในชุมชนแสดงความคิดเห็น ในเรื่องของการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดให้งบประมาณมาดำเนินการ ซึ่งทุกอย่างสามารถสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ประชาชนเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้ประสบความสำเร็จ เป็นหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถีเพื่อการท่องเที่ยว

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาย่านศิริวงศ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิประเทศซึ่งเป็นจุดสำคัญ และเป็นแลนด์มาร์คของทางหมู่บ้าน จุดสำคัญที่เป็นไฮไลท์ของทางหมู่บ้านเป็นจุดที่นักท่องเที่ยว ที่ผ่านไปผ่านมาชื่นชมความสวยงามและสามารถถ่ายรูปเป็นระลึกให้กับทางหมู่บ้านได้

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาย่านศิริวงศ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนได้รับประโยชน์จากหลายๆส่วน เช่น ในเรื่องของการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว โดยการนั่งรถอีแต๊กไปตามลำห้วยน้ำฮวย และไปรับประทานอาหารที่น้ำตกห้วยช้างพราย ซึ่งในตรงจะต้องมีความพร้อมด้านพาหนะ และบุคลากร ที่จะสนับสนุนนำพานักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยว และบุคลากรการประกอบอาหารไว้สำหรับนักท่องเที่ยว และการจำหน่ายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว มีหลายกลุ่มในหมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์จากจุดนี้ และเป็นการกระจายรายได้โดยทั่วถึงทั้งสองหมู่บ้านให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาย่านศิริวงศ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการประเมินในส่วนของภาครัฐและภาคชุมชนของหมู่บ้านศิริวงศว่าที่ผ่านมาซึ่งที่ได้ดำเนินไปแล้วมีการสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ซึ่งจากการประเมินโดยหมู่บ้านประสบความสำเร็จสามารถที่จะสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่ง ในการที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่หมู่บ้านได้

ศึกษาเรียนรู้ ตั้งใจขยันขันแข็งในวันข้างหน้าเรามีความสำเร็จในระดับหนึ่งแล้วจะพัฒนาหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้นไปอีก จะต้องดำเนินในลักษณะอย่างไร

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีอย่างไร

ในวันข้างหน้าอยากเห็นประชาชนกรของหมู่บ้านคีรีวงกตได้มีส่วนร่วมและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการที่จะช่วยกันคิดและพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน ส่วนของหน่วยงานราชการต่างๆ ทั้งที่อยู่ในระดับอำเภอ รวมทั้งหน่วยงานที่อยู่ในระดับจังหวัดได้เห็นความสำคัญของหมู่บ้านคีรีวงกตช่วยกันผลักดัน โครงการหรืองบประมาณ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการที่จะนำสิ่งใหม่ๆและเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาสู่หมู่บ้านคีรีวงกต

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3 นางจิรนนท์ สีรอด พัฒนาการอำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี

นางจิรนนท์ สีรอด พัฒนาการอำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (จิรนนท์ สีรอด, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

สถานการณ์ ณ ปัจจุบัน ก็จะมีนักท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบเข้ามาท่องเที่ยว ตามที่สังเกตก็จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาทุกวัน โดยเฉพาะวันหยุด จะมีวันทัวร์เป็นกลุ่มใหญ่เข้ามาถือว่าจังหวัดอุดรธานีเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยว

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

ณ ปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวที่บ้านคีรีวงกตหลากหลายรูปแบบ เช่น มารับประทานอาหารกลางวัน พร้อมชิมซบบรรยากาศไปด้วย อีกทั้งมานอนพักค้างคืน เพื่อทำกิจกรรม

ในแหล่งท่องเที่ยว และบางส่วนก็มาแค้นั่งรถชมวิว ถ่ายรูปเช็คอิน แล้วก็กลับ ถือว่าการท่องเที่ยวในหมู่บ้านคีรีวงกตประสบความสำเร็จ

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

ด้านทางกายภาพในส่วนของบุคลากรที่อยู่ในชุมชนมีความเข้มแข็ง มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในชุมชนด้วยตัวเองด้านภูมิประเทศ และภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่มีความสวยงามสามารถที่สร้างสรรค์ให้เกิดเป็นรายได้ และสามารถสร้างอาชีพให้แก่ประชากรในหมู่บ้านได้ เช่น สถานที่ที่เป็นน้ำตก ภูเขา

จุดอ่อน

ยังไม่เห็นจุดอ่อน และยังไม่เกิดปัญหา เนื่องจากผู้นำทั้งสองหมู่บ้านให้ความร่วมมือกัน และมีส่วนช่วยเหลือจากภาครัฐ

โอกาส

มีหน่วยงานเข้ามาให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือทำให้แหล่งท่องเที่ยวขับเคลื่อนจนไปสู่ความสำเร็จเกิดการสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับชุมชน

อุปสรรค

พื้นที่บ้านคีรีวงกต อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีโอกาสเสี่ยงต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หน่วยงานสามารถยึดพื้นที่คืนได้ทันทีหากเกิดปัญหาในอนาคต เนื่องจากขาดเอกสารสิทธิ์ และเนื่องจากหมู่ที่ 4 ยังเป็นเขตพื้นที่อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี แต่หมู่ 8 เป็นพื้นที่ที่ขึ้นของกับอำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ซึ่งจะเป็นส่วนที่เราจะทำการพัฒนาได้ยาก

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี เป็นอย่างไร

การทำงานในส่วนของ OTOP นวัตวิถี มีการแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบเริ่มจากผู้นำหมู่บ้าน ได้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ในแนวทางการดำเนินงาน ในเรื่องการปรับภูมิทัศน์พื้นที่ให้สวยงามหน้าอยู่ และประเพณีวัฒนธรรม ในโครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากทุกคนในพื้นที่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มองค์กรต่างๆ

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาด้านการท่องเที่ยว อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการประชุมชี้แจง และหาแนวทางอุปสรรค โดยร่วมกันแก้ไขปัญหา และทำแผนร่วมกัน โดยออกมาในรูปแบบแผนชุมชนร่วมกัน

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาด้านการท่องเที่ยว อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผน และปฏิบัติร่วมกัน ทุกอย่างเป็นแนวคิดของคนในชุมชนซึ่งแบ่งเป็นสองแผน คือแผนที่มีค่าใช้จ่าย และไม่มีค่าใช้จ่าย

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาด้านการท่องเที่ยว อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนมีการกำหนดค่าใช้จ่ายและรายได้ และกำหนดคราที่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้จ่ายในชุมชน ซึ่งค่าใช้จ่ายแบ่งเป็นส่วน มีส่วนหนึ่งที่แบ่งไปใช้จ่ายในด้านการพัฒนา

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาด้านการท่องเที่ยว อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

การประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวจะมีการประชุมประจำเดือน ว่าแต่ละเดือนมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวกี่คน รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการรับนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือน ซึ่งมีการพูดคุยในการหาแนวทางร่วมกัน และในส่วนของการราชการจะเข้ามาช่วยเหลือเป็นบางครั้ง

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาด้านการท่องเที่ยว อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

อยากพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้น โดยใช้ธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและ พัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะถนนสายหลักที่นำพานักท่องเที่ยวไปสู่ร้านค้าให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม เช่น ปลูกดอกไม้ตามริมทาง ในส่วนของบุคลากรมีแนวทางการพัฒนาให้สามารถเชื่อมต่อกันได้และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4 นายนรินทร์ อนันทวรรณ ผู้ใหญ่บ้านคีรีวงกต หมู่ 4 อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว บ้านคีรีวงกต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

นายนรินทร์ อนันทวรรณ ผู้ใหญ่บ้านคีรีวงกต หมู่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีกรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (นรินทร์ อนันทวรรณ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

จากการสังเกต และสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้านคีรีวง อำเภอเมืองว่าทำไมถึงมาเที่ยวอุดร นักท่องเที่ยวได้ตอบว่ามีความสะดวก มีแหล่งท่องเที่ยวหลายหลาย เดินทางสะดวก มาแล้วครั้งต่อไปอยากจะกลับมาอีก

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

อยู่ในช่วงที่กำลังจัดเตรียมตัวทางด้านการคมนาคม คีรีวงกตยังต้องปรับภูมิทัศน์ และเชิงนวัตวิถีเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เที่ยวได้ทั้งปี รู้จักการใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว เนื่องจากเกษตรกร มีรายได้หลักจากการทำไร่ และมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ณ ปัจจุบัน นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ การประเมินจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในปีนี้ ประมาณ 8,000 คน ทำให้เกิดรายได้ รวมยอดออกมาประมาณ 3,000,000 บาท รายได้ส่วนหนึ่งกระจายไปสู่ชุมชนในทุกส่วน

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

มีภูมิประเทศที่เป็นใจ มีความแปลกใหม่ไม่เหมือนใคร ปัจจัยที่นำนักท่องเที่ยวมาสู่บ้านคีรีวงกตคือ วัดป่าภูก้อน เป็นวัดที่เด่นในเรื่องธรรมะ

จุดอ่อน

บ้านคีรีวงกต อยู่ไกลจากตัวจังหวัดเป็นอย่างมาก ต้องการพัฒนากคมนาคม และการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบถึงแหล่งท่องเที่ยว

โอกาส

บ้านคีรีวงกต มีการพัฒนาองค์ความรู้ ในเรื่องของของฝากและของที่ระลึก เช่น ผลไม้ และพัฒนาด้านเกษตรกรที่ปลูกยางพารา โดยใช้แนวทางตามเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชน

อุปสรรค

ภาวะราคายางพาราลดลงทำให้เกษตรกรบ้านคีรีวงกต มีรายได้้น้อยจากอาชีพหลัก เพราะขาดองค์ความรู้ทางด้านบริหารตนเองและครอบครัว ชุมชนยังไม่รู้จักวิธีการทำรายชยะอย่างถูกวิธี และจัดเก็บชยะยังไม่เป็นระบบ

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

ชาวบ้านทุกช่วงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น วิทยุสูงอายุจัดทำพานบายศรี วิทยุรุ่นทำกิจกรรม เช่น ไร่บายศรี ช่วงอายุวัยกลางคนก็จะทำอาหารกลางวันต้อนรับนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่สนับสนุนทางอ้อม ทางโรงเรียนได้บริจาคเงินให้พัฒนาชุมชนท่องเที่ยว

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ได้มีองค์กรเข้ามาพัฒนาชุมชน และต่อยอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนในเรื่อง OTOP นวัตวิถี แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมหรือกระจายไปในทุกหมู่บ้าน

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการดำเนินงานจัดเป็นหมวดหมู่ เช่น กลุ่มที่ขับรถรับส่งนักท่องเที่ยว ก็จะมีการจัดตั้งหัวหน้ากลุ่มขึ้นมา ส่วนแม่ครัวก็จะมีหัวหน้าแม่ครัวเป็นหลัก มีฝ่ายต้อนรับ ชุมชนมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนได้รับค่าตอบแทนจาก โครงการ OTOP นวัตวิถีเป็นรายวัน อีกทั้งรายได้จากนักท่องเที่ยว

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์วังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนมีแบบประเมินให้นักท่องเที่ยวได้ประเมิน และแสดงความคิดเห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวยังขาดหรือเพิ่มเติมอะไร และส่งแบบประเมินให้กับทางมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และรับคำประเมินมาบรรยายให้กับบุคคลากรหรือประชากรในพื้นที่ฟังว่าเรายังขาดหรือต้องการพัฒนาเพิ่มเติมต่อไป

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์วังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีอย่างไร

ปัจจุบันอยากต่อยอดหมู่บ้านท่องเที่ยวให้รับการพัฒนาในหลายๆด้าน รวมถึงการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านทำสวนผลไม้โดยสร้างเป็นสินค้า OTOP เพื่อสร้างเป็นรายได้เสริม และพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นโฮมสเตย์ และรวมถึงการปลูกต้นไม้ที่เป็นต้นไม้เศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งจะได้ประโยชน์และดำรงไว้ให้แก่ลูกหลานสืบต่อไป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 5 นายสุเทพ พจน์พิสิทธิ์ ผู้ใหญ่บ้านศรีวังคตหมู่ 8 อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยว บ้านศรีวังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

นายสุเทพ พจน์พิสิทธิ์ ผู้ใหญ่บ้านศรีวังคตหมู่ 8 อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีวิทยาลัยศึกษาศาสตร์วังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (สุเทพ พจน์พิสิทธิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

สถานการณ์ ณ ปัจจุบัน ก็จะมีนักท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบเข้ามาท่องเที่ยว ตามที่สังเกตก็จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาทุกวัน

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านศรีวังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

ณ ปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวที่บ้านศรีวังคตเพิ่มมากขึ้นเพราะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ และวัดวาอาราม

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายที่สามารถให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น น้ำตก เพราะเป็นต้นน้ำลำธารของหมู่บ้าน

จุดอ่อน

ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเต็มที่ คนในพื้นที่ยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

โอกาส

บ้านคีรีวงกต มีการพัฒนาแหล่งน้ำให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

อุปสรรค

พื้นที่บ้านคีรีวงกต อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีโอกาสเสี่ยงต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หน่วยงานสามารถยึดพื้นที่คืนได้ทันทีหากเกิดปัญหาในอนาคต เนื่องจากขาดเอกสารสิทธิ์

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี เป็นอย่างไร

การทำงานในส่วนของ OTOP นวัตวิถี มีการแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบเริ่มจากผู้นำหมู่บ้านได้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ในแนวทางการดำเนินงาน

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี อย่างไร

มีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการประชุมชี้แจง และหาแนวทางร่วมกัน

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี อย่างไร

ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผน และปฏิบัติร่วมกัน

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี อย่างไร

ชุมชนได้รับคำตอบแทนจาก โครงการ OTOP นวัตกรรมเป็นรายวัน อีกทั้งรายได้จากนักท่องเที่ยว

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ภูมิศึกษาย่านศิริวงศ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไรก็ตามการประชุมประจำเดือนของชุมชน

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ภูมิศึกษาย่านศิริวงศ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีอย่างไร

อยากให้หน่วยงานทุกภาคส่วนเข้ามาสนับสนุน และให้ความสนใจประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายแง่มุม ซึ่งเป็นผลดีกับหมู่บ้านศิริวงศ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6 นายกัมปนาทจักรวาล วิเวศ ศรีพุทธา พัฒนาการจังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศาลากลางจังหวัดอุดรธานี

นายกัมปนาทจักรวาล วิเวศ ศรีพุทธา พัฒนาการจังหวัดอุดรธานีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ภูมิศึกษาย่านศิริวงศ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (กัมปนาทจักรวาล วิเวศ ศรีพุทธา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

สถานการณ์ ณ ปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวหลายหลายมาก เนื่องจากจังหวัดอุดรธานีมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ประกอบการสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานีมีการพัฒนาโครงการ OTOP นวัตกรรมให้กับทุกอำเภอ

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านศิริวงศ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับระยะเวลาที่ผ่านมา เนื่องจากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยร่วมกันลงมือศึกษาตามรูปแบบพื้นฐานคือพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าท่องเที่ยวในพื้นที่ ประกอบกับ

พัฒนาชุมชนอำเภอนาโยงได้เข้าไปช่วยพัฒนาโครงการ OTOP นวัตกรรมเพิ่มเติมจากเดิมมากขึ้น จึงส่งผลทำให้พื้นที่สภาพแวดล้อมที่มีความเป็นธรรมชาติของบ้านคีรีวงกต มีความน่าสนใจและมีระบบการบริหารจัดการที่เพิ่มขึ้น

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

ศักยภาพของพื้นที่และวิถีชีวิตของชุมชนที่คงความเป็นธรรมชาติไว้ได้อย่างเหนียวแน่น จึงทำให้เป็นจุดสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยว เยี่ยมชม มากขึ้น

จุดอ่อน

การพัฒนา รักษาสภาพแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านคีรีวงกตของเรา ยังพบว่าขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง

โอกาส

มีโอกาสในการพัฒนาไปอีกในหลายๆด้าน

อุปสรรค

ฤดูกาลของการท่องเที่ยวที่เที่ยวได้เฉพาะฤดูหนาว

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้นแต่ชาวบ้านยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการประชุมชี้แจง และหาแนวทางอุปสรรคร่วมกัน

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ด้านการท่องเที่ยว

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์วังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

กำหนดราคาให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้จ่ายในชุมชน ซึ่งค่าใช้จ่ายแบ่งเป็นส่วน มีส่วนหนึ่งที่แบ่งไปใช้จ่ายในด้านการพัฒนา และการบริการ

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์วังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

การประชุมร่วมกันประจำเดือน

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์วังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

อยากให้หลายๆ หน่วยงานได้เข้ามาทำงานบูรณาการร่วมกัน เช่น มหาวิทยาลัย ป่าไม้ อำเภอ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 7 นายรชต สำราญชลาธิภย์ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2562 ณ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรธานี

นายรชต สำราญชลาธิภย์ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีวิทยาลัยศึกษาศาสตร์วังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (รชต สำราญชลาธิภย์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตจากในปีนี้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากกว่าปีที่แล้ว เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น และสามารถเดินทางเข้ามาเที่ยวได้ทุกฤดูเพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านศรีวังคต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

มีท่องเที่ยวที่หลากหลายต้องการสัมผัสกับธรรมชาติ ผจญภัย เป็นต้น มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

ลักษณะทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม วิถีชีวิต การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

จุดอ่อน

กิจกรรมท่องเที่ยวยังไม่หลากหลาย มีการแข่งขันกันเอง

โอกาส

ยังสามารถพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อีกหลายหลายรูปแบบ

อุปสรรค

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนยังมีน้อยเกินไป

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

ชุมชนทราบข่าวสาร แต่ยังขาดความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวที่แท้จริง จึงยังมองไม่ออกว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไร

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไร

มีหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณ คือ พัฒนาชุมชนเข้าไปให้ความรู้ ร่วมวางแผน พัฒนาไปด้วยกัน

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไร

หน่วยงานที่รับผิดชอบได้บริหารจัดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไร

การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แบ่งปันผลประโยชน์ที่ชัดเจนมากขึ้น

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไร

ชุมชนยังขาดความรู้ด้านนี้เป็นอย่างมาก แต่ยังมีการพูดคุย สังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยวว่าพอใจหรือไม่

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาย่านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานีอย่างไร

ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เช่น มหาวิทยาลัยท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เป็นต้น เพราะจะได้การพัฒนาในหลายๆมิติ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 8 นายประสพชัย วิจารณ์รงค์ หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุตรธานี สัมภาษณ์วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศาลากลางจังหวัดอุตรธานี

นายประสพชัย วิจารณ์รงค์ หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุตรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภูมิศึกษาย่านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (ประสพชัย วิจารณ์รงค์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุตรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร
มีนักท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น และมีการดำเนิน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกท่องเที่ยวได้หลากหลาย

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานีเป็นอย่างไร
นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวจำนวนมากเนื่องจากมีสิ่งดึงดูดใจหลักๆ คือ ธรรมชาติ วิถีชีวิตและกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบผจญภัย

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

การท่องเที่ยวประเภท ธรรมชาติ วิถีชีวิต น้ำจืด น้ำใจของ คนในชุมชน

จุดอ่อน

ขาดการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน

โอกาส

ยังสามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้อีกหลายหลายรูปแบบ

อุปสรรค

ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐที่ชัดเจนมากกว่านี้

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

ชุมชนมีส่วนร่วมแต่ยังไม่เข้าใจวิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ถูกต้อง

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

พัฒนาชุมชนอำเภอนาโยง เข้าไปพัฒนาวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ยังขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะที่เข้าไปร่วมกันพัฒนา

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการดำเนินงาน แบ่งงานกันชัดเจน แต่ควรดึงชุมชนเข้ามาเห็นประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้มากกว่านี้

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แบ่งปันผลประโยชน์ที่ชัดเจนมากขึ้น

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ชุมชนยังขาดความรู้ด้านการประเมินเป็นอย่างมาก ควรดึงหน่วยงานที่มีทรัพยากรด้านบุคคลเข้าไปช่วยในการให้ความรู้หรืออบรมให้ชาวบ้านได้เห็นประโยชน์

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษานบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีอย่างไร

ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง เพราะจะได้การพัฒนาในหลายมิติ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 9 นายวิชา จันท์กลม ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ศาลากลางจังหวัดอุดรธานี

นายวิชา จันท์กลม ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภูมิศึกษานบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (วิชา จันท์กลม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร
มีนักท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น และจังหวัดมียุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมือง MICE CITY เพื่อเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวให้จังหวัด อีกทั้ง ณ ปัจจุบัน จังหวัดยังได้รับคัดเลือกให้เป็นเมือง SPORT CITY ทำให้ในอนาคตจะมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร
นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวจำนวนมาก ควรจะนำจุดแข็งด้านทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว เข้ามาพัฒนาร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว และเดินไปตามยุทธศาสตร์ที่จังหวัดได้วางไว้ จะทำให้บ้านคีรีวงกต มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเกิดรายได้ที่มั่นคง และยังยืนภายในชุมชน

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

จุดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถนำมาสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย

จุดอ่อน

ชุมชนยังขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่สามารถนำไปต่อยอดได้อย่างหลากหลาย

โอกาส

สามารถดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัดได้ทันที

อุปสรรค

ยังขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาให้ความรู้ด้านการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

ชุมชนได้รับความรู้ แต่ควรเพิ่มการสังเคราะห์ปัญหาและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

พัฒนาชุมชนอำเภอनाยูง เข้าไปให้ความรู้ตามหน้าที่ของหน่วยงาน มีการกำหนดแผนการทำงานต่างๆร่วมกัน

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการดำเนินงานโดยเน้นการทำงานเป็นทีมมากขึ้น

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แบ่งปันผลประโยชน์ที่ชัดเจนมากขึ้น

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

แนวทางการสื่อสารเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้ดำเนินการผ่านกระบวนการการจัดประชุมประจำเดือน แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ควรต้องเพิ่มการทำงานที่สามารถวัดได้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาจร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมร่วมกัน

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานีอย่างไร

ควรมีการกำหนดหรือจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชนให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัดเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 10 นายเสกสรร ศรีไพรวรรณ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2562 ณ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุดรธานี

นายเสกสรร ศรีไพรวรรณ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (เสกสรร ศรีไพรวรรณ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

มีนักท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น มีการดำเนินการตามแผนการตลาดที่ชัดเจน สนับสนุนและทำการตลาดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานีมากยิ่งขึ้น

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์และทำการตลาดที่ชัดเจนซึ่งหน่วยงานที่ลงไปสนับสนุนควรดึงหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง

จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

จุดเด่นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

จุดอ่อน

ชุมชนยังขาดความรู้ด้านการตลาดท่องเที่ยว

โอกาส

ยังสามารถทำการตลาดท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย

อุปสรรค

ยังขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการตลาดท่องเที่ยวเข้าไปพัฒนา

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

ได้รับความรู้ และงบประมาณ แต่ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมด้านการตลาดเข้าไปให้ชุมชนด้วย

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่ควรเพิ่มเรื่องการจัดทำบัญชีเบื้องต้นให้ชุมชน จะสามารถกำหนดรายละเอียดต้นทุน กำไรต่างๆได้

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี วิทยาลัยบ้านคีรีวงกต อำเภอनाง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ผ่านการประชุมประจำเดือนแต่ต้องเพิ่มการทำงานที่สามารถวัดได้ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานีอย่างไร

ควรมีการกำหนดหรือจัดทำแผนการตลาดชุมชนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในอนาคตและการขยายตัวของเมืองและจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 11 นายทินกร ทองเฝ้า นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ห้องหุ่นส่วนจำกัดทินกรทัวร์

นายทินกร ทองเฝ้า นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีกรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (ทินกร ทองเฝ้า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2562)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร มีความหลากหลายของการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น แต่ต้องสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวมากขึ้น ควรเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมมากกว่านี้

3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร

จุดแข็ง

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

จุดอ่อน

การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวมากขึ้น จะเกิดการแข่งขันกันเอง

โอกาส

ยังสามารถทำพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้อีกมาก

อุปสรรค

ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวจริง ๆ เข้าไปพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

ชุมชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น แต่ควรสร้างการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนให้กับชุมชน

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่ควรสร้างทัศนคติของการมีส่วนร่วมให้ให้ภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่ควรเพิ่มเรื่องการจัดทำบัญชีเบื้องต้นให้ชุมชน จะสามารถกำหนดรายละเอียดต้นทุน กำไรต่างๆได้

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ยังมีจุดอ่อนในเรื่องการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในด้าน การจัดการและการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

การสร้างจิตสำนึก และทัศนคติที่ดีร่วมกัน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 12 นายสวาท ชีระรัตนนุกุลชัย บริษัทประชารัฐจังหวัดอุดรธานี สัมภาษณ์วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562

นายสวาท ชีระรัตนนุกุลชัย บริษัทประชารัฐจังหวัดอุดรธานี ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีกรณีศึกษาบ้านศิรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีตามประเด็นดังต่อไปนี้ (สวาท ชีระรัตนนุกุลชัย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2562)

- 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร
เศรษฐกิจของจังหวัดอุดรธานี ถูกกระตุ้นจากการท่องเที่ยว เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ การลงทุนต่างๆในจังหวัดอุดรธานี
- 2) สถานการณ์การท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านศิรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร
นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ควรเพิ่มเรื่องการบริหารจัดการที่เป็นระบบ
- 3) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการท่องเที่ยวพื้นที่ บ้านศิรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีเป็นอย่างไร
จุดแข็ง
ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม
จุดอ่อน
ความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
โอกาส
ยังสามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้อีกมาก
อุปสรรค
ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวจริง ๆ เข้าไปพัฒนาเพื่อให้เกิดความหลากหลายในมิติต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี เป็นอย่างไร

ชัดเจนมากขึ้น เช่น การรวมกลุ่ม แต่ยังคงขาดการจัดตั้งกลุ่มด้านการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง

5) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีส่วนร่วมแต่ยังไม่เห็นภาพการท่องเที่ยวทั้งชุมชน

6) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

มีการดำเนินงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ควรมีการร่วมกันแบ่งปันผลประโยชน์ที่ชัดเจนมากกว่านี้

8) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

ขาดการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม

9) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอनाยูง จังหวัดอุดรธานี อย่างไร

สร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน จะทำให้ความขัดแย้งหลาย ๆ อย่างลดลง

ตารางที่ 4.1 สรุปข้อคิดเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี

โครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี	เห็นด้วย	ร้อยละ	ไม่เห็น ด้วย	ร้อยละ	รวมผู้ตอบ (คน)
1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย	8	66.6	4	33.4	12
2. ข้อเสนอเชิงการบริหาร จัดการ	10	83.3	2	16.4	12
3. ข้อเสนอเชิงการปฏิบัติ	10	83.3	2	16.4	12

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อเสนอเชิงการบริหารจัดการ และข้อเสนอเชิงการปฏิบัติ เห็นด้วยจำนวน 10 ท่านคิดเป็น ร้อยละ 83.3 รองลงมาคือ ข้อเสนอเชิงนโยบาย เห็นด้วย จำนวน 8 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 66.6

ตารางที่ 4.2 สรุปการวิเคราะห์ SWOT ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิต	1. ขาดการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
2. ชุมชนมีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมาก เช่น ภูเขา น้ำตก ป่าไม้ วิถีชีวิต เป็นต้น	2. ขาดแผนการตลาดที่ชัดเจนในด้านการท่องเที่ยว
3. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนใคร	3. มีการมีส่วนร่วมแต่ยังไม่ชัดเจน
4. ความมีน้ำใจ น้ำใจและการต้อนรับนักท่องเที่ยว	4. ชุมชนยังขาดทักษะในด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี	5. การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวมากขึ้น จะเกิดการแข่งขันกันเอง
	6. กิจกรรมท่องเที่ยว ยังไม่หลากหลาย ยังมีการแข่งขันกันเองในชุมชน

ตารางที่ 4.2 สรุปการวิเคราะห์ SWOT ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี (ต่อ)

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
	<p>7. อยู่ไกลจากตัวจากตัวจังหวัดเป็นอย่างมาก ต้องการพัฒนาการคมนาคม และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบถึงแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>8. การจัดเก็บขยะหรือทำลายขยะจากการท่องเที่ยวยังไม่ถูกวิธี</p>
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<p>1. ยังสามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้อีกมาก</p> <p>2. ยังสามารถทำการตลาดท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย</p> <p>3. สามารถดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัดได้ทันที</p> <p>4. ยังสามารถพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อีกหลายหลายรูปแบบ</p> <p>5. บ้านคีรีวงกตมีการพัฒนาแหล่งน้ำ สามารถจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ในอนาคต</p> <p>6. บ้านคีรีวงกต มีการพัฒนาองค์ความรู้ ในเรื่องของ ของฝากและของที่ระลึก</p>	<p>1. ระยะทางที่ไกลจากตัวจังหวัดซึ่งเป็นอุปสรรค ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ยาก และการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง</p> <p>2. ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวที่แท้จริงเข้าไปพัฒนา</p> <p>3. ยังขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการตลาดท่องเที่ยวเข้าไปพัฒนา</p> <p>4. ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐที่ชัดเจนมากกว่านี้</p> <p>5. พื้นที่บ้านคีรีวงกต อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีโอกาสเสี่ยงต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หน่วยงานสามารถยึดพื้นที่คืนได้ทันที</p>

4.1 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี

ตารางที่ 4.3 สรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีกรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี

การมีส่วนร่วมส่งผลต่อ	เห็นด้วย	ร้อยละ	ไม่เห็น ด้วย	ร้อยละ	รวมผู้ตอบ (คน)
1.ขั้นการมีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหาและสาเหตุของ ปัญหาในชุมชน	8	66.6	4	33.4	12
2.ขั้นการมีส่วนร่วมในการ วางแผนพัฒนา	10	83.3	2	16.4	12
3.ขั้นการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานพัฒนา	10	83.3	2	16.4	12
4.ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการพัฒนา	8	66.6	4	33.4	12
5. มิติด้านเศรษฐกิจ	11	91.6	1	8.4	12
6. มิติด้านสังคม	9	75	3	25	12
8. มิติด้านวัฒนธรรม	10	83.3	2	16.4	12
9. มิติด้านสิ่งแวดล้อม	9	75	3	25	12
10. มิติด้านความยั่งยืนของ ชุมชน	8	66.6	4	33.4	12

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีกรณีศึกษาบ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี 3 อันดับแรก พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในด้าน มิติทางเศรษฐกิจ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นด้วย จำนวน 11 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 91.6 สำหรับ ข้อคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรองลงมาคือ ชั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ชั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา มิติด้านวัฒนธรรม เห็นด้วย จำนวน 10 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 83.3 สำหรับ ข้อคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในลำดับต่อมาคือ มิติด้านสังคม มิติด้านสิ่งแวดล้อม เห็นด้วย จำนวน 9 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 75

จากผลการสัมภาษณ์ และผลการวิเคราะห์ SWOT ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาหาแนวทางโดยการประชุมกลุ่มร่วมกัน สามารถสรุปผล เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษา บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี นำเสนอเป็นตารางตามประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษา บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี

แนวทาง	กลยุทธ์	โครงการ
1. การมีส่วนร่วมของชุมชน ในด้าน มิติทางเศรษฐกิจ	ตัวชี้วัด 1. จำนวนช่องทางในการจัดจำหน่าย 2. ความพึงพอใจของช่องทาง การจัดจำหน่าย 3. จำนวนกิจกรรมส่งเสริม การตลาดให้ธุรกิจท่องเที่ยว	1. เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่ หลากหลาย 2. เพิ่มศักยภาพการจูงใจสำหรับ กิจกรรมต่าง ๆ ที่พัก อาหาร บริการนำเที่ยว ผ่าน มือถือ 3. พัฒนาเว็บไซต์ด้านการ ท่องเที่ยว 4. ส่งเสริมการขายให้กับธุรกิจ ท่องเที่ยว 5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการ ท่องเที่ยว เช่น วัฒนธรรม ดนตรี อาหารโปรโมชันใน ราคาพิเศษอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4.4 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ทัศนศึกษา บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี (ต่อ)

แนวทาง	กลยุทธ์	โครงการ
		6. ปรับปรุงโปรแกรมนำเที่ยวและบริการให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว 7. ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
2. ขั้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา	ตัวชี้วัด 1. จำนวนแผนในการพัฒนาร่วมกัน	1. จัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน 2. ค้นหาศักยภาพชุมชนร่วมกัน 3. การทบทวนแผนผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม
3. ขั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา	ตัวชี้วัด 1. จำนวนกิจกรรมการดำเนินงานตามแผน	1. ศึกษาฐานสถานที่ท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ 2. ถอดบทเรียนการศึกษาดูงาน 3. สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านคีรีวงกต 4. ทดลองรูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกัน 5. ประเมินผลและทบทวนรูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกัน

ตารางที่ 4.4 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่าน โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษา บ้านคีรีวงกต อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี (ต่อ)

แนวทาง	กลยุทธ์	โครงการ
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด 1. จำนวนกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมในชุมชน	1. การทำบุญตักบาตรร่วมกันทุกวันพระ 2. อนุรักษ์วิถีชีวิต วิถีการเกษตร 3. ส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมในชุมชน
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านสังคม	ตัวชี้วัด 1. จำนวนกิจกรรมที่ส่งเสริมสังคมในชุมชน	1. ประชุมประจำเดือน 2. ต่อต้านยาเสพติด 3. สร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว 4. ส่งเสริมขุมักคุเทศก์น้อย
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านสิ่งแวดล้อม	ตัวชี้วัด 1. จำนวนกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในชุมชน	1. บ้านนาอยู่ นามอง บ้านสะอาด ปราศจากโรคภัย นานาประการ 2. การอนุรักษ์ทรัพยากรสำคัญด้านการท่องเที่ยวในชุมชน OTOP นวัตวิถี 3. สร้างจิตสำนึกไม่ตัด แต่ปลูกให้มีจำนวนมากขึ้น เพิ่มเติมขึ้นจากเดิม

จากตารางที่ 4.4 สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

แนวทางที่ 1 กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนช่องทางในการจัดจำหน่าย
- 2) ความพึงพอใจของช่องทางการจัดจำหน่าย
- 3) จำนวนกิจกรรมส่งเสริมการตลาดให้ธุรกิจท่องเที่ยว

โครงการ

- 1) เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
- 2) เพิ่มศักยภาพการจูงจูงกิจกรรม ได้แก่ ที่พัก อาหาร บริการนำเที่ยว ผ่านมือถือ
- 3) พัฒนาเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยว
- 4) ส่งเสริมการขายให้กับธุรกิจท่องเที่ยว
- 5) จัดกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมให้เดินทางมาท่องเที่ยว เช่น วัฒนธรรม คนตรี อาหาร

โปรแกรมชั้นในราคาพิเศษอย่างต่อเนื่อง

- 6) ปรับปรุงโปรแกรมนำเที่ยวและบริการให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 7) ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางที่ 2 กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนแผนในการพัฒนาร่วมกัน

โครงการ

- 1) จัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน
- 2) ค้นหาศักยภาพชุมชนร่วมกัน
- 3) การทบทวนแผนผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม

แนวทางที่ 3 กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนกิจกรรมการดำเนินงานตามแผน

โครงการ

- 1) ศึกษาฐานสถานที่ท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ
- 2) ถอดบทเรียนการศึกษาฐาน
- 3) สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านคีรีวงกต
- 4) ทดลองรูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกัน
- 5) ประเมินผลและทบทวนรูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกัน

แนวทางที่ 4 กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านวัฒนธรรม

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนกิจกรรมที่ส่งเสริมวัฒนธรรมในชุมชน

โครงการ

- 1) การทำบุญตักบาตรร่วมกันทุกวันพระ
- 2) อนุรักษ์วิถีชีวิต วิธีการเกษตร
- 3) ส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมในชุมชน

แนวทางที่ 5 กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านสังคม

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนกิจกรรมที่ส่งเสริมสังคมในชุมชน

โครงการ

- 1) ประชุมประจำเดือน
- 2) ต่อต้านยาเสพติด
- 3) สร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
- 4) ส่งเสริมยุวมัคคุเทศก์น้อย

แนวทางที่ 6 กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

- 1) จำนวนกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในชุมชน

โครงการ

- 1) บ้านน่านอยู่ น่านอง
- 2) อนุรักษ์ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน
- 3) สร้างจิตสำนึกไม่ตัด แต่ปลูก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอनाายง จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) กำหนดกระบวนการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และประชุมสนทนากลุ่มโดยประชากรที่ใช้ทำการศึกษานี้คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี และผู้ที่ต้องปฏิบัติโครงการคือประชาชนในชุมชนบ้านคีรีวงกต อำเภอनाายง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษา บ้านคีรีวงกต อำเภอनाายง จังหวัดอุดรธานี ” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

- 1) เพื่อศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต อำเภอनाายง จังหวัดอุดรธานี
- 2) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยวผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทด้านการท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต อำเภอनाายง จังหวัดอุดรธานี ได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

สรุปศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนและค้นหาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกับชาวบ้านคีรีวงกต สามารถสรุปศักยภาพด้านการท่องเที่ยวได้ดังนี้

1) ด้านที่พัก บ้านศรีวงกต มีที่พักแบบโฮมสเตย์ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว 20 ห้อง และมีจุดกางเต็นท์ 3 แห่ง คือ กลุ่มท่องเที่ยวหมู่ 8 กลุ่มท่องเที่ยวหมู่ 4 และภูคีรีโฮมสเตย์

2) ด้านการคมนาคม การคมนาคมมีความสะดวกโดยใช้เส้นทางจากจังหวัดอุดรธานีเดินทางมายังอำเภอบ้านผือ และมุ่งตรงไปยัง อำเภอน้ำโสมหรืออำเภอนายูง สามารถใช้เส้นทางได้สองเส้นทาง

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในชุมชนศรีวงกต มีร้านค้าประจำชุมชนอยู่ประมาณ 5 แห่งจำหน่ายสินค้าทั่วไป มีร้านอาหารในที่พักสามารถสั่งอาหารรับประทานได้ มีสัญญาณโทรศัพท์ให้ติดต่อสื่อได้แต่บางจุดสัญญาณอาจจะขาดหายไป

4) ด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งดึงดูดใจในชุมชนคือเรื่องของลักษณะทางธรรมชาติและวิถีชีวิต โดยชุมชนนำลักษณะวิถีชีวิต คือ เรื่องการเกษตรมาเป็นจุดขาย โดยชุมชนมีพาหนะ คือ รถ อีแต้กที่ใช้ขนส่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรนำมาเป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยว ประกอบกับชุมชนมีวิวทิวทัศน์ที่ล้อมรอบไปด้วยหุบเขาจึงได้ชื่อว่า หมู่บ้านศรีวงกต นอกจากนั้นยังมีลำห้วยชื่อ ห้วยน้ำสวย ที่น้ำไหลตลอดทั้งปี มีน้ำตกห้วยช้างพลายที่มีน้ำไหลตลอดทั้งปีไว้คอยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เดินทางไปท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงเช้าจะมีจุดชมวิวยอดพระอาทิตย์ขึ้น สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ของหมู่บ้านศรีวงกต ทั้งหมู่ 4 และหมู่ 8 ได้อย่างสวยงาม นอกจากนั้นชุมชนยังมีส่วนผลไม้ เช่น เงาะ ลำไย กล้วย เป็นต้น ไว้คอยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเที่ยวชม

5) ด้านกิจกรรม ชุมชนศรีวงกต มีจุดขายด้านการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว ขึ้นรถอีแต้กเที่ยวชมหมู่บ้านทุ่งนา ลุยห้วยน้ำสวย เข้าสู่ทางป่าไปน้ำตกห้วยช้างพลาย และรับประทานอาหารพื้นบ้านแบบวิถีชีวิตแบบเกษตรกรเมื่อครั้งอดีต โดยมีกิจกรรมด้านการรับประทานอาหารเป็นจุดขาย เช่น ข้าวในกระบอกไม้ไผ่ แกงส้มใส่กระบอกไม้ไผ่ส้มตำ ไก่ย่าง ปลาเผา พร้อมผลไม้ช้อน ชาม และแก้วที่ทำจากไม้ไผ่ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมนำชมสวนผลไม้ เช่น สวนผลไม้ เงาะ ลำไยเก็บกินได้ กิจกรรม ซื่อของฝาก กล้วยแปรรูป ไม้กวาด ช่วงค่ำยังมีกิจกรรม โฮมพาเลง ดินเนอร์ การต้อนรับแบบภาคอีสาน ผูกค้ายรับขวัญบายศรี

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย อภิปราย เปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา และสามารถนำมาอภิปรายกับ แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษา บ้านคีรีวงกต อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 6 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านมิติทางเศรษฐกิจ แนวทางที่ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา แนวทางที่ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา แนวทางที่ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านวัฒนธรรม แนวทางที่ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านสังคม แนวทางที่ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้าน มิติด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จินตวิรี เกษมสุข (2554) Creighton (2005) สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ (2551) ที่ได้สรุปสาระสำคัญของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากร เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ การบูรณาการในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง โดยมีเป้าหมายเพื่อทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น อีกทั้ง อคินันท์ บัวภักดี (2552) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ทซ์เบิร์ก (Herzberg) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่เกี่ยวข้อง และสามารถโยงไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมได้ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะเขาจะเพิ่มความสนใจในงาน และมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นที่จะทำงาน ซึ่งเป็นการเพิ่มผลผลิตของงานให้มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติงานไม่พึงพอใจในการทำงานก็จะเกิดความท้อถอยในการทำงาน และทำให้ผลงานออกมาไม่มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับการ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุคลากรในองค์กร กล่าวคือ ถ้าบุคลากรได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้ร่วมคิดตัดสินใจ จะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมมากขึ้น ทำให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ โดย สราวุธ ผิวแดง (2561) ได้อธิบายขั้นตอนการมีส่วนร่วม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุขั้นที่ 2 ขั้นการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ขั้นที่ 3 ขั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และพัฒนาขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกัน ขั้นที่

5 คือ ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา ขั้นที่ 6 ขั้นการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Matka (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนที่ต่อเนื่อง ผลวิจัยพบว่า การพัฒนาชุมชนมีทั้งหมด 2 ด้าน คือ การพัฒนาในชุมชน และการพัฒนาจากชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนด้วยกันทั้งสองฝ่าย เราเสนอว่ามีหนึ่งวิธีการ คือ การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาชุมชนที่ต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้วยบทสนทนาบรรยาย และการปฏิบัติธรรม โดยใช้เครือข่ายทางสังคมของพวกเขาในเรื่องของความสัมพันธ์และชุมชน ในการปฏิบัติและพัฒนาชุมชนนี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหา และความต้องการของชุมชนได้ (การพัฒนาในชุมชน) และเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน ความสามัคคี ความกระตือรือร้น และความคุ้มค่าของตนเอง (การพัฒนาจากชุมชน) การดำรงชีวิตและชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์ และพฤติกรรมการจัดสรรให้เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีสำหรับการพัฒนาชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Niekerk (2013) ซึ่งได้ศึกษาการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการในในประเทศแอฟริกาใต้ โดยผลการวิจัยพบว่า กระบวนการของการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการไม่เป็นไปตามเป้าหมายนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการดำเนินงาน โครงสร้าง และวัฒนธรรม แม้ว่ากระบวนการเหล่านี้จะมีความซับซ้อนกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่บทเรียนที่สำคัญบางอย่างสามารถเรียนรู้ได้จากการใช้ในประเทศที่ด้อยการพัฒนา เช่น แอฟริกาใต้ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความมุ่งมั่นสู่แอฟริกาใต้และเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และภาระผูกพันตามความสมัครใจของพวกเขา เพื่อให้มั่นใจว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวางแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการจะเกิดขึ้นอย่างกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กรณีให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าต่อผู้ปฏิบัติงาน และนักวิชาการที่มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของชุมชนและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อเสนอแนะจากการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติและข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐ ควรศึกษาความต้องการที่แท้จริงของชุมชนก่อนกำหนดนโยบายให้หน่วยงานภาครัฐลงมาปฏิบัติ ซึ่งบางครั้งนโยบายดังกล่าวนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้

2) กรมพัฒนาชุมชน ควรดึงพันธมิตร เช่น สถานศึกษา หน่วยงานโดยตรงที่มีอยู่ในพื้นที่ พัฒนาให้เข้าร่วมกำหนดนโยบาย หาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ

3) จังหวัด ควรกำหนดแนวทางการบูรณาการนโยบายโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเข้าไปร่วมกันพัฒนาพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

จากการศึกษา แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผ่านโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี ภูมิศึกษา บ้านคีรีวงกต อำเภอनाยง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) จังหวัดอุดรธานี สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันพร้อมทั้งสามารถนำไปบูรณาการกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของจังหวัดอุดรธานีเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) องค์การบริหารส่วนจังหวัด สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ของทุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

3) ผู้ประกอบการภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน การทำแผนธุรกิจการท่องเที่ยวและ

พัฒนาแผนทางการตลาดด้านการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุดรธานี

4) องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถทำแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นผลของการวิจัย นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดอย่างยั่งยืนได้

5) นักศึกษา นักวิชาการ และนักวิจัย สามารถนำแนวทางพัฒนาจากผลการวิจัย ไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยความต้องการของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่บ้านศรีวังคาด อำเภอโนนยาง จังหวัดอุดรธานี

2) ควรมีศึกษาการทำวิจัยเรื่องการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวจากอาเซียนสู่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี เพราะจังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางการคมนาคมการเดินทางนั้นมีความสะดวกทั้งการเดินทางโดยทางบกและทางอากาศ

3) ควรมีศึกษาการทำวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวพื้นที่เชื่อมโยงโครงการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี เลยหนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว. (2549). *การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณี: บ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมการพัฒนาชุมชน กองแผนงาน. (2561). *คู่มือบริหาร โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2560). *แผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ.2560 – 2564*. กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก <https://plan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/97/2017/05/yut60-64.pdf>
- กรมอนามัย. (2550). *โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนกรแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานภารกิจกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข*. สืบค้นจาก <http://psdg.anamai.moph.go.th/news/cpadmin/km/files/chapter2.doc>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560ก). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560ข). *รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่อง ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2560 -2563*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กลุ่มท่องเที่ยวบ้านคีรีวงกต. (2550). *สัมผัสวิถีธรรมชาติที่บ้านคีรีวงกต*. สืบค้นจาก <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/21118>
- โกวิท พวงงาม. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- จินตนา สุขจรรย์. (2549). *การศึกษาและการพัฒนาชุมชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระวัฒน์ พิระสันต ,กฤษณา มีพยุง ,เปรมฤดี ชามพูนท และกาญจนา อาสนะคงอยู่. (2556). *โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชน ใน เขตเทศบาลนครพิษณุโลก*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ณัฏฐ์ กุติสร, อรทัย เลิศวรรณวิทย์, จิระวัฒน์ อนุวิชชานนท์, และรัตนา แสงจันทร์. (2553). *แผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการบนฐานข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดชัยนาท*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทวีศิลป์ กุลนภาค. (2553). *การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน*. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชนวัต ลิ้มป้าณิชย์กุล, วีรวิษณุ เลิศไทยตระกูล, ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ, ศรีนัย คั่นสถิต, ฉัตรฐพัชร มณีโรจน์ และสุขทัย พงศ์พัฒนศิริ. (2559). *แนวทางการพัฒนาพื้นที่ด้านชายแดนบ้านฮวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์. (2553). *ชุมชนศึกษา (Community study)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นันทนา แหวนนาค, ปทุมมาลัย พวงโต และสิริกานต์ รัชฎวงษ์พันธ์. (2551). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นกรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ปกรณ์ ปรีชากร. (2538). *ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- ประภาศรี เขิกขุนทด. (2551). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยววัดพระเชตุพลวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ ไพร์ แอนด์ โพร์ พรินท์ติ้ง.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2542). *ทฤษฎี และหลักการพัฒนาชุมชน สาขาพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ ,สาธิต ผลเจริญ และกมลรัตน์ สมใจ. (2550). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านในอีสานใต้*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ผาติมี๊ะ เกนุ้ย , กริษา เพ็งแก้ว และตรา เหมโคกน้อย. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลคำบริบูรณ์แบบ “เกิดผลเร็ว” โดยการใช้มีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจพัฒนาพื้นที่ ตำบลนาทอน อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). เอกสารประกอบการเรียนการสอนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พ ร ทิ พ า บุป สิริ . (2 5 6 1) . ท่องเที่ยวคีรีวงกต . สืบค้นจาก https://data.bopp-obec.info/web/index_kru_detail.php?id=272904.
- พิมพ์พรรณ สุจารินพงศ. (2554). *มักคุเทศก์* (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กรุงเทพฯ : จริยสุนิตวงศ์การพิมพ์.
- มธุรดา ศรีจันทร์. (2554). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. สืบค้นจาก [www.http://gotoknow.org/blog/mathu/33443](http://gotoknow.org/blog/mathu/33443)
- เมตต์ เมตต์การณัจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ. บุ๊คพอยท์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). *การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล๊อค.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580)*. เล่ม 135 ตอนที่ 86 ก. หน้า 1 วันที่ 13 ตุลาคม 2561.
- วีระพงษ์ บุญโญภาสและสุพัตรา แผนวิจิต. (2556). *การจัดการความรู้เกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- ศรัญญา เลิศมนไพโรจน์. (2550). *การศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเนื้อหาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศราวุธ ผิวแดง. (2561). *การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 1): กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- สนธยา พลศรี. (2553). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมชาติ อุ่อ้น. (2552). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการวางแผน*. นครปฐม : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2551). *สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากร*. กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*. นนทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- สุธี วรประดิษฐ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด. สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตราด.*
- สุพาดา สิริกุดตา, วรินทรา ศิริสุทธิกุล, ปณิศา มีจินดา, ไพบุลย์ อาชารุ่งโรจน์, จิระวัฒน์ อนุวิชา-นนท์, ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และนงลักษณ์ โพธิ์ไพจิตร. (2547). *แนวทางการพัฒนาอนนคนเดินเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในประเทศไทย กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และภูเก็ต*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สุภาพร มากแจ้ง. (2554). *หลักมักคุเทศก์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- สุริยา สัมจันทร์. (2558). *การพัฒนาศักยภาพบุคลากรชุมชนด้านการท่องเที่ยวและบริการเพื่อรองรับการเปิดการค้าเสรีอาเซียน ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสู่ความยั่งยืนของอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา*. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมหาวิทยาลัยพะเยา.
- อดิพันธ์ บัวภักดี. (2552). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม*. สืบค้นจาก <http://www.titpa.or.th/writer/read>
- อรทัย ก๊กผล. (2552). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อรรพรรณ จำพุฒ และอัครพล นิยมรัตน์. (2549). *แนวทางการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) .

Creighton, J. L. (2005). *The Public Participation Handbook : Making Better Decisions*

Davidson, R. (1995). *Tourism* (2nd.ed). Singapore. Longman: Group Limited.

Kistler, M. (2016). *Contiguous community development*. International Development Program, College Of Health and Social Sciences, Eastern University, USA.

Li, W. J. (2005). *Community Decision Making Participation in Development*. Peking University, China.

Matka, M.M. (2016). *Contiguous community development* . Sociology Program, College Of Health and Social Sciences, Eastern University, USA.

McIntosh, R.W. and Gupta S. (1980). *Tourism : Principles, Practices, Philosophies*. New York : Wiley Press.

Mill, R. C. (1990). *Tourism the international business*. New Jersey: Prentice Hall.

Niekerk, M. V. (2013). *Advocating community participation and integrated tourism development planning in local destinations: The case of South Africa*. University of Central Florida, Rosen College of Hospitality Management, 9907 Universal Boulevard, Orlando, USA.

Renato, C. (1984). *The Challenge of the Churches*. Paper presented during the *developing countries*. School of Tourism and Hotel Management, Bilkert University, 06533 Bilkert, Ankara, Turkey.

Robert, W. M. (1980). *Tourism : Principles, Practices, Philosophies*. New York : Wiley Press.

Stevens, L. (1985). *Guide to starting and operating a successful travel agency*. Wheaton: Delmar. through Citizen Involvement. Jossey Bass Publisher.

Tosum, C. (1999). *Limits to community participation in the tourism development Process in developing countries*. School of Tourism and Hotel Management, Bilkert University, Ankara, Turkey.

Tosum, C. (2004). *Expected nature of community participation in tourism development*. School of Tourism and Hotel Management, Mustafa Kemal University, 31200 Iskenderun, Hatay, Turkey.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ม.ล.สราลี กิติยากร
วัน เดือน ปีเกิด	8 เมษายน 2509
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต, 2531 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, 2563
ที่อยู่ปัจจุบัน	8/14 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งปัจจุบัน	กรรมการผู้จัดการ บริษัท ฮันนี่แอนด์เฟรนด์เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด

